Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Nr 6–7 **Wilno, 1 Czerwca 1938 r.** **Rok XV**

TREŚĆ

Pozycja: str.

68

USTAWA

z dnia 29 marca 1938 r.

o przejęciu przez Skarb Państwa wypłaty dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 30 kwietnia 1938 r. Nr 4, poz. 76).

Art. 1. (1) Skarb Państwa przejmuje wypłatę dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych, do której obowiązane są gminy w myśl przepisów art. 11 ust. (3) ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 143) w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 662), w następujących terminach:

od dnia 1 kwietnia 1938 r. — w gminach wiejskich,

od dnia 1 kwietnia 1939 r. — w miastach nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych,

od dnia 1 kwietnia 1940 r. — w miastach pozostałych.

(2) W przypadku pozbawienia nauczyciela mieszkania dostarczonego mu przed wejściem w życie ustawy niniejszej w budynku szkolnym lub innym budynku, stanowiącym własność gminy, obowiązek wypłaty dodatku na mieszkanie ciąży na gminie.

Art. 2. (1) Skarb Państwa będzie wypłacał dodatki na mieszkanie nauczycielom, którym gminy dostarczą mieszkań w nowowzniesionych budynkach szkolnych lub w innych nowowzniesionych budynkach, stanowiących własność gminy, jeżeli budynki te oddano do użytku po dniu 1 kwietnia 1938 r. W tych przypadkach gminom służy prawo pobierania czynszu za udzielone mieszkanie w wysokości, nie przekraczającej otrzymywanego przez nauczyciela dodatku na mieszkanie.

(2) Nie stosuje się przepisu ust. (1) do kierowników (nauczycieli kierujących) publicznych szkół powszechnych, którym dostarczono mieszkań w budynkach szkolnych.

Art. 3. Ustawa niniejsza nie obowiązuje na obszarze województwa śląskiego.

Art. 4. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej:

(—) I. Mościcki.

Prezes Rady Ministrów:

(—) Sławoj Składkowski.

Minister Skarbu:

(—) E. Kwiatkowski.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) W. Świętosławski.

*

69

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 29 kwietnia 1938 r. (BP-4735/38)

o wymiarze zajęć w hufcach szkolnych i wynagrodzeniu za te zajęcia.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 30 kwietnia 1938 r. Nr 4, poz. 77).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) i art. 29 ust. 1 z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr 104/32, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 660), zarządzam co następuje:

§ 1. Nauczycielowi, prowadzącemu w szkole w charakterze komendanta hufca szkolnego przewidziane w programach nauczania dla poszczególnych klas zajęcia z zakresu przysposobienia wojskowego młodzieży męskiej, liczy się do wymiaru godzin nauczania po 3 godziny lekcyjne za każdą klasę, w której przysposobienie wojskowe jest przedmiotem obowiązkowym.

Nauczycielce, prowadzącej w szkole w charakterze komendantki hufca szkolnego przewidziane w programach nauczania dla poszczególnych klas zajęcia z zakresu przysposobienia wojskowego młodzieży żeńskiej, liczy się do wymiaru godzin nauczania po 2 godziny lekcyjne tygodniowo za każdą klasę, w której przysposobienie wojskowe jest przedmiotem obowiązkowym.

§ 2. Jeżeli zajęcia z zakresu przysposobienia wojskowego prowadzą w charakterze komendanta(ki) hufca oficer lub podchorąży rezerwy, względnie instruktorka P. W. K. — § 7 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 10 września 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 369) — otrzymują oni za prowadzenie tych zajęć wynagrodzenie umowne według norm, przewidzianych dla nauczycieli kontraktowych z uwzględnieniem postanowień § 1 niniejszego rozporządzenia.

Komendant hufca szkolnego — oficer służby stałej, nie otrzymuje wynagrodzenia za zajęcia w hufcu szkolnym.

§ 3. Nauczycielowi, pełniącemu obowiązki zastępcy komendanta hufca szkolnego w przypadku, gdy komendantem jest oficer służby stałej, zajęcia w hufcu szkolnym liczy się do wymiaru godzin nauczania w ilości po 2 godziny lekcyjne tygodniowo przez cały rok szkolny za każdą klasę, w której przysposobienie wojskowe jest przedmiotem obowiązkowym.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z ważnością od początku roku szkolnego 1937/38.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

70

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 12 kwietnia 1938 r. (Nr II S-3314/38)

o organizacji państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 30 kwietnia 1938 r. Nr 4, poz. 79).

Na podstawie ust. 2, art. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. Seminarium dla wychowawczyń przedszkoli składa się z 4 klas o kursie jednorocznym.

§ 2. Liczba uczennic w klasie, której nie podzielono na oddziały, względnie liczba uczennic w oddziale, nie może przekraczać 40.

§ 3. Do uruchomienia I klasy względnie jednego oddziału klasy I potrzeba co najmniej 20 uczennic; w przypadkach wyjątkowych można za zgodą Ministerstwa uruchamiać klasę I dla mniejszej liczby uczennic.

§ 4. Przyjmowanie uczennic do klasy I odbywa się według osobnego regulaminu.

§ 5. W zakresie organizacji roku szkolnego i podziału na okresy mają zastosowanie analogiczne przepisy, obowiązujące w szkole średniej ogólnokształcącej.

§ 6. Kierownictwo seminarium dla wychowawczyń przedszkoli sprawuje przełożona. Powierzenie obowiązków przełożonej seminarium dla wychowawczyń przedszkoli nastąpić może jedynie za uprzednią zgodą Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 7. Każda klasa względnie oddział seminarium ma swoją opiekunkę klasową spośród nauczycielek zatrudnionych w danej klasie.

§ 8. Przełożona, nauczyciele, uczący w seminarium, lekarka szkolna, oraz wychowawczynie, pracujące w przedszkolu własnym (§ 15), tworzą Radę Pedagogiczną, która współdziała z przełożoną w organizowaniu i realizowaniu pracy dydaktycznej i wychowaczej. Przewodniczącą Rady Pedagogicznej jest przełożona se-

minarium. Przełożonej przysługuje prawo zawieszania uchwał Rady Pedagogicznej, które uzna za niezgodne z przepisami lub za przeciwne dobru szkoły; wówczas sprawę rozstrzyga Kurator Okręgu Szkolnego.

§ 9. Plany godzin przedmiotów obowiązkowych i nadobowiązkowych w seminarium oraz zakres materiału i metody nauczania określają osobne przepisy.

§ 10. Wyboru podręczników do nauki w seminarium dokonywa Rada Pedagogiczna spośród podręczników dozwolonych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 11. Przy nauczaniu przedmiotów, których program przewiduje prowadzenie zajęć w pracowniach lub jest oparty na ćwiczeniach indywidualnych albo zespołowych, klasę, liczącą nie mniej jak 30 uczennic, zależnie od warunków pracy, dzieli się stosownie do wymagań programu na grupy.

§ 12. Naukę przedmiotów nadobowiązkowych można w zasadzie organizować za zgodą Kuratorium Okręgu Szkolnego, po zgłoszeniu się co najmniej 15 uczennic. Uczęszczanie na naukę wybranego przedmiotu nadobowiązkowego obowiązuje uczennicę w ciągu całego roku szkolnego.

§ 13. Klasyfikowanie uczennic odbywa się w sposób analogiczny, jak w szkole średniej ogólnokształcącej.

§ 14. Promowanie uczennic z klasy do klasy odbywa się na podstawie stopni rocznych z przedmiotów obowiązkowych. Stopnie z przedmiotów nadobowiązkowych nie mają wpływu na promocję. Uczennica może być promowana do klasy następnej, jeżeli ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych posiada stopnie co najmniej dostateczne. W wyjątkowych przypadkach Rada Pedagogiczna może promować do klasy II względnie III seminarium pomimo stopnia niedostatecznego z jednego przedmiotu, o ile uczennica w innych przedmiotach wykazała wyraźne uzdolnienia i zadawalające wyniki pracy.

§ 15. Seminarium dla wychowawczyń przedszkoli posiada własne z reguły co najmniej 2 oddziałowe przedszkole dla ćwiczeń praktycznych uczennic seminarium, zorganizowane w myśl art. 4 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa. Seminarium może korzystać także z innych przedszkoli (ochronek) oraz z instytucji opieki nad dziećmi.

§ 16. Seminarium dla wychowawczyń przedszkoli powinno posiadać z reguły boisko, ogród do ćwiczeń praktycznych i celów wychowawczych wraz z dostępnymi dla dzieci hodowlami zwierząt domowych i roślin.

§ 17. Seminaria dla wychowawczyń przedszkoli przejmują mienie seminariów ochroniarskich i zorganizowanych przy nich przedszkoli, stanowiących własność Skarbu Państwa.

§ 18. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

71

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 26 marca 1938 r. (Nr III PU-1980/38)

o programie nauki religii rzymskokatolickiej w gimnazjach zawodowych.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 30 kwietnia 1938 r. Nr 4, poz. 80).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 1 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Ustalam program nauki religii rzymskokatolickiej w gimnazjach zawodowych. Program ten ogłasza się równocześnie jako oddzielne wydawnictwo p.t. „Program nauki religii rzymskokatolickiej w gimnazjach zawodowych".

§ 2. Sposób wprowadzenia w życie programu w roku szkolnym 1938/39 i w latach następnych określą osobne zarządzenia.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1938 r. W miarę wpro-

wadzania nowego programu tracą moc przepisy dotychczasowe, dotyczące spraw uregulowanych niniejszym rozporządzeniem.

wz. Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *Jerzy Ferek Błeszyński*

Podsekretarz Stanu.

*

72

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 26 marca 1938 r. (Nr III PU-1308/38)

o programie nauki religii rzymskokatolickiej w liceach zawodowych.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 30 kwietnia 1938 r. Nr. 4, poz. 81).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. Ustalam program nauki religii rzymskokatolickiej w liceach zawodowych. Program ten ogłasza się równocześnie jako oddzielne wydawnictwo pt. „Program nauki religii rzymskokatolickiej w liceach zawodowych".

§ 2. Sposób wprowadzenia w życie programu w roku szkolnym 1938/39 i w latach następnych określą osobne zarządzenia.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1938 r. W miarę wprowadzania nowego programu tracą moc przepisy dotychczasowe, dotyczące spraw uregulowanych niniejszym rozporządzeniem.

wz. Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *Jerzy Ferek Błeszyński*

Podsekretarz Stanu.

*

73

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 9 kwietnia 1938 r. (Nr II S-2483/38)

o nazwach szkół.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 30 kwietnia 1938 r., Nr 4, poz. 87).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304), art. 56 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389), oraz § 8 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydanego co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 473) zarządzam, co następuje:

§ 1. Przepisy niniejszego zarządzenia dotyczą nazw szkół: powszechnych (publicznych i prywatnych), średnich ogólnokształcących (państwowych, publicznych i prywatnych), państwowych zakładów kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych i zakładów kształcenia kandydatek na wychowawczynie przedszkoli (państwowych, publicznych i prywatnych).

§ 2. (1) Zasady ustalania brzmienia nazw szkół, wymienionych w § 1, są następujące:

Nazwa publicznej szkoły powszechnej składa się:

a) z określenia: „publiczna",

b) z określenia rodzaju szkoły: „szkoła powszechna",

c) z określenia: „męska", „żeńska", jeśli szkoła jest przeznaczona wyłącznie dla chłopców lub dziewcząt. O ile szkoła jest koedukacyjna, nie zaznacza się tego w nazwie,

d) z określenia: „stopnia . . . ", oznaczonego cyfrą rzymską (I, II lub III),

e) z numeru porządkowego szkoły („Nr . . . ."), wyrażonego cyfrą arabską, jeżeli

w danej miejscowości jest więcej, niż jedna szkoła powszechna,

f) ewentualnie z oznaczenia patrona szkoły, zatwierdzonego przez władze szkolne,

g) z określenia języka nauczania, jeżeli językiem nauczania szkoły jest język państwowy i niepaństwowy (np. „z polskim i ruskim językiem nauczania") lub język niepaństwowy (np. „z niemieckim językiem nauczania"),

h) z oznaczenia siedziby szkoły.

(Przykłady: Publiczna Szkoła Powszechna Męska Stopnia III Nr 5 im. A. Mickiewicza w . . . ., albo: Publiczna Szkoła Powszechna Żeńska Nr 2 z ruskim językiem nauczania w . . . .).

(2) Nazwa państwowej lub publicznej szkoły średniej ogólnokształcącej, zakładu kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych i kandydatek na wychowawczynie przedszkoli, składa się:

a) z numeru porządkowego szkoły w danej miejscowości, wyrażonego cyfrą rzymską, jeżeli w miejcowości tej istnieje więcej, niż jedna szkoła danego rodzaju,

b) z określenia: „państwowe", „publiczne",

c) z określenia rodzaju szkoły (np. „gimnazjum", „liceum i gimnazjum", „liceum pedagogiczne" itp.),

d) ewentualnie z oznaczenia patrona szkoły, zatwierdzonego przez władze szkolne,

e) z określenia języka nauczania, jeżeli językiem tym jest język niepaństwowy (np. „z ruskim językiem nauczania"),

f) z oznaczenia siedziby szkoły.

(Przykłady: II Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Marii Konopnickiej w . . . ., albo: Państwowe Gimnazjum z ruskim językiem nauczania w . . . ., albo: I Państwowe Liceum Pedagogiczne w . . . .).

(3) Nazwa szkoły średniej ogólnokształcącej lub zakładu kształcenia kandydatek na wychowawczynie przedszkoli, utrzymywanej przez samorząd terytorialny składa się przede wszystkim z określenia: „Miasta", „Wydziału Powiatowego", jako właściciela szkoły, oraz z innych części, podanych w ust. 1 § 8 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych, wydanego co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 473).

(Przykłady: I Prywatne Gimnazjum Męskie im. . . . . . . Miasta . . . . . . w . . . . ., albo: Prywatne Liceum Koedukacyjne im. . . . . . . Wydziału Powiatowego w . . . .).

(4) Nazwy szkół prywatnych ustala się zgodnie z przepisami § 8 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 czerwca 1932 r., które przytoczono w ust. 3 § 2 niniejszego zarządzenia, i analogicznie do nazw, określonych w ust. 1 lub 2 § 2 niniejszego zarządzenia.

§ 3. (1) Szkoły przyjmują i używają nazw, ustalonych na podstawie decyzji władzy szkolnej.

(2) Szkoły, których stan ogólny — tak pod względem poziomu naukowo-wychowawczego, jak również pomieszczenia i wyposażenia, — jest dostatecznie wysoki, mogą za zezwoleniem władzy szkolnej (wyszczególnionej w § 5 niniejszego zarządzenia) w nazwach przybrać imiona świętych (błogosławionych) lub nazwiska osób zasłużonych dla Narodu i Państwa — na polu bitew, nauki, sztuki, pracy obywatelskiej lub zawodowej.

Szkołom prywatnym może być udzielone zezwolenie na uwidocznienie w nazwie patrona jedynie w uznaniu szczególnych zasług szkoły.

(3) Spośród zasłużonych osobistości należy wybierać przede wszystkim nazwiska takich osób, które bądź życiem, bądź działalnością związane są ze szkołą lub z miejscowością (okolicą), w których istnieje szkoła, przybierająca ich patronat.

(4) W nazwie szkoły nie może być uwidocznione nazwisko osoby żyjącej, jako patrona szkoły. W wyjątkowych przypadkach decyduje Minister W. R. i O. P.

§ 4. (1) Nazwę szkoły ustala się w języku państwowym.

(2) Dla szkoły, która ma w nazwie określenie o niepaństwowym języku nauczania, może być za zezwoleniem powołanej do tego władzy szkolnej ustalona nazwa również w języku nauczania szkoły. W razie wątpliwości miarodajną jest nazwa w języku państwowym.

§ 5. (1) Nazwy dla poszczególnych szkół państwowych ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, a dla wszystkich innych Kurator Okręgu Szkolnego.

(2) Ustala się nazwę szkoły:

a) państwowej — z urzędu lub na wniosek Kuratora Okręgu Szkolnego,

b) publicznej powszechnej — z urzędu lub na wniosek Inspektora Szkolnego,

c) pozostałych — na wniosek właściciela szkoły.

§ 6. Ustalona nazwa używana jest przez szkołę zasadniczo w pełnym brzmieniu.

W pieczątkach o wymiarach, nie mogących objąć nazwy szkoły w pełnym brzmieniu, używa się bądź nazwy skróconej, bądź też nazwy w skrótach — zależnie od długości nazwy i wymiaru pieczęci.

Konieczne skróty w nazwie szkoły państwowej lub publicznej na urzędowych pieczęciach ustala Ministerstwo W. R. i O. P. W odniesieniu do pieczęci szkół prywatnych mają nadal zastosowanie postanowienia okólników Ministerstwa W. R. i O. P.: Nr 153 z dnia 29 października 1933 (I Org. 1005/41/33) o pieczęciach prywatnych szkół oraz zakładów naukowych i wychowawczych — i Nr 53 z dnia 23 kwietnia 1934 r. (I Praw. 1005/15/34) o pieczęciach prywatnych szkół oraz zakładów naukowych i wychowawczych.

§ 7. (1) W razie uzasadnionej potrzeby nazwa szkoły może być zmieniona. Zmiany nazwy dokonywa władza, powołana do jej ustalenia.

(2) Nazwa szkoły ustalona lub zmieniona wchodzi w życie zasadniczo od nowego roku szkolnego.

§ 8. Nazwy szkół, ustalone (zatwierdzone) przed wejściem w życie niniejszego zarządzenia, powinny być w miarę potrzeby uporządkowane lub uzupełnione stosownie do przepisów niniejszego zarządzenia do końca roku szkolnego 1938/39.

§ 9. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

74

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 12 kwietnia 1938 r. (Nr II S-3139/38)

o regulaminie przyjmowania uczennic do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 30 kwietnia 1938 r., Nr 4, poz. 88).

§ 1. Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) ustanawiam regulamin przyjmowania uczennic do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, ogłoszony jako załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

Załącznik do zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 12 kwietnia 1938 r. Nr. II S-3139/38.

REGULAMIN

przyjmowania uczennic do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

Przepisy ogólne.

§ 1. Do seminarium dla wychowawczyń przedszkoli mogą być przyjęte kandydatki, które posiadają odpowiedni wiek, zdrowie, oraz wykażą należyty rozwój umysłowy i potrzebne przygotowanie naukowe.

§ 2. O przyjęcie do klasy I seminarium mogą się ubiegać kandydatki, które w danym roku kalendarzowym ukończą co najmniej lat 13, a nie przekroczą lat 17; do każdej następnej klasy kandydatki, które we wskazanym wyżej terminie osiągną względnie nie przekroczą granicy wieku, przesuniętej o odpowiednią liczbę lat wzwyż.

W wyjątkowych przypadkach przyjmowanie kandydatek, które przekroczyły wiek wyżej wskazany nie więcej jak o rok, jest dopu-

szczalne za zezwoleniem Kuratora Okręgu Szkolnego.

Dowodem, stwierdzającym wiek kandydatek, jest odpowiedni dokument wydany przez urząd stanu cywilnego.

§ 3. Kandydatki, zgłaszające się do seminarium, podlegają badaniu lekarskiemu w celu stwierdzenia, czy są wolne od chorób, zagrażających zdrowiu otoczenia oraz od wad i ułomności cielesnych, które by w przyszłości mogły im przeszkadzać w sprawowaniu obowiązków wychowawczyni przedszkola. Badania te odbywają się w sposób, ustalony odpowiednimi przepisami.

§ 4. Przygotowanie naukowe kandydatek powinno odpowiadać wymaganiom, stawianym przez obowiązujący program nauki, a mianowicie:

dla kandydatek do klasy I — w zakresie wiadomości programu drugiego szczebla szkoły powszechnej, niezbędnych do skutecznego rozpoczęcia nauki w seminarium;

dla kandydatek do klasy II i III — w zakresie programu jednej względnie dwóch klas seminanium.

Odpowiednio przeprowadzony egzamin stwierdzi, czy kandydatki posiadają uzdolnienia, potrzebne do skutecznego rozpoczęcia nauki w seminarium.

Nadto powinien być zbadany stopień muzykalności i słuchu muzycznego wszystkich kandydatek, zgłaszających się do seminarium. Badania te przeprowadzają odnośni nauczyciele seminarium. Ponieważ muzykalność słuchu może być w pęwnej mierze wykształcona przez odpowiednie ćwiczenia, przeto przy wydawaniu opinii o stopniu uzdolnienia kandydatek pod względem muzycznym należy zachować daleko posuniętą oględność.

§ 5. Głównym terminem egzaminów i przyjęć do seminarium są najbliższe dni po zakończeniu roku szkolnego. Terminy zgłoszeń i terminy egzaminów ustalają Kuratoria Okręgów Szkolnych i podają je do wiadomości dyrekcjom seminariów. W tym okresie dyrekcje seminariów przeprowadzają egzaminy oraz dokonują przyjęć nowych uczennic.

Nadto — zależnie od wolnych miejsc — dyrekcje seminariów mogą przeprowadzać egzamin do klasy I i innych także w pierwszych dniach po rozpoczęciu roku szkolnego. Do egzaminu tego zgłosić się mogą ponownie także kandydatki, które nie zdały egzaminu w terminie głównym.

§ 6. Przyjmowanie kandydatek do poszczególnych klas seminariów może odbywać się nadto w zakresie wolnych miejsc w odnośnych klasach:

a) w ciągu pierwszego miesiąca najbliższego roku szkolnego — kandydatek do klasy I, które zdały egzamin do klasy I seminarium, gimnazjum lub szkoły zawodowej stopnia gimnazjalnego, a nie zostały przyjęte z powodu braku miejsca, oraz do klasy I, II i III — tych kandydatek, które zdały egzamin do seminarium państwowego lub prywatnego, posiadającego uprawnienia seminariów państwowych i zostały przyjęte, a wskutek choroby lub innych ważnych okoliczności nie mogły rozpocząć nauki w normalnym terminie.

Kandydatki, które zdały egzamin do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego lub szkoły zawodowej stopnia gimnazjalnego, a ubiegają się o przyjęcie do seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, obowiązuje poddanie się badaniu lekarskiemu oraz badaniu stopnia muzykalności i słuchu muzycznego,

b) w ciągu całego roku szkolnego z wyjątkiem ostatniego okresu — kandydatek do klasy I, II i III, jednakże tylko w razie przybycia na stały pobyt w danej miejscowości rodziców lub opiekunów kandydatek lub w przypadku innych ważnych okoliczności, uznanych przez przełożoną danego seminarium za dostateczny powód, niedotrzymania właściwego terminu zgłoszenia; kandydatki takie mogą być przyjęte jedynie na podstawie świadectwa odejścia, wydanego przez seminarium dla wychowawczyń przedszkoli. Jeżeli kandydatki pobierały do czasu zgłoszenia naukę w seminarium państwowym lub prywatnym, posiadającym uprawnienia seminariów państwowych, mogą być przyjęte do tej samej klasy na podstawie samego tylko świadectwa odejścia, w innym zaś przypadku na podstawie egzaminu. Jeżeli pomiędzy odejściem z jednej szkoły a zgłoszeniem się do drugiej trwała dłuższa przerwa w normalnej nauce, przełożona seminarium orzeka, czy kandydatki powinny zdawać egzamin z materiału naukowego, przerobionego w szkole, do której mają zamiar uczęszczać. Egzamin ten odbywa się według zasad wymienionych w § 25—27.

c) do klasy IV mogą być przyjęte w wyjątkowych przypadkach za zezwoleniem Kuratora Okręgu Szkolnego tylko te kandydatki, które były uczennicami seminarium dla wychowawczyń przedszkoli — państwowego lub prywatnego, posiadającego uprawnienia seminariów państwowych, i otrzymały promocję do klasy IV, — o ile czynią zadość wymaganiom § 2 i 3 niniejszego regulaminu.

§ 7. Rodzice lub opiekunowie, zgłaszający kandydatkę do seminarium, wnoszą podanie; wymieniają w nim klasę, do której kandydatka zamierza uczęszczać, oraz przedstawiają: a) dokument urzędu stanu cywilnego, b) odpowiednie świadectwa szkolne względnie świadectwo odejścia, jeżeli kandydatka już do jakiejś szkoły uczęszczała, c) świadectwo moralności, jeżeli kandydatka nie zgłasza się bezpośrednio z innej szkoły, — nadto mogą w podaniu wskazać okoliczności, mające znaczenie przy stosowaniu postanowień, zawartych w § 6 względnie w § 22.

§ 8. Uczennica którejkolwiek klasy, która nie otrzymała promocji, nie może w ciągu najbliższego roku szkolnego ubiegać się o przyjęcie do klasy wyższej.

II. Przyjmowanie uczennic i egzaminy wstępne do klasy I.

§ 9. Kandydatki do klasy I przyjmowane są na podstawie egzaminu wstępnego.

§ 10. Do egzaminu wstępnego do klasy I powinny być dopuszczone wszystkie kandydatki, zgłoszone we właściwym terminie, o ile przedstawiły wymagane dokumenty i odpowiadają warunkom, przewidzianym w §§ 1, 2 i 3 niniejszego regulaminu.

§ 11. Przy egzeminie wstępnym rozróżnia się dwie grupy kandydatek:

a) posiadających albo świadectwa ukończenia 6 klas powszechnej szkoły publicznej lub szkoły prywatnej z uprawnieniami publicznych szkół powszechnych, albo świadectwo ukończenia z wynikiem pomyślnym jednego roku nauki w klasie 6 powszechnej szkoły II stopnia — publicznej lub prywatnej z uprawnieniami publicznych szkół powszechnych, albo świadectwo ukończenia z wynikiem pomyślnym trzyletniej klasy 4 powszechnej szkoły I stopnia — publicznej lub prywatnej z uprawnieniami publicznych szkół powszechnych;

b) nie posiadających takiego świadectwa.

Egzamin dla kandydatek grupy a) przeprowadza się według zasad wyszczególnionych w §§ 12—18, a dla kandydatek grupy b) — według zasad, wyszczególnionych w §§ 19, 20 i 21.

§ 12. Egzamin dla kandydatek, wykazujących się jednym ze świadectw, wymienionych pod a) § 11, ma na celu stwierdzenie uzdolnień do pobierania nauki w seminarium.

Stwierdzenie uzdolnień powinno się opierać w zasadzie na programie II szczebla szkoły powszechnej, w szczególności zaś na wiadomościach i sprawnościach przewidzianych w programie klasy 6 szkoły powszechnej, a niezbędnych do skutecznego rozpoczęcia nauki w seminarium.

§ 13. Egzamin składa się z części piśmiennej i ustnej.

Egzamin piśmienny odbywa się z języka polskiego i arytmetyki z geometrią.

Na wykonanie wypracowań piśmiennych z każdego przedmiotu należy przeznaczyć po jednej godzinie, przy czym między jednym a drugim egzaminem powinna być przynajmniej półgodzinna przerwa.

Egzamin piśmienny z języka polskiego polega na napisaniu wypracowania na temat, związany z obserwacjami, zainteresowaniami lub przeżyciami kandydatek; wypracowanie to ma na celu stwierdzenie umiejętności wysłowienia się i opanowania pisowni, nie zaś sprawdzenie wiadomości rzeczowych z jakiegokolwiek przedmiotu nauczania.

Egzamin piśmienny z arytmetyki z geometrią obejmuje zadania w zakresie zasadniczych wiadomości, właściwych klasie 6 szkoły powszechnej. Zadania te powinny być tak dobrane, by jedna godzina wystarczała na ich rozwiązanie przez średnio zdolną kandydatkę.

Tematy wypracowań piśmiennych ustala Komisja Egzaminacyjna (§ 14). Wypracowania ocenia właściwy egzaminator. Przewodniczący ma prawo wystawić inną ocenę, niezgodną z oceną egzaminatora; zmianę tę powinien umotywować piśmiennie.

§ 14. Egzamin ustny odbywa się przed Komisją Egzaminacyjną. Przewodniczącym Komisji jest przełożona lub powołany przez nią nauczyciel, członkami są dwaj względnie trzej

odpowiednio dobrani przez przełożoną nauczyciele seminarium.

Przewodniczący kieruje przebiegiem egzaminu; ma też prawo stawiania pytań kandydatkom. Powinien dbać o to, aby egzamin odbywał się w życzliwej dla kandydatki atmosferze, uwzględniał dotychczasowe warunki pobierania nauki przez kandydatkę i był przeprowadzony z należytą sprawnością.

Jeżeli wskutek zgłoszenia się wielkiej liczby kandydatek przeprowadzenie egzaminu przez Komisję w składzie powyższym byłoby zbyt uciążliwe i trwało zbyt długo, przełożona może powołać dla przeprowadzenia egzaminu piśmiennego i ustnego dwie albo większą liczbę komisyj o składzie podobnym, przy czym przewodnictwo w Komisjach powierzy wybranym przez siebie nauczycielom seminarium. W tym przypadku egzamin piśmienny odbywa się we wszystkich Komisjach równocześnie. Tematy zadań piśmiennych, jednakowe dla wszystkich Komisyj w danym seminarium, należy ustalić na posiedzeniu wspólnym.

§ 15. Przy egzaminie ustnym należy badać czy kandydatki posiadają i umieją stosować potrzebne wiadomości w zakresie języka polskiego, geografii i arytmetyki z geometrią. Egzaminator z języka polskiego powinien uwzględnić wiadomości z historii, a egzaminator z geografii — wiadomości z nauki o przyrodzie.

§ 16. Kandydatki grupy a) § 11, wykazujące się świadectwem ukończenia 6 klas powszechnej szkoły publicznej lub szkoły prywatnej z uprawnieniami publicznych szkół powszechnych, mogą być zwolnione od egzaminu ustnego z tego przedmiotu, z którego w świadectwie rocznym z klasy VI szkoły powszechnej oraz z wypracowania piśmiennego otrzymały oceny co najmniej dobre; nadto z geografii mogą być zwolnione te, które w świadectwie rocznym z klasy VI szkoły powszechnej otrzymały oceny roczne co najmniej dobre.

Inne kandydatki, wymienione w punkcie a) § 11, prawa tego nie posiadają.

§ 17. Sposób egzaminowania kandydatek, wymienionych w punkcie a) § 11, określa przełożona.

Przy badaniu uzdolnień kandydatek należy wykluczyć mechaniczne sprawdzanie wiadomości przez pytania dorywcze lub wchodzące w zbytnie szczegóły.

Egzamin ustny kandydatki powinien się odbyć w ciągu jednego dnia i nie powinien trwać dłużej jak 1½ godziny.

§ 18. Po skończonym egzaminie Komisja ustala, czy poszczególne kandydatki są uzdolnione do skutecznego rozpoczęcia nauki w klasie I seminarium. Przy ustalaniu decyzji Komisja bierze pod uwagę świadectwo szkolne, opinie egzaminatorów o uzdolnieniach kandydatki, oparte o wypracowania piśmienne i egzamin ustny, oraz wynik badania uzdolnień muzycznych.

Za uzdolnione do klasy I seminarium nie mogą być uznane kandydatki, które wykazały znaczne braki w opanowaniu języka polskiego.

§ 19. Egzamin piśmienny i ustny dla kandydatek, wymienionych w punkcie b) § 11 odbywa się przed powołaną przez przełożoną Komisję Egzaminacyjną i jest przeprowadzany w sposób odmienny (§§ 20 i 21).

§ 20. Egzamin piśmienny dla kandydatek, o których mowa w § 19, odbywa się według przepisów § 13.

Egzamin ustny odbywa się: 1) z religii, 2) z języka polskiego, 3) z historii, 4) z geografii, 5) z nauki o przyrodzie, 6) z arytmetyki z geometrią. Egzamin ustny polega na badaniu przygotowania każdej kandydatki z osobna.

Egzamin ustny kandydatki powinien się odbyć w ciągu jednego dnia, wyjątkowo w ciągu dwóch dni następujących po sobie i nie powinien trwać dłużej, jak 1½ godziny.

§ 21. Po przeegzaminowaniu kandydatek (§ 19) Komisja ustala na wniosek egzaminatorów ostateczny wynik egzaminu.

Kandydatki otrzymują z poszczególnych przedmiotów oceny, wyrażone w stopniach: bardzo dobry, dobry, dostateczny i niedostateczny.

Za uzdolnione do klasy I mogą być uznane tylko te kandydatki, które zdały egzamin z wynikiem co najmniej dostatecznym. W wyjątkowych przypadkach wynik ujemny z jednego przedmiotu nie będzie stanowił przeszkody do przyjęcia, jeżeli kandydatka wykaże wyraźne uzdolnienie i zadawalające wyniki w innych przedmiotach, przy czym mają zastosowanie postanowienia, zawarte w ust. 2 § 18.

§ 22. Na posiedzeniu wszystkich egzaminatorów i przewodniczących poszczególnych komisyj pod przewodnictwem przełożonej należy stwierdzić, które kandydatki mogą być przyjęte do klasy I; kandydatki te przyjmuje się do danego seminarium w liczbie, odpowiadającej liczbie wolnych miejsc. W przypadku, gdy liczba zakwalifikowanych kandydatek przewyższa liczbę wolnych miejsc, pierwszeństwo przy wyborze należy oddać kandydatkom, które zostały uznane za lepiej uzdolnione, spośród tych zaś dzieciom rodziców niezamożnych.

Prawo pierwszeństwa przy przyjmowaniu do danego seminarium bez względu na kolejność, ustaloną w myśl postanowień tego paragrafu, przysługuje dzieciom kawalerów orderu „Virtuti Militari", poległych funkcjonariuszy policji państwowej, inwalidów wojennych oraz sierotom, zasługującym na specjalną pomoc i dzieciom nauczycieli.

§ 23. Kandydatki, uznane za uzdolnione do podjęcia nauki w seminarium, o ile nie zostały do danego seminarium przyjęte wskutek braku miejsca, otrzymują odpowiednie zaświadczenie według jednego z załączonych wzorów. Zaświadczenie takie uprawnia kandydatki do ubiegania się (§ 6a) o przyjęcie do klasy I innego seminarium względnie gimnazjum ogólnokształcącego bez ponownego składania egzaminu.

III. Przyjmowanie i egzaminy wstępne do klas II i III.

§ 24. Do klasy II i III mogą być przyjmowane kandydatki, czyniące zadość wymaganiom §§ 1, 2 i 3. Przyjmowanie do klas II lub III powinno być stwierdzone przez świadectwo dotychczasowej nauki, pobieranej w seminarium państwowym lub prywatnym z uprawnieniami seminariów państwowych, bądź też przez odpowiedni egzamin (§ 25 — 27), o ile kandydatka takiego świadectwa nie posiada. Świadectwo to powinno stwierdzać, iż kandydatka została promowana do odpowiedniej klasy w tym samym roku kalendarzowym i odchodzi bez przeszkód. O ile promowanie nastąpiło w poprzednim roku kalendarzowym, przyjęcie kandydatki na podstawie świadectwa może nastąpić wyjątkowo, o ile przełożona seminarium uzna przerwę w nauce kandydatki za usprawiedliwioną. W przeciwnym razie kandydatka zdaje egzamin.

§ 25. W razie wolnych miejsc w odnośnych klasach dopuszcza się do egzaminu wszystkie zgłoszone kandydatki, które nie posiadają świadectwa, wymienionego w § 24, a odpowiadają warunkom, wymienionym w §§ 2 i 3.

Egzamin składa się z części piśmiennej i ustnej.

Egzamin piśmienny kandydatek do klasy II i III odbywa się z języka polskiego i z arytmetyki z geometrią. Wypracowania egzaminacyjne odpowiadają rodzajem i zakresem wypracowaniom piśmiennym, wykonywanym w klasach poprzedzających tę, do której kandydatki zdają.

Egzamin ustny odbywa się ze wszystkich bez wyjątku przedmiotów obowiązkowych, nauczanych w klasach, poprzedzających tę, do której kandydatki zdają. Zakres wymagań przy egzaminie określa obowiązujący program. Egzamin polega na zbadaniu wiadomości oraz sprawności kandydatek i ich rozwoju ogólnego, przy czym oprócz odpowiedzi należy uwzględnić wykonanie przewidzianych w programach nauczania odpowiednich ćwiczeń i prac.

W razie zgłoszenia się do egzaminu uczennic z gimnazjów ogólnokształcących, zawodowych lub szkół innego typu Kuratorium może każdą z nich zwolnić od egzaminu z poszczególnych przedmiotów, biorąc za podstawę program tej szkoły, z której uczennica przybywa, oraz ocenę z danego przedmiotu na świadectwie szkolnym uczennicy.

§ 26. Egzaminy odbywają się przed powołaną przez przełożoną szkoły Komisją Egzaminacyjną, złożoną z przełożonej lub wyznaczonego przez nią nauczyciela, jako przewodniczącego, i powołanych przez przełożoną nauczycieli poszczególnych przedmiotów, jako egzaminatorów.

Egzaminatorzy przeprowadzają egzamin z każdego przedmiotu z osobna w obecności przewodniczącego.

Egzamin ustny kandydatki ze wszystkich przedmiotów nie powinien trwać dłużej niż 2 godziny. W zasadzie egzamin z jednego przedmiotu nie może trwać dłużej, jak 20 minut, egzaminowanie zaś bez przerwy — ponad 30 minut.

§ 27. Kandydatki, które zdały egzamin, a z powodu braku miejsca, nie zostały przyjęte, otrzymują zaświadczenie według jednego z załączonych wzorów . Zaświadczenie takie upraw-

nia kandydatki do ubiegania się o przyjęcie do innego seminarium bez ponownego składania egzaminu, przy czym przełożona tego seminarium może zażądać akt egzaminacyjnych kandydatki. Zaświadczenie takie nie jest równoważne z ukończeniem odpowiedniej klasy seminarium.

Kandydatka, która z któregokolwiek przedmiotu otrzymała ostateczną ocenę egzaminacyjną niedostateczną, nie może być przyjęta do tej klasy, do której zdawała i nie otrzymuje żadnego zaświadczenia o wynikach egzaminu.

IV. Przepisy końcowe.

§ 28. Uchwały, dotyczące wyników egzaminu i przyjęcia kandydatek do danego seminarium, powinny być odnotowane na specjalnych arkuszach.

Do arkuszy tych należy załączyć wypracowania egzaminacyjne kandydatek. Wypracowania te mogą być zniszczone po upływie 2-ch lat od terminu zdawania egzaminu.

Uchwały, powzięte w myśl postanowień § 22 oraz uchwały, dotyczące przyjmowania kandydatek do klas II i III, powinny być zapisane do osobnej księgi protokółów egzaminów wstępnych.

Wszelkie uchwały w sprawach, zastrzeżonych w regulaminie do decyzji Komisji Egzaminacyjnej, zapadają zwyczajną większością głosów. W razie równości głosów decyduje Przewodniczący.

Decyzję Komisji podaje przełożona do wiadomości kandydatkom.

§ 29. Przeprowadzenie egzaminów wstępnych według zasad odmiennych od ustalonych w niniejszym regulaminie może być dokonane jedynie za zezwoleniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Wzór
(do § 23 i § 27 regulaminu)

Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń

Przedszkoli im. ....

w ....

Nr .... Rok szkolny 19..... /.....

Z A Ś W I A D C Z E N I E.

....
(nazwisko i imię)

urodzona dnia .... 19......... r.

w .... powiatu .... religii (wyzniania ....

została na podstawie świadectwa ukończenia z pomyślnym wynikiem kl. ....

szkoły powszechnej i na podstawie egzaminu do klasy pierwszej państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli uznana za uzdolnioną do podjęcia nauki w seminarium.

Nie została przyjęta z powodu braku miejsca.

.... dnia .... 19......... r.

Przełożona:

Pieczęć:

Wzór
(do § 23 i § 27 regulaminu)

Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń
Przedszkoli im. ....
w ....

Nr. .... Rok szkolny 19..../....

Z A Ś W I A D C Z E N I E

....
(nazwisko i imię)

urodzona dnia .... 19...... r. w ....
.... powiatu ...., religii (wyznania) ....

zdała egzamin wstępny do klasy pierwszej państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, otrzymując stopnie następujące:

z religii ....
z języka polskiego ....
z historii ....
z geografii ....
z nauki o przyrodzie ....
z arytmetyki z geometrią ....

Nie została przyjęta z powodu braku miejsca.

.... dnia .... 19...... r.

Przełożona:

Pieczęć:

Wzór
(do § 23 i § 27 regulaminu)

Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń
Przedszkoli im. ....
w ....

Nr ....

Rok szkolny 19 .. / ..

Z A Ś W I A D C Z E N I E

....
(nazwisko i imię)

urodzona dnia .... 19 ...... r. w ....

.... powiatu ...., religii (wyznania) ....

zdała egzamin do klasy .... państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, otrzymuje stopnie następujące:

z religii ....

z języka polskiego ....

z matematyki ....

z nauki o przyrodzie ....

z nauki o Polsce ....

z ćwiczeń cielesnych, rytmiki, gier, zabaw i sportów ....

z rysunku ....

ze śpiewu łącznie z chórem ....

z zajęć praktycznych ....

z gospodarstwa domowego ....

z przedmiotów pedagogicznych ....

Nie została przyjęta z powodu braku miejsca.

.... dnia .... 19 ...... r.

Pieczęć:

Przełożona:

75

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 5 maja 1938 r. (Nr III PU-2652/38)

o regulaminie przyjmowania uczniów do państwowych liceów zawodowych w roku szkolnym 1938/39.

§ 1. Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) ustanawiam regulamin przyjmowania uczniów do państwowych liceów zawodowych w roku szkolnym 1938/39, ogłoszony jako załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1938 r.

Za Ministra:

(—) *Jerzy Ferek Błeszyński*

Podsekretarz Stanu.

Załącznik do zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 5 maja 1938 r. (Nr III PU-2652/38).

REGULAMIN

przyjmowania uczniów do państwowych liceów zawodowych w roku szkolnym 1938/39.

§ 1. Do liceów zawodowych mogą być przyjęci kandydaci, którzy mają odpowiedni wiek, posiadają odpowiednie zdrowie i rozwój fizyczny oraz wykażą należyty rozwój umysłowy i przygotowanie naukowe.

§ 2. Odnośnie do wieku o przyjęcie do liceum mogą się ubiegać kandydaci, którzy kończą w danym roku kalendarzowym co najmniej 16, a nie przekroczyli 20 lat życia. W wypadkach uzasadnionych Kurator Okręgu Szkolnego może przedłużyć górną granicę wieku.

Dowodem, stwierdzającym wiek kandydata jest odpowiedni dokument, wydany przez urząd stanu cywilnego.

§ 3. Odnośnie do zdrowia kandydaci mogą być w zasadzie przyjęci na podstawie świadectwa zdrowia, wystawionego przez lekarza szkoły, którą ostatnio skończyli. W razie wątpliwości, kandydaci mogą być na polecenie dyrektora poddani przez lekarza szkolnego liceum badaniu pod względem ich przydatności fizycznej i zdrowotnej do danego zawodu.

§ 4. Kandydaci, zgłaszający się do liceum, winni przedłożyć jako dowód przygotowania naukowego jedno z niżej wymienionych świadectw:

a) świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego;
b) świadectwo ukończenia 6 klas gimnazjum ogólnokształcącego dawnego typu;
c) świadectwo ukończenia czteroletniej średniej szkoły zawodowej;
d) świadectwo ukończenia trzyletniej średniej szkoły zawodowej, do której warunkiem przyjęcia jest ukończenie 7-klasowej szkoły powszechnej lub trzech klas szkoły średniej ogólnokształcącej dawnego typu;
e) inne świadectwo, uznane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważne.

Rozwój umysłowy, przygotowanie naukowe i przydatność do danego zawodu stwierdza odpowiednio przeprowadzony egzamin (§ 9 i 10).

Egzamin opiera się na materiale programowym państwowego gimnazjum ogólnokształcącego.

§ 5. Przyjęcia do liceum przeprowadza się w zasadzie po ukończeniu roku szkolnego. Terminy zgłoszeń i egzaminów wyznacza Kuratorium Okręgu Szkolnego i podaje je do wiadomości Dyrekcjom. W tych terminach dyrektorzy państwowych liceów zawodowych ogłaszają zapisy, dokonywują przyjęć kandydatów i przeprowadzają egzaminy wstępne.

O ile są w liceum wolne miejsca, egzaminy wstępne mogą się odbywać również na początku roku szkolnego.

§ 6. Dyrektorzy mogą w miarę wolnych miejsc przyjmować ponadto w ciągu pierwszego miesiąca roku szkolnego bez egzaminu do klasy I kandydatów, którzy zdali egzamin wstępny do innego liceum zawodowego tego samego typu, a nie zostali przyjęci z powodu braku miejsca.

§ 7. Rodzice lub opiekunowie, zgłaszający kandydata do liceum, składają w terminie, ogło-

szonym przez Kuratorium Okręgu Szkolnego, podanie do Dyrekcji liceum o przyjęcie. Do podania dołączają: a) dokument urzędu stanu cywilnego (§ 2, ustęp 2), b) świadectwo ukończenia gimnazjum lub innej szkoły (§ 4), c) świadectwo zdrowia.

§ 8. Egzamin przeprowadza wyznaczony przez dyrektora nauczyciel danego przedmiotu w obecności dyrektora lub powołanego przez niego zastępcy oraz jeszcze jednego nauczyciela.

§ 9. Egzamin dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego lub świadectwo ukończenia 6 klas gimnazjum ogólnokształcącego dawnego typu składa się z następujących przedmiotów:

1) Licea mechaniczne, licea elektryczne, licea telekomunikacyjne, licea budowlane, licea drogowe, licea miernicze, licea wodno-melioracyjne, licea fotograficzne, licea przemysłu leśnego:
   egzamin piśmienny: z matematyki,
   egzamin ustny: z matematyki,
   egzamin: z rysunku;

2) Licea chemiczne, licea ceramiczne:
   egzamin piśmienny: z matematyki,
   egzamin ustny: z matematyki, z fizyki i chemii;

3) Żeńskie szkoły krawieckie stopnia licealnego:
   egzamin piśmienny: z języka polskiego,
   egzamin ustny: z języka polskiego,
   egzamin: z rysunku;

4) Licea handlowe, licea administracyjne, licea hotelarskie:
   egzamin piśmienny: z języka polskiego,
   egzamin ustny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego;

5) Licea rolnicze, licea gospodyń wiejskich, licea przetwórstwa mlecznego, licea ogrodnicze, licea leśne:
   egzamin piśmienny: z języka polskiego,
   egzamin ustny: z języka polskiego, z biologii lub chemii (do wyboru przez ucznia);

6) Licea gospodarcze, licea dietetyczne:
   egzamin piśmienny: z języka polskiego,
   egzamin ustny: z języka polskiego, z biologii lub chemii (do wyboru przez ucznia).

§ 10. Egzamin dla kandydatów, którzy przedłożą bądź świadectwo ukończenia czteroletniej średniej szkoły zawodowej, bądź świadectwo ukończenia trzyletniej średniej szkoły zawodowej, do której warunkiem przyjęcia jest ukończenie 7-klasowej szkoły powszechnej lub trzech klas szkoły średniej ogólnokształcącej dawnego typu, bądź wreszcie inne świadectwo, uznane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważne — składa się z następujących przedmiotów:

1) Licea mechaniczne, licea elektryczne, licea telekomunikacyjne, licea budowlane, licea drogowe, licea miernicze, licea wodno-melioracyjne, licea chemiczne, licea ceramiczne, licea fotograficzne, licea przemysłu leśnego:
   egzamin piśmienny: z języka polskiego, z matematyki,
   egzamin ustny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego, z fizyki i chemii, z matematyki,
   egzamin: z rysunku;

2) Żeńskie szkoły krawieckie stopnia licealnego:
   egzamin piśmienny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego,
   egzamin ustny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego,
   egzamin: z rysunku;

3) Licea handlowe, licea administracyjne, licea hotelarskie:
   egzamin piśmienny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego,
   egzamin ustny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego, z matematyki;

4) Licea rolnicze, licea gospodyń wiejskich, licea przetwórstwa mlecznego, licea ogrodnicze, licea leśne:
   egzamin piśmienny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego,
   egzamin ustny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego, z biologii lub chemii (do wyboru przez ucznia);

5) Licea gospodarcze, licea dietetyczne:
   egzamin piśmienny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego,
   egzamin ustny: z języka polskiego, z języka obcego nowożytnego, z biologii lub chemii (do wyboru przez ucznia);

§ 11. Wymienieni w § 10 kandydaci do liceów przemysłowych, które przytoczono w punkcie pierwszym § 10, mogą być zwolnieni od egzaminu ustnego z języka polskiego, jeżeli z wypracowania piśmiennego otrzymali ocenę co najmniej dobrą.

§ 12. Egzamin piśmienny z języka polskiego polega na opracowaniu przez kandydata jednego z trzech tematów, danych mu do wyboru. Doboru tematów dokonywa dyrektor wraz z egzaminatorem.

§ 13. Na wypracowanie piśmienne z każdego przedmiotu przeznacza się po 2 godziny.

Wypracowanie egzaminacyjne ocenia właściwy egzaminator i dyrektor lub powołany przez niego zastępca. Dyrektor lub zastępca ma prawo wystawić inną ocenę, niż egzaminator; zmianę tę powinien umotywować piśmiennie.

§ 14. Po przeprowadzeniu egzaminów wszystkich kandydatów, egzaminatorzy pod przewodnictwem dyrektora decydują o wyniku egzaminu i przyjęciu do liceum każdego kandydata z osobna. Uchwały zapadają zwyczajną większością głosów, w razie równości głosów decyduje dyrektor.

Decyzję podaje dyrektor do wiadomości kandydatom.

§ 15. Jeżeli liczba kandydatów, którzy złożyli egzamin, przewyższa liczbę wolnych miejsc, wówczas należy przyjąć przede wszystkim tych, którzy zostali uznani za bardziej uzdolnionych, spośród tych zaś dzieci rodziców niezamożnych.

§ 16. Prawo pierwszeństwa w przyjęciu do danego liceum bez względu na kolejność, ustaloną w myśl § 15, przysługuje dzieciom kawalerów orderu „Virtuti Militari", poległych funkcjonariuszy policji państwowej, inwalidów wojennych, sierotom, zasługującym na specjalną pomoc, oraz dzieciom nauczycieli.

§ 17. Jeżeli kandydat, który zdał egzamin do liceum, nie został do niego przyjęty wskutek braku miejsca, wówczas otrzymuje odpowiednie zaświadczenie według załączonego wzoru. Zaświadczenie takie uprawnia kandydata do ubiegania się o przyjęcie do klasy I innego liceum zawodowego tego samego typu.

§ 18. Kandydat, który nie zdał egzaminu wstępnego do liceum, może egzamin ten powtórzyć według niniejszego regulaminu w terminach, przewidzianych w § 5, o ile spełnia warunki, zawarte w § 1—4.

§ 19. Uchwały, dotyczące wyniku egzaminu i przyjęcia kandydatów, winny być odnotowane w protokółach; do protokółów tych należy dołączyć wypracowania egzaminacyjne kandydatów.

Wypracowania te mogą być zniszczone po upływie 2 lat od terminu zdawania egzaminu.

§ 20. Przy przyjmowaniu uczniów do państwowych liceów zawodowych w roku szkolnym 1938/39 obowiązują wzory: protokółu, zaświadczenia i protokółu egzaminu wstępnego do liceum — z roku ubiegłego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 5 z 1937 r., poz. 132).

*

76

OKÓLNIK Nr 22

z dnia 12 kwietnia 1938 r. (II P-2514/38)

w sprawie organizacji roku szkolnego 1938/39 w szkolnictwie powszechnym.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 30 kwietnia 1938 r. Nr 4, poz. 100).

W związku z organizacją roku szkolnego 1938/39 w szkolnictwie powszechnym zarządzam, co następuje:

1. Z początkiem roku szkolnego 1938/39 wchodzą w okres obowiązku szkolnego na obszarze całego Państwa wszystkie dzieci urodzone w roku 1931.

W związku z trwającym nadal przedwczesnym opuszczaniem szkół przez starsze roczniki dzieci w wieku szkolnym, konieczne jest zwrócenie szczególnie bacznej uwagi na zwiększenie liczby uczniów faktycznie kończących naukę w zakresie przewidzianym dla szkół poszczególnych stopni i zyskujących prawo do otrzymania świadectwa ukończenia szkoły. Wskazana jest zarówno wzmożona propaganda ze strony władz szkolnych i nauczycielstwa, jak i najbardziej pilne stosowanie rygorów, związanych z przepisami o obowiązku szkolnym.

2. Aczkolwiek zwiększenie liczby etatów nauczycielskich na rok 1937/38 wydatnie podniosło stan szkolnictwa powszechnego, braki są jeszcze bardzo duże i dlatego niezbędna jest dalsza akcja, by możliwie więcej dzieci znalazło

miejsce w szkołach powszechnych oraz, by zwiększyła się na wsi liczba szkół II i III stopnia. W ramach obecnych możliwości budżetowych nie można jeszcze za równie pilne uważać wprowadzenie normalnych liczb uczniów w klasach, jako etap jednak na drodze do poprawienia warunków nauki dziatwy i możliwości osiągnięcia lepszych wyników należy wysunąć dążenie do nie przekraczania norm § 93 statutu publicznych szkół powszechnych.

Główną uwagę należy zwrócić na zakładanie nowych szkół dla zespołów miejscowości nie należących do żadnego rejonu szkolnego, na zapewnienie miejsca w szkołach dla dzieci nie przyjętych do szkoły oraz na podniesienie stopnia tych szkół I i II stopnia, które ze względu na liczbę uczniów z własnego rejonu i kandydatów do wyższych klas z rejonów okolicznych, najwcześniej powinny stać się szkołami II i III stopnia.

3. Uznając w dalszym ciągu za konieczne dążenie do zorganizowania w każdej gminie zbiorowej przynajmniej jednej szkoły III stopnia, jako etap na tej drodze należy ustalić, by w roku szkolnym 1938/39 nie było już gmin, które nie posiadają przynajmniej jednej szkoły II lub III stopnia. Wyjątkiem mogą być tylko gminy wiejskie przylegające do miast, które nie pobierają opłat od uczniów przychodzących do szkoły z innej gminy.

4. Ponownie zwracam uwagę na wskazania okólnika Nr 71 z dnia 19 lipca 1937 r. (II P.4285/ /37) w sprawie ułatwiania uczniom szkół powszechnych przechodzenia i uczęszczania do szkół wyższego stopnia (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 9, poz. 310). Ze względu na brak jeszcze dostatecznej liczby etatów nauczycielskich dla zaspokojenia potrzeb wszystkich szkół obecnie nadmiernie obciążonych, organizację nowych szkół zbiorczych, nie opartych o znaczniejszą liczbę uczniów własnego rejonu, należy podejmować z dużą ostrożnością, a to w celu uniknięcia możliwych błędów organizacyjnych.

5. Zaznaczając, że podjęta w niektórych okręgach szkolnych planowa akcja zaopatrywania szkół powszechnych w pomoce naukowe dała wybitnie dodatnie rezultaty, podkreślam celowość dalszego jej prowadzenia lub zainicjowania na pozostałych terenach w porozumieniu z władzami nadzorczymi nad samorządem terytorialnym.

6. Organizację pracy w szkołach w roku szkolnym 1938/39 należy oprzeć na wskazaniach i planach godzin podanych w części I instrukcji dotyczącej planów godzin i programów nauki w publicznych szkołach powszechnych w roku szkolnym 1935/36, (Państw. Wydawnictwo Książek Szkolnych, Warszawa—Lwów 1935 r.) z zastosowaniem nadal oszczędnościowych planów godzin, jeśli zachodzi potrzeba i są możliwości.

7. W sprawie programów nauki w publicznych szkołach powszechnych przypominam zarządzenia okólnika Nr 76 z dnia 7 sierpnia 1936 roku Nr II P-5229/36 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 7, poz. 128).

Ponadto w roku szkolnym 1938/39 należy uwzględnić następujące dostosowania i uzupełnienia:

a. Religia rzymskokatolicka.

Szkoły II i III stopnia.

W klasach I do V włącznie obowiązują programy, ustalone rozporządzeniem z dnia 1 października 1935 r. Nr II Pr-5481/35 i ogłoszone w oddzielnym wydawnictwie pt. „Program nauki religii rzymskokatolickiej w publicznych szkołach powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania".

Przy nauce kompletu z klas III i IV w szkołach stopnia drugiego obowiązuje w roku szkolnym 1938/39 program, ustalony w wyżej przytoczonym wydawnictwie dla klasy III.

W klasach VI i VII, zarówno pobierających naukę religii osobno, jak i w komplecie, obowiązują w roku szkolnym 1938/39 dotychczasowe programy nauki religii rzymskokatolickiej dla oddziałów VI i VII szkoły powszechnej siedmioklasowej (Program nauki w publicznych szkołach powszechnych, wyd. z r. 1931, str. 12—14), z dalszym zastosowaniem w dwuletniej klasie VI szkoły stopnia II przemienności tych programów.

Szkoły I stopnia.

W klasach I do IV włącznie obowiązują w roku szkolnym 1938/39 programy, ustalone wyżej cytowanym rozporządzeniem z dnia 1 października 1935 r. Nr 5481/35 dla klas I — IV szkół stopnia trzeciego, z tym, że w klasach III i IV należy w granicach możliwości wprowadzać inne opowiadania biblijne i przykłady, niż w ubiegłym roku szkolnym.

W komplecie z klas I i II w roku 1938/39 obowiązuje program przeznaczony w tym samym wydawnictwie dla klasy I. Nauczyciel religii poświęci poza tym w drugim półroczu pewną ilość czasu na przygotowanie dostatecznie rozwiniętych dzieci z klasy II do Sakramentów Św. Pokuty i Ołtarza.

b. Inne przedmioty.

W sprawie nauki rysunku, zajęć praktycznych, śpiewu i ćwiczeń cielesnych w szkołach powszechnych z polskim językiem nauczania przy użyciu oszczędnościowych wariantów planu godzin obowiązuje instrukcja, dotycząca programów nauki w publicznych szkołach powszechnych w roku szkolnym 1936/37 i ogłoszona jako załącznik do okólnika Nr 76 z dnia 7 sierpnia 1936 r. II Pr-5229/36 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 7, poz. 128).

8. Organizację pracy w szkołach i oddziałach specjalnych należy nadal opierać na wskazaniach szczegółowych, podanych do wiadomości w związku ze sprawozdaniami ze stanu organizacyjnego poszczególnych szkół.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

77

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa
dnia 16 maja 1938 r.
Nr II S-4265/38.

W sprawie wstępowania młodzieży do Szkoły Podchorążych Lotnictwa.

Przypominając okólnik Ministerstwa Nr 46 z dnia 14 maja 1937 r. (II S-3678/37)*) polecam Dyrekcjom męskich i koedukacyjnych szkół średnich zapoznanie tegorocznych abiturientów z jego treścią oraz warunkami ubiegania się o przyjęcie do Szkoły Podchorążych Lotnictwa, która kształci przyszłych oficerów służby stałej. „Warunki" roześle Departament Lotnictwa Ministerstwa Spraw Wojskowych bezpośrednio do szkół.

Podsekretarz Stanu:

(—) *Jerzy Ferek Błeszyński*

*) Dz. Urz. K. O. S. Wil., z dnia 1 czerwca 1938 r. Nr 6—7, poz. 78.

*

78

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa
dnia 10 maja 1938 r.
Nr II S-3180/38.

Przegląd na komisjach poborowych absolwentów szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych.

W związku z zarządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 28 marca 1938 r. Nr Wojsk. A 7/1/8 do pp. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów w sprawie powyższej — zawiadamiam, że w myśl przepisów art. 40, ust. 2 i art. 41 ust. 2 nowej ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym — dla osób, które uzyskały dowód ukończenia szkoły (studiów) stopnia licealnego, wiek poborowy rozpoczyna się z dniem ukończenia szkoły: dla absolwentów dwuletnich liceów zawodowych, którzy przedłożą dowód przyjęcia do 3-ej klasy specjalnej liceum zawodowego, wiek poborowy rozpoczyna się z dniem ukończenia tej 3 klasy. Dla osób wymienionych w ustępie niniejszym wiek poborowy trwa do końca tego roku kalendarzowego, w którym osoby te kończą 23 lat życia. Osoby te obowiązane są stawić się do poboru przed właściwą komisją poborową w tym roku kalendarzowym, w którym ukończyły szkoły (studia) stopnia licealnego. Jeżeli na komisji poborowej nie otrzymały orzeczenia ustalającego ostatecznie ich stosunek do służby wojskowej, obowiązane są one stawić się do ponownego poboru w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 21 lat życia.

W bieżącym roku szkolnym przytoczone przepisy ustawy dotyczą uczniów klas ósmych gimnazjów i uczniów klas ostatnich tych szkół zawodowych, których ukończenie uprawnia do odbywania skróconej czynnej służby wojskowej.

W związku z powyższym przegląd absolwentów szkół średnich ogólnokształcących i równorzędnych zawodowych, które dają prawo do skróconej czynnej służby wojskowej, odbędzie się bezpośrednio po złożeniu egzaminów dojrzałości: bądź na komisjach poborowych tego powiatu, na którego terenie znajduje się szkoła bądź też na komisjach poborowych właściwych według ich miejsca zamieszkania.

Przy czynnościach przygotowawczych do

poboru tych osób będą władze państwowe korzystały ze współpracy dyrektorów szkół.

W szczególności sporządzenie list poborowych będzie się odbywało przy współudziale dyrektorów szkół, czy to przez sporządzenie przez dyrektorów list poborowych osób, które dopuszczone będą do egzaminu dojrzałości względnie końcowego, czy też przez dostarczenie wykazu tych osób.

Listy poborowe lub wykazy powinny być sporządzone i przesłane przez dyrekcje szkół do starostwa według siedziby szkoły wraz ze wskazaniem terminu zakończenia egzaminów dojrzałości. Bliższych wyjaśnień w tych sprawach mogą udzielić urzędy starościńskie.

Starostwa zorganizują w porozumieniu z właściwymi P. K. U. i dyrekcjami szkół komisje poborowe w następnym dniu po wydaniu świadectw dojrzałości czy też ukończenia szkoły zawodowej w szkołach męskich i koedukacyjnych danego powiatu, ogłaszając uprzednio w formie plakatów, umieszczonych w szkołach, o obowiązku stawienia się do poboru osób, które ukończyły szkołę i o miejscu urzędowania komisji poborowej.

W dwuletnich liceach handlowych i administracyjnych oraz w szkołach tego samego typu, posiadających klasę trzecią specjalną, egzamin końcowy dwuletniego kursu powinien być tak zorganizowany, ażeby między złożeniem egzaminu końcowego i niezwłocznym wydaniem przez dyrekcję szkoły tymczasowego poświadczenia złożenia tego egzaminu, a wydaniem świadectwa ukończenia szkoły pozostał co najmniej okres 10-dniowy. Okres ten umożliwi absolwentom liceum 2-letniego wpisanie się na wydziały specjalne w liceach trzyletnich. W tym celu absolwenci liceów dwuletnich, mający zamiar wstąpić do klasy III, powinni natychmiast po złożeniu egzaminu końcowego złożyć podanie do odpowiednich liceów o przyjęcie ich do klasy III specjalnej, załączając tymczasowe poświadczenie złożenia egzaminu końcowego w zakresie liceum dwuletniego.

Dyrekcje liceów, mających trzecie klasy specjalne, powinny takie podanie załatwić niezwłocznie a najdalej w ciągu 5 dni zawiadamiając petentów o przyjęciu do klasy III, lub o odmowie przyjęcia. Decyzję tę należy równocześnie podać do wiadomości szkoły, którą petent ukończył.

Absolwentom, którzy nie uzyskali przyjęcia do klasy III specjalnej, należy wydać świadectwa ukończenia liceum dwuletniego; tym zaś, którzy takie przyjęcie uzyskali; świadectw ukończenia nie należy wydawać, lecz przesłać je dyrekcji tej szkoły, która absolwenta przyjęła do klasy III. Absolwenci, w myśl art. 40 ust. 2, powinni wykazać się przed komisją poborową dowodem przyjęcia do klasy III specjalnej liceum zawodowego.

W razie niezgłoszenia się absolwenta, przyjętego do klasy III, celem uczęszczania do tej klasy, lub w razie wystąpienia w ciągu roku szkolnego z kl. III, dyrekcja zgłasza ten fakt władzom administracji ogólnej, przeprowadzającej pobór w miejscowości szkoły.

Należy przyjąć jako zasadę, iż absolwenci liceów dwuletnich powinni składać podania o przyjęcie do kl. III najpóźniej do dnia 10 czerwca; decyzja o przyjęciu lub odmowie przyjęcia do kl. III powinna nastąpić najpóźniej do dnia 15 czerwca; najpóźniej w dniu 21 czerwca powinno nastąpić wydanie świadectw ukończenia lub przesłania ich w związku z wstąpieniem do klasy III.

O tym należy niezwłocznie zawiadomić dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących męskich i koedukacyjnych, w których odbędą się gimnazjalne egzaminy dojrzałości, oraz równorzędnych szkół zawodowych, które dają prawo do skróconej czynnej służby wojskowej — z poleceniem uświadomienia o tym absolwentów tych szkół .

Podsekretarz Stanu:
(—) Jerzy Ferek Bleszyński.

*

79

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa
Dnia 20 maja 1938 r.
Nr II S-1869/38.

Uwagi o egzaminach w szkołach średnich ogólnokształcących.

Obserwacje egzaminu wstępnego do gimnazjum i liceum jak również egzaminu ukończenia gimnazjum ujawniły szereg uchybień pod względem formalnym i rzeczowym oraz niezgodności z obowiązującymi regulaminami.

W związku z tym Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwraca uwagę na konieczność przestrzegania regulaminów.

W szczególności należy unikać na przyszłość następujących uchybień:

I. Egzamin wstępny do gimnazjum.

1. Przy egzaminie wstępnym zachodziły przypadki, że wymagane od zgłaszających się do egzaminu dokumentów nie wymienionych w § 7 odnośnego regulaminu (np. świadectwa szczepienia ospy, zaświadczenia obywatelstwa itp).

2. Wprowadzano osobnych egzaminatorów historii i języka polskiego, oraz geografii i przyrody dla kandydatów, wymienionych w § 11 a regulaminu, lub też wbrew wskazaniom § 15, gdy był jeden egzaminator nie uwzględniano wiadomości z historii na egzaminie z języka polskiego lub przyrody na egzaminie z geografii.

3. Nie przestrzegano ściśle czasu trwania egzaminu określonego w § 17 i nie kończono egzaminu ustnego jednego kandydata w przeciągu jednego dnia.

Zaznaczyły się również niedomagania organizacyjne w sposobie indywidualnego przeprowadzanie egzaminów. Wyznaczanie bowiem na jeden określony termin większych grup kandydatów (do 30 osób), do egzaminu powodowało długie wyczekiwanie dzieci na ich kolej; byłoby bardziej celowe powoływanie na egzamin grup mniejszych z wyznaczeniem dla każdej z nich ścisłego terminu.

4. W wielu przypadkach komisje były czynne w niepełnym składzie i bez udziału delegata szkoły powszechnej.

5. Należy również wyjaśnić, że po ukończeniu egzaminu pewnej grupy kandydatów, komisje powinny ustalić, którzy z nich nadają się do podjęcia studiów w gimnazjum, i ogłosić im wynik egzaminu. Odkładanie decyzji do końcowego posiadzenia komisji nie jest zgodne z przepisami. Posiedzenie końcowe w myśl § 22 ma za zadanie wyłącznie dokonać wyboru spośród kandydatów, którzy zdali egzamin, w przypadku gdy liczba miejsc wolnych w klasie I jest mniejsza od liczby zakwalifikowanych kandydatów.

6. W sprawie tematów na egzamin piśmienny zaznaczyć należy, że ich dobór i szczegółową redakcję powinny uskuteczniać komisje danej szkoły we własnym zakresie; ustalanie bowiem tematów przez zespoły dyrektorskie w porozumieniu z przedstawicielami szkolnictwa powszechnego okazało się w praktyce nie celowe. Zdarzało się nieraz, że dawano tematy zbyt trudne (zwłaszcza z arytmetyki), wymagające szczególnej pomysłowości. To sprzeciwia się § 13 regulaminu, który jasno określa rodzaj i stopień trudności tematów egzaminacyjnych. Oczywiście nie wyklucza to możliwości wspólnego rozważania zagadnień, dotyczących egzaminu, w celu określenia ogólnych wskazań w sprawie zakresu i stopnia trudności tematów.

II. Egzamin ukończenia gimnazjum.

1. Ponieważ egzamin ukończenia gimnazjum z powodu wielkiej liczby przedmiotów stawia duże wymagania wytrzymałości psychicznej i fizycznej uczniów, należy zwrócić uwagę na sposób jego przeprowadzenia i tak go zorganizować, aby umożliwić zdającym bardziej równomierny rozkład wysiłku w granicach czasu, przeznaczonego na egzamin. W związku z tym było by wskazane, żeby część praktyczną egzaminu z robót ręcznych przeprowadzić w terminie przeznaczonym na egzaminy piśmienne, a przy egzaminie ustnym łączyć przedmioty pokrewne w grupy, przy czym uczniowie mogli by zdawać egzamin z jednej grupy przedmiotów przed południem, z drugiej — popołudniu.

2. Przy organizowaniu egzaminów należy zwrócić większą uwagę na odpowiedni dobór członków komisji.

Członkowie komisji powinni ściślej niż dotąd przestrzegać przepisów § 21 regulaminu, który wkłada na nich obowiązek uczestniczenia w egzaminie i czynnego udziału we wszystkich pracach komisji, przy czym ustalanie ocen powinno się odbywać komisyjnie z uwzględnieniem wszystkich momentów wyszczególnionych w § 26 regulaminu. Przy egzaminie należy poddać gruntownemu badaniu tych kandydatów, którzy jako uczniowie szkół bez uprawnień nie otrzymali promocji z klasy czwartej.

3. W odniesieniu do części merytorycznej egzaminu należy podkreślić, że dobór tematów piśmiennych jako też pytań ustnych powinien opierać się w myśl § 10 co do zakresu materiału naukowego, jego sposobu ujęcia i skali wymagań na programie nowego gimnazjum. W związku z tym należy unikać pytań (zwłaszcza w niektórych przedmiotach np. język polski), które wybiegają poza program i których stopień trudności dorównywa pytaniom przy egzaminie dojrzałości; z drugiej strony nie można się ograniczyć jedynie do materiału kl. IV, co zdarzało się

nieraz przy egzaminie takich przedmiotów, jak historia, geografia, a zwłaszcza biologia. W praktyce punktem wyjścia przy egzaminowaniu może być materiał programowy klasy IV, do którego należy nawiązywać pytania z materiału klas poprzednich, zwłaszcza jeśli materiał ten pozostaje w ścisłym związku z omawianym konkretnie zagadnieniem.

Wspomnieć należy też zbyt szablonowy sposób egzaminowania z matematyki (nie uwzględnianie tematów teoretycznych) oraz brak względnie nie wyzyskanie pomocy naukowych.

III. Przyjmowanie uczniów do liceum ogólnokształcącego.

1. Sposób przyjmowania uczniów do liceum budził zastrzeżenia, zwłaszcza z powodu dowolności stosowania zwolnień. Zdarzały się przypadki, że zwalniano uczniów tylko z części egzaminu, czego regulamin nie przewiduje albo też rozszerzano zakres egzaminu na przedmioty nie objęte wykazem podanym w § 10 regulaminu względnie naznaczono kondydatom egzamin z przedmiotów, z których regulamin przewiduje swobodę wyboru. To wszystko stoi w wyraźnej sprzeczności z jego przepisami.

Ostateczne wyniki egzaminu powinny być ustalone, zgodnie z § 13, całostkowo, bez wyróżniania jego części piśmiennej i ustnej, oraz poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych. Decydować o wyniku egzaminu powinny takie czynniki, jak odpowiednie zdolności oraz pewien zakres przyswojonej wiedzy i zamiłowania kandydata. Dlatego nie właściwą jest rzeczą w ocenie ostatecznej zwracać uwagę tylko na jeden z wymienionych czynników, co w praktyce ograniczało się zazwyczaj do badania zasobu wiadomości kandydata.

2. W sprawie treści egzaminu zauważyć należy, że tematy piśmienne były niejednokrotnie za trudne i nie zgodne pod względem zakresu materiału i sposobu ujęcia z obowiązującym programem. Tematy powinny być tak sformułowane, żeby były dla kandydata zrozumiałe i dotyczyły zagadnień, dla których rozwiązania kandydaci posiadają dostateczny zapas materiału faktycznego, nabyty w ciągu nauki gimnazjalnej. Było by wskazane egzamin ustny rozpoczynać od rozmowy z kandydatem, w której mógł by się swobodnie wypowiedzieć i w ten sposób wykazać swe zainteresowania, przedstawić co i jak czytał w dziale przynajmniej jednego z przedmiotów egzaminu. Na tle tak przeprowadzonej rozmowy można sformułować pytania bardziej szczegółowe z zakresu zagadnień podstawowych, przede wszystkim klasy czwartej w oparciu jednak o wiadomości, zdobyte w poprzednich latach nauki. W związku z tym kandydat powinien wykazać pewną sprawność i umiejętność posługiwania się środkami pomocniczymi i przyrządami, dlatego przy egzaminie w większej mierze niż dotąd powinny znaleźć zastosowanie różnego rodzaju pomoce naukowe.

3. W ten sposób przeprowadzony egzamin wymaga starannego obmyślenia przez nauczyciela środków badania kandydatów i umiejętnego ich stosowania i należytego przygotowania się samego nauczyciela.

Odpowiednio przygotowany pod względem organizacyjnym i rzeczowym egzamin osiągnie swój cel i spełni swe zadanie jako narzędzie selekcyjne, które umożliwi lepszy dobór młodzieży, uzdolnionej do studiów licealnych. Wymienione powyżej sprawy nie wyczerpują zapewne wszystkich możliwych uchybień, jakie popełniono lub jakie w przyszłości mogą się zdarzyć, dlatego Ministerstwo prosi Kuratorium (Wydział Oświecenia Publicznego) o podanie egzaminów dalszej bacznej obserwacji, zbieranie spostrzeżeń i przedstawianie ich Ministerstwu przy sposobności sprawozdań rocznych.

Podsekretarz Stanu:

(—) Jerzy Ferek Błeszyński.

*

80

ZARZĄDZENIE Nr 80

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 23 maja 1938 r. Nr III-16214/38

w sprawie organizacji r. szk. 1938/39 w szkolnictwie zawodowym.

Na podstawie okólnika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr 24 z dn. 11 maja b. r. powiadamiam, iż zgodnie z postanowieniem art. 54 ustawy z dnia 11.III. 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389), z początkiem roku szkolnego 1938/39 powinny ulec przekształceniu wszystkie te szkoły zawodowe, które dotychczas nie zostały jesz-

cze oparte na zasadach nowego ustroju. Zarządzenia dotyczące otwierania nowych szkół, nadawania statutów oraz ogłaszania programów — przewidziane są w czerwcu b. r. Dla ułatwienia prac związanych z organizacją nowego roku szkolnego, podaję następujące wskazówki i wyjaśnienia:

1) Od początku roku szkolnego 1938/39 wszystkie szkoły zawodowe powinny swą organizację opierać na ustawie ustrojowej z 1932 r. i na statutach, wydanych na jej podstawie. Dotyczy to również tych szkół, które z jakiegokolwiek powodu nie otrzymają jeszcze nowego programu. Nie odnosi się to natomiast do szkół, które podlegają stopniowemu wygasaniu.

2) W związku ze spotykanym często faktem, że poszczególne szkoły zawodowe lub klasy — posiadają zbyt małą liczbę uczniów — przypominam, że bez zgody Ministerstwa W. R. i O. P. nie wolno uruchamiać klas, liczących mniej, niż 30-tu uczniów. O przewidywanej zbyt małej frekwencji kandydatów do kl. I-ej, należy zawiadomić Kuratorium w terminie najdalej do dn. 10 czerwca b. r.

3) Szkoły otwierane i przekształcane według nowego ustroju, podlegać będą Dyrekcjom tych szkół, zamiast których lub przy których będą tworzone, o ile nie nastąpią w tym względzie inne zarządzenia.

4) W przydziałach czynności na rok szkolny 1938/39 należy przestrzegać, aby ogólna liczba godzin nie przekraczała liczby, ustalonej na organizację nauczania i opiekę lekarską w programach nauki, oraz aby odpowiadała przypisom, dotyczącym podziału na grupy.

5) W szkołach zreorganizowanych w myśl zasad nowego ustroju mogą być zatrudnieni jedynie nauczyciele i instruktorzy, którzy złożyli podania o przyznanie kwalifikacji do nauczania.

6) Liczba instruktorów lub nauczycieli praktycznej nauki zawodu w szkołach nowego ustroju, powinna być dostosowana do wskazań, podanych w wytycznych i programach.

7) Liczba klas w każdej szkole pozostaje w zasadzie taka sama, jaka była w roku bieżącym, z wyjątkiem tych szkół, w których zgodnie ze statutem powstanie nowa klasa.

W razie konieczności powiększenia liczby klas równoległych, Dyrekcje wystąpią w tej sprawie z wnioskiem do Kuratorium. Przy stawianiu tego rodzaju wniosków, należy zwracać uwagę na celowość wypuszczania większej liczby absolwentów szkoły zawodowej w danej specjalności, z punktu widzenia potrzeb regionalnych.

Warunki przyjmowania młodzieży do szkół przekształcanych określają statuty.

Świadectwo złożenia egzaminu wstępnego z wynikiem pomyślnym do kl. I-ej gimnazjum zawodowego, wydane w roku poprzednim — n i e z w a l n i a od egzaminu wstępnego w b.r.

L o k a l e i u r z ą d z e n i a.

8) Wobec często spotykanego nadmiernego przepełnienia szkół i powodowanych tym trudności lokalowych w organizowaniu pracowni i warsztatów, może zajść konieczność zmniejszenia nadmiernej liczby klas równoległych (oddziałów). W tym również celu może okazać się koniecznym przeniesienie z terenu szkoły do osobnych lokali — organizacyj, istniejących przy szkole i nie stanowiących z nią organicznej całości, a uszczuplających jej lokal, jak np. kursów specjalnych, spółdzielni wytwórczych absolwentów, mieszkań, zajmowanych przez personel szkolny, internatów itp. Przeniesienie instytucyj nie wyklucza oddziaływania szkoły na ich stan i rozwój.

9) W związku z powyższymi uwagami, należy opracować plan racjonalnego rozmieszczenia pracowni warsztatów, gabinetów itp., stosownie do wymagań programowych i przewidywanej liczby czynnych oddziałów (klas, grup), biorąc pod uwagę pełny rozwój szkoły. Przy opracowaniu tego planu należy uwzględnić jedynie lokal, posiadany przez szkołę, nie licząc na jakąkolwiek rozbudowę.

10) W związku ze znaczeniem, jakie odgrywa w reformowanym szkolnictwie zawodowym nauka praktyczna, należy zwrócić szczególną uwagę na należyte zorganizowanie i zaopatrzenie pracowni i warsztatów, będących głównym ośrodkiem nauczania w gimnazjach i liceach zawodowych oraz w szkołach gospodarstwa domowego. W tym celu Dyrekcje powinny przewidzieć w planach finansowo-gospodarczych odpowiednie kwoty na zaopatrzenie warsztatów i pracowni w niezbędne pomoce naukowe. Przy opracowaniu tego zagadnienia, należy uwzględnić możliwość korzystania z produkcji warsztatów niektórych szkół, w celu zaopatrzenia innych.

Uczniowie.

11) Uczniowie I-ej klasy szkół, podlegających likwidacji, nie promowani do klasy II-ej mogą być przyjmowani do kl. I-ej szkół otwieranych w/g nowego ustroju — bez egzaminu wstępnego, jeżeli odpowiadają pod względem przygotowania i wieku — wymaganym warunkom.

12) Ponieważ w większej liczbie istniejących szkół stwierdzono, że znaczny procent uczniów nie otrzymuje promocji do klasy następnej, należy zwrócić baczną uwagę na dobór młodzieży pod względem właściwego przygotowania i stanu zdrowia.

Podział uczniów na grupy.

13) Przy nauczaniu zajęć warsztatowych klasę (oddział) należy dzielić na grupy, przy czym we wszystkich szkołach, prowadzących warsztaty mechaniczne — na jednego instruktora w dziale obróbki ręcznej powinno przypadać około 25 uczniów, w dziale obróbki maszynowej — 16 uczniów, przy pracy w kuźni — 20 uczniów.

W szkołach stolarskich podczas zajęć warsztatowych i praktycznych, klasę dzieli się na grupy, przy czym na jednego instruktora w dziale obróbki ręcznej powinno przypadać około 18 uczniów.

W żeńskich szkołach podczas zajęć warsztatowych i praktycznych — klasę dzieli się na grupy, przy czym na jedną instruktorkę powinno przypadać około 32 uczennic.

Przy nauczaniu języków obcych należy zwracać uwagę, aby grupy językowe były tworzone w zakresie klas, a nie oddziałów równoległych, o ile liczba uczniów w grupie nie przekracza liczby ustalonej w statucie szkoły.

Oddziały równoległe w klasach wyższych powinny być łączone ze sobą, o ile ogólna liczba uczniów nie przekroczy liczby statutowej.

Szkoły prywatne.

14) Właściciele szkół prywatnych, dotychczas jeszcze niezreorganizowanych, powinny natychmiast wystąpić do Kuratorium z wnioskiem o wydanie orzeczenia, na podstawie którego będą mogli uruchomić nowe szkoły, likwidując jednocześnie stopniowo szkoły, prowadzone według dawnego ustroju.

15) Przekształcane szkoły prywatne powinny zachować swój dotychczasowy charakter co do płci młodzieży. Zmiany mogą być dokonywane tylko w odniesieniu do szkół koedukacyjnych — w kierunku zmiany ich na męskie lub żeńskie. Szkoły reorganizowane powinny w zasadzie utrzymać liczbę oddziałów równoległych w klasie I-ej, jak w r. szk. 1937/38.

Zwiększenie liczby oddziałów klasy I-ej może być dokonane w przypadkach wyjątkowych, za zezwoleniem Kuratorium. W statutach przekształcanych szkół prywatnych powinny być ustalone podobne warunki przyjęcia do szkoły, jak w odpowiednich szkołach państwowych.

16) Właściciele szkół powinni dążyć do dostosowania lokali do potrzeb szkół, a tam, gdzie to jest możliwe — do ich rozbudowy.

17) W roku 1938/39 zostaną opracowane przez Ministerstwo przepisy, dotyczące uzyskiwania przez szkoły prywatne uprawnień szkół państwowych (publicznych). W związku z tym, szkoły, które pragną ubiegać się o te uprawnienia, powinny już obecnie przestrzegać wszelkie przepisy, wydane dla państwowych szkół zawodowych.

Przy niniejszym załącza się wykaz szkół państwowych i prywatnych, które od początku roku szkolnego 1938/39 powinny przeprowadzić reorganizację *).

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

Załącznik do pisma Nr III O-2500/38.

Szkoły przemysłowe.

Szkoły przemysłowe państwowe.

Z początkiem roku szkolnego 1938/39 będą przeprowadzone niżej podane zmiany organizacyjne według zasad nowego ustroju:

1. Państwowa Szkoła Techniczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wilnie, a w szczególności:

Wydział drogowo-wodny będzie przekształcony na Państwowe Liceum Drogowe.

2. Państwowa Szkoła Rzemiosł Budowlanych w Wilnie, a w szczególności:

Oddział murarski — na Państwową Szkołę Murarską,

Oddział ciesielski — na Państwową Szkołę Ciesielską.

*) Uwaga: Braki w zakresie pomieszczeń, pracowni, wyposażenia itp., powinny być w zasadzie uzupełnione przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego.

Szkoły przemysłowe niepaństwowe.

Z początkiem roku szkolnego 1938/39 powinny być przeprowadzone niżej podane zmiany organizacyjne według zasad nowego ustroju:

1. Prywatna Męska Techniczna Szkoła Żydowska T-wa Szerzenia Pracy Zawodowej i Rolnej wśród Żydów w Wilnie, a mianowicie:

Wydział elektrotechniczny powinien być przekształcony na Prywatne Gimnazjum Elektryczne;

Wydział mechaniczny — na Prywatne Gimnazjum Mechaniczne.

2. Prywatna Męska Szkoła Drogowa P.M.S. w Baranowiczach — na Prywatne Gimnazjum Drogowe P. M. S.

3. Szkoła Rzemiosł P. M. S. w Grodnie — na Prywatne 3-letnie Gimnazjum Mechaniczne.

4. Prywatna Męska Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa T-wa Salezjańskiego w Wilnie — na Prywatną Szkołę Stolarską T-wa Salezjańskiego.

5. Szkoła Odzieżowa im. „Promienistych" Polskiego T-wa „Światło" w Wilnie — na Prywatną Szkołę Krawiecką.

6. 3-letnia Szkoła Zawodowa Męska T-wa „Pomoc Pracy" w Wilnie, a w szczególności:

Oddział stolarski — na Prywatną Szkołę Stolarską w/w T-wa.

Oddział malarsko-dekoracyjny przeznacza się do likwidacji.

7. Szkoła Zawodowa Żeńska Kresowego Związku Ziemian pow. lidzkiego w Iszczołnie — na Prywatną Szkołę Krawiecko - Bieliźniarską.

8. Prywatna Żeńska Szkoła Zawodowa T-wa „Pomoc Pracy" w Wilnie, a w szczególności:

Oddział krawiecki — na Prywatną Szkołę Krawiecką.

Oddział bieliźniarski — na Prywatną Szkołę Bieliźniarską.

9. Szkoła Krawiecko-Bieliźniarska Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet w Baranowiczach — na Prywatne 3-letnie Gimnazjum Krawieckie w/w Związku.

Szkoły rolnicze.

Szkoły rolnicze państwowe.

Z początkiem roku szkolnego 1938/39 będą przeprowadzone niżej podane zmiany organizacyjne według zasad nowego ustroju:

1. Państwowa Średnia Szkoła Rolnicza w Żyrowicach będzie przekształcona na Państwo Gimnazjum Rolnicze w Żyrowicach.

2. Państwowa Średnia Szkoła Leśna w Żyrowicach — na Państwowe Liceum Leśne.

3. Państwowa Średnia Szkoła Ogrodnicza w Wilnie — na Państwowe Gimnazjum Ogrodnicze.

4. Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie w Borunach — na Państwowe Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

5. Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie w Bruchańszczyźnie — na Państwowe Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

6. Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie w Delatyczach — na Państwowe Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

7. Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie w Jeziornicy — na Państwowe Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

8. Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie w Łuczaju — na Państwowe Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

9. Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie w Opsie — na Państwowe Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

10. Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie w Różance — na Państwowe Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

11. Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze Męskie w Dolnym Horodzieju — na Państwowe Żeńskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

12. Samorządowa Wędrowna Szkoła Rolnicza Męska w Dospudzie — na Samorządowe Męskie Wędrowne Kursy Rolnicze.

*

81

ZARZĄDZENIE Nr 69

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 6 maja 1938 r. Nr BP—12377/38

w sprawie zaliczek na uposażenie dla pracowników kontraktowych.

Podając do wiadomości okólnik Nr 21 Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zaliczek na uposażenie

dla pracowników kontraktowych oraz wzór poręczenia zabezpieczającego spłacalność zaliczki, unieważniam poprzedni wzór poręczenia, podany przy okólniku Kuratorium z dnia 27.I.1938 r. w Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr 3 z dnia 1.III, 1938 r.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
—o—
Warszawa.

OKÓLNIK Nr 21

z dnia 7 kwietnia 1938 r. (BP-6948/38)

w sprawie zaliczek na uposażenie dla pracowników kontraktowych.

W związku z wątpliwościami, jakie nasuwają się przy stosowaniu okólnika Prezydium Rady Ministrów Nr 34 z dnia 13 grudnia 1937 r. nr 42-2/81, podanego do wiadomości okólnikiem Ministerstwa Nr 1 z dnia 4 stycznia 1938 roku (BP-29729/37) w sprawie zaliczek na uposażenie dla pracowników kontraktowych, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia co następuje:

1) Okólnik Ministerstwa Nr 1 z 4 stycznia 1938 r. BP-29729/37) dotyczy wszystkich pracowników kontraktowych, z którymi zawarto umowę na czas nieograniczony bez względu na to, czy są oni emerytami, czy nie.
2) Udzielenie zaliczki tym pracownikom wymaga każdorazowo zgody Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu.
3) Zaliczki na uposażenie mogą być udzielane pracownikom kontraktowym, z którymi zostały zawarte umowy w imieniu Skarbu Państwa, bez względu na to z jakich funduszów są oni opłacani.
4) Poręczycielami mogą być również stali lub prowizoryczni niżsi funkcjonariusze, posiadający uprawnienia emerytalne.

Równocześnie Ministerstwo dołącza wzór poręczenia zabezpieczającego spłacalność zaliczki, które winno być złożone przez pracowników kontraktowych, ubiegających się o zaliczkę, o ile zaliczka nie zostanie hipotecznie zabezpieczona.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) *W. Przybyłowicz.*

WZÓR PORĘCZENIA.

My niżej podpisani solidarnie poręczamy wobec Skarbu Państwa wykonanie zobowiązania, jakie przyjął na siebie p. . . . . . .
z tytułu otrzymanej w Ministerstwie . . .
miesięcznej zaliczki na uposażenie (wynagrodzenie) w wysokości zł . . . . słownie zł

W razie gdyby p. . . . .
zobowiązania nie wykonał i nie zwrócił w ustalonych terminach, w całości lub części, otrzymanej zaliczki, zobowiązujemy się solidarnie do wykonania zobowiązania dłużnika, a w szczególności, niezależnie od odpowiedzialności całym naszym majątkiem, zgadzamy się na dokonywanie na pokrycie długu, bez potrzeby wyjednywania wyroku sądowego, odpowiednich potrąceń miesięcznych z naszego uposażenia służbowego, względnie emerytalnego, z zachowaniem jednakże części płacy, niepodlegającej egzekucji.

. . . . . . dnia . . . 193....

Podpisy stwierdzone urzędowo

Notatka władzy służbowej
stwierdzająca uprawnienia
emerytalne ręczycieli.

*

82

OKÓLNIK Nr XI

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 20 maja 1938 r. Nr I-13994/38

Do PP. Inspektorów Szkolnych i Kierowników Publ. Szkół Powszechnych w Okręgu

w sprawie pogadanek o zwalczaniu pożarów.

Przypominając okólnik z dnia 17 sierpnia 1936 r. Nr O-17865/36, (Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr 8—9, poz. 91) proszę, aby we wszystkich szkołach powszechnych przed zakończeniem bieżącego roku szkolnego, zwrócono młodzieży uwagę na niebezpieczeństwo ognia i klęskę pożarów.

Może to nastąpić albo drogą odpowiednio zorganizowanych pogadanek albo też drogą umieszczenia w szkole afiszów bądź ulotek propagandowych lub też napisów zawierających okolicznościowe sentencje. Materiałów do pogadanek dostarczy na bezpośrednie zapotrzebowanie szkół Inspektoratom Szkolnym Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Treść niniejszego okólnika należy podać do wiadomości tym szkołom powszechnym, które nie abonują kuratoryjnych dzienników urzędowych.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

*

83

OKÓLNIK Nr X

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

do Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu.

z dnia 17 maja 1938 r. Nr O 11323/38

w sprawie wytycznych dotyczących wyposażenia i urządzania sal gimnastycznych i boisk szkolnych.

Zawarte w okólniku Nr 17 Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 marca 1938 r. (Nr II W-1277/38), podaję do wiadomości wytyczne, jakie powinny obowiązywać przy urządzaniu i wyposażaniu sal gimnastycznych i boisk szkolnych w szkolnictwie średnim.

Dyrekcje oraz kierownictwa szkół dopilnują, aby sale gimnastyczne i boiska, oraz ich wyposażenie były stopniowo doprowadzone do stanu, ustalonego w wytycznych.

Jednocześnie przypominam, że szczegóły budowy sali gimnastycznej, jej wymiarów, urządzeń i konserwacji sprzętu zawarte są w „Poradniku w sprawach nauczania i wychowania" Nr 3/5 z 1931 r.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

Załącznik do okólnika Nr 11323/38.

I. SALA GIMNASTYCZNA I JEJ WYPOSAŻENIE.

Sala gimnastyczna powinna być czysta, widna i starannie wietrzona, o ile możności większych rozmiarów od następujących minimalnych: szerokość 9 m, długość 17 m, wysokość 4,5 m. Normą jest rozmiar sali taki, aby na ucznia grupy ćwiczącej przypadło około 5 m^2 podłogi sali. Większe i bogaciej wyposażone szkoły winny projektować sale długości 24 m, szerokości 12—13 m i wysokości 5,5 — 6 m.

W bezpośrednim sąsiedztwie sali gimnastycznej powinny się znajdować: pokoik dla nauczyciela, szatnie z umywalnią i ewentualnie natryskami, miejsce na sprzęt gimnastyczny, miejsce ustępowe.

Sala bez któregokolwiek z wymienionych pomieszczeń nie może całkowicie odpowiedzieć wymaganiom.

Na wyposażenie sali gimnastycznej składają się przyrządy i przybory.

P r z y r z ą d y k o n i e c z n e są następujące:

20 podwójnych drabinek szwedzkich (przyściennych),
4 ławki szwedzkie,
1 tram dwudzielny, podwójny,
4 kraty trójdzielne,
4 drabiny pionowe,
1 skrzynia,
2 pary stojaków,
2 kozły (mniejszy i większy),
2 materace skórzane,
10 lin pionowych,
1 koń,
6 piłek lekarskich,
40 pałeczek drewnianych (30 cm dług. przez 3 cm średnicy).

P r z y r z ą d y p o ż ą d a n e są następujące:

drugi tram,
druga skrzynia,
liny skośne,
drabinki sznurowe,
4 piłki lekarskie.

Przybory mogą być używane te same, jak na boisku, należy je jednak w tym przypadku po każdym użyciu na boisku starannie oczyścić. Należy dążyć do tego, aby mieć osobny komplet piłek do ćwiczeń na sali.

II. BOISKO SZKOLNE I JEGO WYPOSAŻENIE.

Boisko szkolne powinno mieć takie wymiary, aby można na nim zorganizować wszystkie gry, jakie przewiduje program ćwiczeń cielesnych z wyjątkiem gier polowych.

K o n i e c z n e s ą:

bieżnia o długości 60 m.,
2 boiska do siatkówki o wymiarach 10 na 20 m.,

2 boiska do koszykówki o wymiarach 45 na 23 m.,

1 boisko do palanta, na którym można by również uprawiać grę w kwadrant o wymiarze 40 na 60 m (boisko do palanta może się pokrywać z boiskiem do siatkówki i koszykówki),

miejsce do rzutów dyskiem i pchnięcia kulą oraz miejsce do rzutów oszczepem (może być połączone z boiskiem a zwłaszcza z boiskiem do gry w palanta),

skocznia o rozbiegu z trzech stron.

Pożądane jest osobne boisko do palanta i do szczypiorniaka w wymiarze 80 na 40 m.

Przybory konieczne są następujące:

4 piłki do siatkówki,

2 piłki do koszykówki,

2 piłki do szczypiorniaka,

szarfy do oznaczania partii,

dwie siatki do siatkówki,

6 dysków ćwiczebnych, 2 przepisowe,

12 oszczepów bambusowych, 2 klejone jesionowe,

po 5 kul: 2,5 kg, 4 kg., 5 kg,

dwie pary stojaków do skoków,

8 chorągiewek do oznaczania granic boisk,

specjalnie zbudowana szafa na przybory, umożliwiająca należyte ich przechowanie i konserwację.

Przybory pożądane są następujące:

przybory do gier wymienione jako konieczne w ilości dwukrotnej,

przybory do gry w hokeja,

przybory do szermierki przynajmniej na cztery pary,

zapasowe łyżwy w większej ilości.

*

84

ORGANIZACJA SZKÓŁ.

Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 26 marca 1938 r. Nr II S-1225/38 nadało klasie VIII Prywatnego Gimnazjum z litewskim językiem nauczania im. Witolda Wielkiego w Wilnie na rok szkolny 1937/38 niepełne prawa gimnazjów państwowych, przewidziane w § 3 rozporządzenia Ministra W.R. i O.P. z dnia 1 maja 1929 r. Nr II - 2875/29 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6, poz. 75).

*

Zarządzeniami Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12 maja b. r. Nr III P-2321/38 oraz Nr III P-2320/38 zostały nadane uprawnienia szkół publicznych Prywatnej Męskiej i Żeńskiej Szkole Dokształcającej Zawodowej Wileńsko-Nowogródzkiego Instytutu Rzemieślniczego w Wilnie i Szkole Dokształcającej Zawodowej Powiatowego Cechu Mieszanego Rzemieślników Chrześcijan w Mołodecznie.

*

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (D. U. R. P. Nr 50, poz. 304) oraz art. 2, 54, 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządził przekształcenie z dniem 1 lipca 1938 r. państwowych gimnazjów w Okręgu na państwowe szkoły średnie ogólnokształcące, ustalając nazwy dla poszczególnych gimnazjów:

	Otrzymuje nazwę w brzmieniu:
woj. białostockie	
1. Państwowe Gimnazjum w Augustowie.	Państwowe Liceum i Gimnazjum w Augustowie
2. Państwowe Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Grodnie	I Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Grodnie
3. Państwowe Gimnazjum im. Emilii Plater w Grodnie	II Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Emilii Plater w Grodnie
4. Państwowe Gimnazjum im. Karola Brzostowskiego w Suwałkach	I Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Karola Brzostowskiego w Suwałkach.
5. Państw. Gimn. im. Marii Konopnickiej w Suwałkach	II Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Marii Konopnickiej w Suwałkach
6. Państwowe Gimnazjum im. Romualda Traugutta w Świsłoczy	Państw. Gimnazjum im. Romualda Traugutta w Świsłoczy.
7. Państwowe Gimnazjum im. Króla Stefana Batorego w Wołkowysku	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. króla Stefana Batorego w Wołkowysku
woj. nowogródzkie	
8. Państwowe Gimnazjum im. Tadeusza Rejtana w Baranowiczach	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Tadeusza Rejtana w Baranowiczach
9. Państwowe Gimnazjum im. Hetmana Karola Chodkiewicza w Lidzie	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Hetmana Karola Chodkiewicza w Lidzie

10. Państwowe Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Nowogródku	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Nowogródku
11. Państwowe Gimnazjum im. Władysława Syrokomli w Nieświeżu	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Władysława Syrokomli w Nieświeżu
12. Państwowe Gimnazjum im. Tadeusza Kościuszki w Słonimie	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Tadeusza Kościuszki w Słonimie
13. Państwowe Gimnazjum im. Tadeusza Hołówki w Stołpcach	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Tadeusza Hołówki w Stołpcach
14. Państwowe Gimnazjum w Szczuczynie Nowogródzkim	Państwowe Gimnazjum w Szczuczynie Nowogródzkim
woj. wileńskie	
15. Państwowe Gimnazjum im. ks. Grzegorza Piramowicza w Dziśnie	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Grzegorza Piramowicza w Dziśnie
16. Państwowe Gimnazjum im. Tomasza Zana w Mołodecznie	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Tomasza Zana w Mołodecznie
17. Państwowe Gimnazjum im. św. Kazimierza w Nowej Wilejce	Państwowe Gimnazjum im. św. Kazimierza w Nowej Wilejce
18. Państwowe Gimnazjum im. Jana Śniadeckiego w Oszmianie	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Jana Śniadeckiego w Oszmianie
19. Państwowe Gimnazjum im. Józefa Piłsudskiego w Święcianach	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Józefa Piłsudskiego w Święcianach
20. Państwowe Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza w Wilejce	Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza w Wilejce
21. Państwowe Gimnazjum im. króla Zygmunta Augusta w Wilnie	II Państwowe Liceum i Gimnazjum im. króla Zygmunta Augusta w Wilnie
22. Państwowe Gimnazjum im. księcia Adama Czartoryskiego w Wilnie	III Państwowe Liceum i Gimnazjum im. księcia Adama Czartoryskiego w Wilnie
23. Państwowe Gimnazjum im. Elizy Orzeszkowej w Wilnie.	IV Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Elizy Orzeszkowej w Wilnie

*

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego decyzją z dnia 8 kwietnia 1937 roku Nr II-9627/38 zamknął prywatne Gimnazjum z hebrajskim językiem nauczania Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Średniej „Herclija" w Wołkowysku z dn. 31 sierpnia 1938 r.

*

85

RUCH SŁUŻBOWY.

Przeniesieni w stan spoczynku

z dniem 30 kwietnia 1938 r.

Pałaszewska Rozalia Michalina, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Półbrzegu, powiatu nowogródzkiego, z powodu choroby,

Czaczkowska Helena, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej Nr 2 w Grodnie, z powodu choroby,

Rudak Grzegorz, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej w Bojarach, powiatu dziśnieńskiego, wobec niepowołania do służby ze stanu nieczynnego,

Łużysówna Anna, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Darżelach, powiatu grodzieńskiego, wobec niepowołania do służby ze stanu nieczynnego,

Pasochowicz Kazimierz, woźny w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Trokach, z powodu choroby;

z dniem 31 maja 1938 r.

Burzyńska Zofia - Władysława, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej Nr 4 w Słonimie, z powodu choroby,

Glińska Helena, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Ciuńcach, powiatu baranowickiego, na własną prośbę,

Grudniewiczowa Jadwiga, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Łyntupach, powiatu święciańskiego, z powodu choroby,

Kadow Eustachy, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej w Sawiczach, powiatu słonimskiego, na własną prośbę,

Kotowicz Ignacy, nauczyciel Państwowego Seminarium Ochroniarskiego im. Marii Konopnickiej w Wilnie, z powodu choroby.

*

86

KOMUNIKATY URZĘDOWE.

Obozy, Kursy i wycieczki nauczycielskie organizowane przez Komisję Wycieczkową Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego w ciągu wakacyj letnich 1938 r.

1. Nauczycielskie obozy wodne nad jeziorem Narocz.

Komisja Wycieczkowa Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego w celu umożliwienia racjonalnego spędzenia wakacyj letnich dla nauczycielstwa i pracowników oświatowych organizuje w okresie wakacyj letnich roku bież. w lokalu Szkolnego Schroniska Wycieczkowego nad jeziorem Narocz (największe jezioro w Polsce)

nauczycielskie wypoczynkowe obozy wodne.

Schronisko położone jest nad samym brzegiem jeziora i wokół otoczone jest lasami sosnowymi, posiada budynek mieszkalny z pomieszczeniem w dużych salach i pokojach, z werandami i z widokiem na jezioro, świetlicę, radio i telefon, oraz osobny budynek gospodarczy z kuchnią i jadalnią. Własna na miejscu elektrownia.

Przy schronisku jest plaża, basen do pływania, boisko do gier sportowych, plac tenisowy, kajaki, łodzie i żaglówki.

Odbywać się będzie w kompletach codzień rano gimnastyka, organizowane będą gry sportowe: siatkówka, koszykówka, tenis i nauka pływania, pod kierownictwem wykwalifikowanych instruktorów(ek).

Dojazd do stacji kolejowej Narocz (bocznica na linii Wilno—Królewszczyzna). Od stacji do schroniska 5 min. drogi. Czas przejazdu koleją z Wilna 5 godz., autobusem 3 godziny.

Dla ułatwienia wzięcia udziału większej ilości osób ustala się następujące okresy korzystania:

1 okres: od 4.VII do 16.VII r.b. (13 dni),
II okres: od 18.VII do30.VII r. b. (13 dni),
III okres: od 1.VIII do 13.VIII r. b. (13 dni),
IV okres: od 16.VIII do 28.VIII r. b. (13 dni).

Ryczałtowa opłata za korzystanie z jednego okresu wynosi 6 zł wpisowe i 30 zł (trzydzieści złotych) za koszta mieszkania w sali i utrzymanie całkowite (posiłki trzy razy dziennie: śniadanie, obiad i kolacja).

Opłacający ryczałtowo za cały okres — korzystają bezpłatnie codzień: z 1 godziny gimnastyki, 1 godziny nauki jazdy kajakiem, 1 godziny nauki pływania i 2 godziny zespołowych gier sportowych.

Można zapisywać się na jeden okres, bądź też na kilka, podając dokładnie, z których okresów chce się korzystać.

Osoby, które chcą spędzić lato nad jeziorem Narocz, muszą przesłać w terminie do 10.VI.1938 r. zgłoszenie do Komisji Wycieczk. K. O. Szk. w Wilnie, ul. Wolana 10, oraz wpłacić za pośrednictwem P. K. O. na Nr 700.002 (konto Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil.), jednocześnie wpisowe po 6 zł za każdy okres.

Przyjeżdżając nad Narocz, należy przywieźć ze sobą 2 prześcieradła, koc i poduszkę.

Opłata za utrzymanie i mieszkanie uiszcza się jednorazowo zgóry w pierwszym dniu pobytu w schronisku.

W razie wcześniejszego wyjazdu przy opłatach ryczałtowych nie zwraca się żadnej należności.

Do zgłoszenia należy dołączyć znaczek na 25 groszy na odpowiedź, oraz dowód wpłacenia wpisowego (odcinek P.K.O.). Przesłane zgłoszenia bądź zapytania bez znaczka za 25 gr pozostaną bez odpowiedzi.

Uczestnicy(czki) obozów wodnych przy przejazdach korzystają ze zniżki z ulgą w wysokości 66%. Zaświadczenie wydane na zniżkę uprawnia do wykupienia biletów ulgowych bezpośrednio na stacji kolejowej.

Celem zapewnienia całkowitego bezpieczeństwa dla osób przybywających nad jezioro Narocz, Kuratorium określiło miejsce dla jazdy kajakami i łodziami żeglarskimi oraz ustaliło całodzienne dyżury ratowniczej łodzi motorowej.

2. Kurs nauczycielski żeglarski w Trokach.

Komisja Wycieczkowa Kuratorium O. Szk. Wil. organizuje Kurs Żeglarski:

1) w czasie od 5 lipca do 25 lipca r. b.;

2) w czasie od 5 sierpnia do 25 sierpnia r.b.

Kurs organizowany będzie w dwu grupach: męskiej i żeńskiej.

Program Kursu obejmuje: codzienną gimnastykę, wiosłowanie w kajakach, pływanie, żeglarstwo i zespołowe gry sportowe.

Zakwaterowanie i utrzymanie w lokalu Liceum Pedagogicznego. Dojazd do st. Wilno, albo Landwarów, a następnie autobusem do Trok. Opłata za utrzymanie i mieszkanie w czasie

Kursu — 50 zł i wpisowe 12 zł — za korzystanie z taboru żeglarskiego i na koszta organizacyjne Kursu.

Wpisowe należy wpłacać za pośrednictwem P. K. O. na Nr 700.002, na konto Komisji Wycieczkowej K. O. Szk. Wil.

Zgłoszenia wraz z dowodem wpłacenia wpisowego (odcinek P. K. O.) należy przesyłać bezpośrednio do Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil., ul. Wolana 10, w terminie do 10 czerwca rb.

Uczestnicy (czki) przy przejazdach korzystają ze zniżki w wysokości 66% ulgi kolejowej.

Zaświadczenie wydane na zniżkę 66% uprawnia do wykupienia biletów ulgowych bezpośrednio na stacji kolejowej.

3. Nauczycielski kurs żeglarski nad jeziorem Narocz.

Komisja Wycieczkowa Kuratorium O. Szk. Wil. organizuje kurs żeglarski:

1) w czasie od 4 lipca do 30 lipca r. b.;

2) w czasie od 2 sierpnia do 27 sierpnia r.b.

Kurs organizowany będzie w dwu grupach: męskiej i żeńskiej o dwu stopniach, dla zaawansowanych w żeglarstwie i osobno dla początkujących.

Program kursu obejmuje: codzienną gimnastykę, wiosłowanie w kajakach, pływanie, żeglarstwo i zespołowe gry sportowe.

Zakwaterowanie i utrzymanie w szkolnym schronisku wycieczkowym nad jeziorem Narocz, dojazd do st. kol. Narocz (bocznica na linii Wilno — Królewszczyzna) od stacji do schroniska 5 min. drogi. Opłata za utrzymanie i mieszkanie w czasie kursu 60 zł i wpisowe — 12 zł za korzystanie z taboru żeglarskiego i na koszta organizacyjne kursu.

Wpisowe należy wpłacać za pośrednictwem P. K. O. na Nr 700.002, na konto Komisji Wycieczkowej K. O. Szk. Wil.

Zgłoszenie wraz z dowodem wpłacenia wpisowego (odcinek P. K. O.) należy przesyłać bezpośrednio do Komisji Wycieczkowej K. O. Szk. Wil., ul. Wolana 10, w terminie do 10 czerwca br.

Uczestnicy(czki) przy przejazdach korzystają ze zniżki w wysokości 66% ulgi kolejowej.

Zaświadczenie wydane na zniżkę 66% uprawnia do wykupienia biletu ulgowego bezpośrednio na stacji kolejowej.

4. Podróż morska na s/c „Zawisza Czarny“.

Komisja Wycieczkowa K. O. S. Wil., w porozumieniu z Zarządem Głównym Ligi Morskiej i Kolonialnej organizuje 16-dniową podróż morską na s/c „Zawisza Czarny“ w czasie od 12.VIII do 28.VIII b. r. dla 28 osób spośród nauczycielstwa, które przeszło przez kursy żeglarskie śródlądowe w Trokach, Augustowie, Wigrach, bądź nad Naroczem.

Opłata za podróż 16-dniową wynosi 145 zł z tym, że uczestnik-nauczyciel opłaca z własnych funduszów 80 zł, resztę, t. j. 65 zł dotuje Zarząd Główny Ligi Morskiej i Kol.

Uczestnicy zobowiązani są zaopatrzyć się w egzemplarz „Regulaminu służby na skunerjachcie „Zawisza Czarny“—wyd. Głównej Księgarni Wojskowej, zapoznać się z przepisami oraz złożyć zobowiązanie ścisłego przestrzegania tego Regulaminu i rozkazów Komendy.

Przy zgłoszeniu uczestnika winno być przesłane zaświadczenie o ukończeniu kursu żeglarskiego.

Jako mundur wyjściowy uczestników pożądany jest: marynarka granatowa, długie granatowe spodnie, biała koszula, czarny krawat, czapka żeglarska i czarne obuwie.

Wszyscy uczestnicy winni posiadać: 2 prześcieradła, jasiek, przybory toaletowe, komplet bielizny zwykłej i ciepłej, ciepły sweter, beret granatowy, obuwie na gumowych podeszwach, spodenki kąpielowe. Ze względu na chłodne noce na morzu pożądane jest posiadanie ciepłych kurtek, lub płaszczy.

Na statku uczestnik otrzymuje: koc, drelich, przybory do jedzenia.

W czasie podróży przewidziane jest odwiedzanie portów: Karlskrony, Stockholmu, Tallina, Aarlus.

Kandydaci na wyjazd prześlą zgłoszenia do Komisji Wycieczkowej Kuratorium w terminie do 10.VI.38 r. Wyjazd wspólny odbędzie się z Wilna w dniu 10 sierpnia r. b. Uczestnicy przy przejeździe będą korzystać z ulgi 75%. Koszta przejazdu opłacają dodatkowo, jako też utrzymanie w drodze do Gdyni i powrotnej z Gdyni do miejsca zamieszkania. Po otrzymaniu zgłoszeń Komisja Wycieczkowa powiadomi, którzy kandydaci zostali przyjęci.

Część opłaty w wysokości 30 zł (trzydziestu złotych) wpłacą uczestnicy na konto czekowe Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil., Nr

700002, do 10.VI.1938 r., a dowód P. K. O. dołączą do zgłoszenia.

5. *Wycieczki krajoznawcze po woj. wileńskim, nowogródzkim i białostockim.*

Komisja Wycieczkowa Kuratorium Okr. Szkol. w Wilnie organizuje wycieczki:

1) w czasie od 3 do 23 lipca r. b. i

2) w czasie od 3 sierpnia do 23 sierpnia r.b.

Program zwiedzania obejmuje: Wilno, Zułów, Narocz, Brasław, Troki, Druskieniki, Grodno, Augustów, Serwy, Suwałki, Wigry, Nowogródek, Szlakiem Mickiewiczowskim, Czombrów, Worończa, Tuhanowicze, Horodyszcze do Świtezi, a następnie Mir i Nieśwież.

Punkt zborny wycieczki w Wilnie, Szkolne Schronisko Wycieczkowe, ul. Królewska, ogród pobernardyński, zakończenie wycieczki w Stołpcach.

Przejazdy w czasie wycieczki odbywać się będą głównie koleją, a poza tym autobusem, statkiem i końmi. Piesze przemarsze nie przewidziane.

Koszta utrzymania, noclegów i zwiedzania wynoszą 60 zł, koszt przejazdu z Wilna po przez wymienione miejscowości do Stołpców — 30 zł, oraz wpisowe 10 zł, na ogólne koszta organizacyjne. Ogólny koszt wycieczki — 100 zł.

Wpisowe należy wpłacać za pośrednictwem P. K. O. na Nr 700.002, na Konto Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil.

Zgłoszenia wraz z dowodem wpłacenia wpisowego (odcinek P. K. O.) należy przesyłać bezpośrednio do Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil. w Wilnie, ul. Wolana 10, w terminie do 10 czerwca r. b.

Uczestnicy(czki) przy przyjazdach do Wilna i w powrotnej drodze korzystają ze zniżki w wysokości 50%.

Zaświadczenie, wydane na zniżkę 50%, uprawnia do wykupienia biletów ulgowych bezpośrednio na stacji kolejowej. (Jest to większa zniżka, niż ta, z której korzysta nauczycielstwo przy zwykłych przejazdach za legitymacją służbową).

6. *Wycieczki krajoznawcze.*

Komisja Wycieczkowa K. O. S. organizuje dla nauczycielstwa w okresie wakacyj szkolnych następujące wycieczki:

1. W y c i e c z k a n a d m o r z e. Uczestnicy(czki) wycieczki zwiedzą Wilno, Warszawę, Płock, Toruń, Gdynię i Gdańsk. Przejazdy z Warszawy do Płocka, a następnie z Tczewa do Gdyni odbędą się statkiem a inne trasy — koleją.Termin wycieczki od 2 do 10 lipca r.b. (8 dni). Koszta obejmujące przejazdy kolejowe, statkiem, noclegi, wyżywienie i koszta zwiedzania wynoszą od osoby 60 zł (sześćdziesiąt zł).

2. W y c i e c z k a d o L w o w a. Uczestnicy wycieczki zwiedzą: Wilno, Krzemieniec, Lwów, Drohobycz, Borysław i Truskawiec. Termin wycieczki od 2 do 10.VII br. (8 dni). Koszta całkowite: Przejazdy, noclegi, wyżywienie i zwiedzanie od osoby wynosi 60 zł (sześćdziesiąt zł).

3. W y c i e c z k a n a o k o ł o P o l s k i. Uczestnicy zwiedzą Wilno, Lwów, Kraków, Zakopane, Katowice, Poznań, Toruń, Gdańsk, Gdynię, Łódź i Warszawę. Termin wycieczki od 2 do 20 lipca br. (18 dni). Koszt, obejmujący przejazd koleją, wyżywienie, noclegi i zwiedzanie wynosi od osoby 120 zł (sto dwadzieście zł).

U w a g a : Osoby, które chcą wziąć udział w wycieczce powinny przesłać w terminie do 5 czerwca zgłoszenie bezpośrednio do Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil. w Wilnie, ul. Wolana 10 (tel. 2093), oraz wpłacić 20 zł (dwadzieście zł) jako część opłaty na wycieczkę. Pieniądze należy wpłacać za pośrednictwem P. K. O. na Nr 700 002, konto Komisji Wycieczkowej K. O. S. Wil. Dowód wpłacenia pieniędzy dołączyć do zgłoszenia. Pozostałą należność trzeba wpłacić w pierwszym dniu wycieczki. Koszta wycieczki obejmują przejazd od Wilna poprzez wszystkie wymienione miejscowości do Wilna, gdzie następuje rozwiązanie wycieczki.

Uczestnicy przy przejazdach do Wilna i w powrotnej drodze korzystają ze zniżki w wysokości 50% (jest to większa zniżka, niż ta, z której korzysta nauczycielstwo przy zwykłych przejazdach za legitymacją służbową).

Zaświadczenie wydane na zniżkę 50% uprawnia do wykupienia biletów ulgowych bezpośrednio na stacji kolejowej.

*

Ulgi w opłacie egzaminacyjnej.

Automobiloklub Polski przyznał nauczycielom, prowadzącym akcję motoryzacyjną z ramienia szkoły, ulgi w opłacie egzaminacyjnej, a mianowicie nauczycielom państwowych szkół ulgi w wysokości 50% taksy, nauczycielom prywatnych szkół 25% wzgl. 33% taksy. Ulg tych udzielają biura prowincjonalne Automobilo-

klubu Polski po przedstawieniu pisemnego zaświadczenia dyrekcji szkoły, stwierdzającego, że kandydat jest funkcjonariuszem państwowym, a uzyskanie prawa jazdy jest mu potrzebne do celów służbowych, wzgl. — w odniesieniu do nauczycieli prywatnych szkół — po przedstawieniu zaświadczenia, że nauczyciele ci prowadzą z ramienia szkoły akcję motoryzacyjną (Min. W. R. i O. P. dn. 26 kwietnia 1938 r., Nr II S-3470/38).

*

Kurs kierowników amatorskich zespołów instrumentalnych.

W lipcu 1938 r. odbędzie się w Krzemieńcu 3-ci kurs dla kierowników amatorskich zespołów instrumentalnych, organizowany przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Na kurs mogą być przyjęci kandydaci, którzy nie przekroczyli 35 lat życia i pracują społecznie, jako czynni kierownicy jakichkolwiek zespołów instrumentalnych, przy czym pierwszeństwo mają kandydaci zgłoszeni przez związki lub instytucje społeczne.

Na kursie wykładane będą:

1) dyrygowanie orkiestrą i chórem,
2) elementarne wiadomości z teorii muzycznej,
3) solfeż,
4) instrumentacja na różne zespoły.

Poza tym słuchacze biorą obowiązkowy udział w chórze Muzyczne ogniska Wakacyjnego oraz w konferencjach o pracy społecznej. Dla słuchaczy zorganizowane będzie 10 audycyj muzycznych w wykonaniu najlepszych solistów polskich, oraz orkiestry symfonicznej i zespołu kameralnego. Przewidziane są również wieczory literackie, organizowane przez wakacyjny instytut sztuki.

Kurs trwa 5 tygodni tj. 4.VII do 6.VIII.1938 r. Słuchacze otrzymują naukę darmo, oraz mieszkanie i utrzymanie w internacie Liceum Krzemienieckiego za opłatą zł 85 za cały kurs. Przejazd słuchacze opłacają sami przy czym w drodze powrotnej przysługuje zniżka 50% na P.K.P.

Zgłoszenia na kurs — wraz z wypełnionym kwestionariuszem oraz z deklaracją, mocą której kandydat zobowiązuje się przynajmniej do trzyletniej pracy społecznej należy nadsyłać do dnia 15 maja 1938 r. do Wydziału Sztuki Ministerstwa W. R. i O. P., Warszawa, Al. Szucha 25.

O przyjęciu na kurs zostaną powiadomieni kandydaci do dnia 15.VI.1938 r.

KWESTIONARIUSZ

dla ubiegających się o przyjęcie na kurs dla kierowników amatorskich zespołów instrumentalnych w Krzemieńcu.

1) Imię i nazwisko . . . .
2) Rok i miejsce urodzenia . . . . . .
3) Adres . . . .
4) Wykształcenie ogólne . . . .
5) Ewentualne wykształcenie muzyczne . .
6) Stanowisko w zawodzie . . . . . .
7) Dotychczasowa praca społeczna . . . .
. . . .
. . . .
8) Działalność na polu muzycznym (uwzględnić szerzej rodzaj, zespoły, w których kandydat pracuje) . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
9) Na jakich instrumentach gra kandydat . .
. . . .

Opinia organizacji społecznej, do której kandydat należy . . . .
. . . .

Data . . . .

Podpis

*

„Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich 1918 — 1920“.

Ministerstwo W. R. i O. P. zwraca uwagę dyrektorów i nauczycieli szkół wszelkich typów na wydawnictwo pt. „Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich 1918—1920“. Wydawnictwo Wojskowego Biura Historycznego. Dzieło to zasługuje na szerokie rozpowszechnienie ze względu na swą treść i opracowanie, składać się będzie z pięciu tomów, których poszczególne zeszyty już się ukazują.

Cena wyniesie 180 zł płatnych ratami po 10 zł miesięcznie.

*

„Młody Nurt“.

Kuratorium O. S. Wil. powiadamia na podstawie pisma Min. W. R. i O. P. z dn. 16 marca 1938 r. Nr II W-4364/38, że zaczęło wychodzić czasopismo dla młodzieży szkolnej pod nazwą „Młody Nurt“.

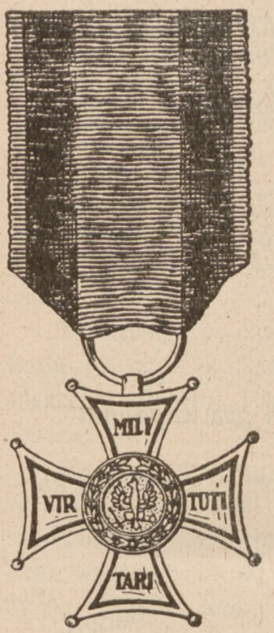
*

Sprostowanie.

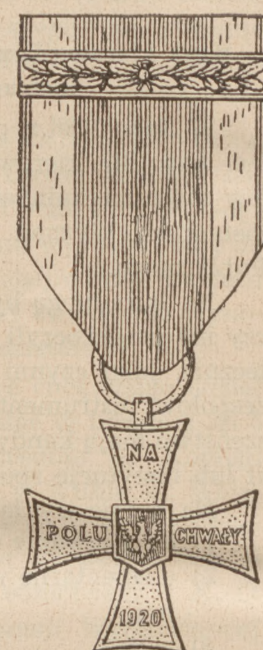
Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr 5 str. 163, kolumna 2-ga a linea 2 — zdanie winno brzmieć: „W sprawie szkół powszechnych przy gimnazjach prywatnych obowiązują dotychczasowe przepisy“.

87

MŁODZIEŻ SZKÓŁ WILEŃSKICH — W TRZECIĄ ROCZNICĘ ZGONU WIELKIEGO MARSZAŁKA

Trzecią rocznicę zgonu Wielkiego Marszałka uczciły szkoły wileńskie obchodami żałobnymi, zorganizowanymi we własnym zakresie oraz podniosłymi manifestacjami, w których wziął udział ogół młodzieży.

W ramach uroczystości ogólnych urządziła młodzież w wigilię rocznicy pielgrzymkę do Zułowa, gdzie po wysłuchaniu Mszy Św. oraz okolicznościowego przemówienia zwiedzała pod opieką wychowawców najdroższe pamiątki.

W bolesną rocznicę o godz. 9.30 rano młodzież wszystkich szkół wileńskich, po wysłuchaniu żałobnej Mszy Św. w Ostrej Bramie, ruszyła pochodem na Rossę, gdzie Pan Kurator Okręgu Szkolnego złożył wieniec na płycie Mauzoleum Wskrzesiciela Polski, a delegacje szkół ukwieciły mogiłki żołnierzy.

W godzinach popołudniowych odbyła się w Teatrze na Pohulance uroczysta akademia. Artysta scen krakowskich p. Tadeusz Białkowski wygłosił cykl poematów Kazimierza Wierzyńskiego p. t.: „Wolność tragiczna“, ilustrowanych muzyką Kazimierza Meyerholda.

Wieczorem młodzież szkół średnich wzięła gremialnie udział w uroczystościach na Rossie, zorganizowanych przez Komitet Obywatelski.

Wielka powaga i głębokie skupienie cechowały wszystkie wystąpienia młodzieży w tych dniach żałoby.

NAJWAŻNIEJSZE MOMENTY UROCZYSTOŚCI NA PODSTAWIE WRAŻEŃ UCZESTNIKÓW

W OSTREJ BRAMIE I NA ROSSIE.

Przejrzysty ranek wiosenny skąpał się w pierwszym ciepłym słońcu. Początek żołobnego dnia zaznaczył się uroczystym nastrojem. Odpłynęła na długą chwilę szara pospolitość codziennych godzin. Wilno — miłe miasto Józefa Piłsudskiego przeżywało znów moment wzniosłości. Było cicho, a zarazem gwarne, inne niż zwykle, ale jakby tak samo miłe...

*

Ze wszystkich krańców miasta ciągną ku Ostrej Bramie zwarte szeregi młodzieży szkolnej. Bezsilnie i ciężko zwisają na drzewcach barwne sztandary przytłoczone cieniem żałobnej krepy. Płyną coraz to nowe szkoły. Dudnią posępne werble...

Na tle nieskazitelnego błękitu lśni bladoróżowa fasada kościoła świętej Teresy. Samotna wysoka brzoza na dziedzińcu klasztornym wyrasta ponad dachy kamienic i dygoce drobniutkimi młodymi listkami. A tam dalej, w głębi kaplicy, rozsuwa się zwolna fałdzista jedwabna zasłona, aby okazać ciemne, a cudne, pełne niewymownej słodyczy oblicze Królowej Korony Polskiej. U stóp jej kilkanastotysięczna młodzież wileńska składa dzisiaj swe serce w darze Temu, który Swoje — za życia jeszcze — ofiarował miłemu miastu, Wilnu. Dźwięk organów wstrząsa przejrzystym powietrzem i przepływa ponad czuwającymi sztandarami w dal, poprzez szpalery młodzieży. I oto rozbrzmiewa melodia pieśni, którą podchwytują młodzieńcze piersi zgodnym chórem.

W czasie Podniesienia chylą się nisko wszystkie sztandary, dotąd wpatrzone w błękit. A za chwilę przy dźwiękach żałobnego marsza Chopina posuną się zwolna ku Rossie.

*

Cmentarz poległych żołnierzy z lśniącą pośrodku czarną płytą Mauzoleum opleciony jest zwartym pierścieniem szkół. Przez skupiony tłum młodzieży przebiega lekka fala przytłumionego gwaru. Szeleszczą młodziutkie listki brzóz pochylonych nad jasnymi nagrobkami chłopców Komendanta.

Naraz fanfary dają przeciągły sygnał. Tłum zastyga w bezruchu. Następuje uroczysta cisza. Chwila milczenia w hołdzie dla Marszałka. Tylko brzozy leciutko szeleszczą listeczkami...

I znów dźwięk fanfary zamyka podniosły moment żałobnego hołdu. Odzywa się miarowy rytm werbli.

Pan Kurator na czele władz szkolnych kroczy zwolna ku widniejącej zdala płycie Mauzoleum. Składa wieniec purpurowych kwiatów, który w obramowaniu liści palm płonie szkarłatem na tle czarnego marmuru.

A teraz idą delegacje różnych szkół. Napływają wieńce i wiązanki. W takt żałobnych werbli kładą się różnobarwne kwiaty i wstęgi na szarych surowych nagrobkach. Jeszcze chwila... i cmentarz zakwita wszystkimi barwami czarodziejskiego ogrodu. Powoli i w największym porządku odchodzą ostatnie delegacje. Kołysze się ciemny tłum. Zaczyna odpływać ku miastu.

A wysmukłe delikatne brzozy cmentarza powiewają znów leciutko drobnymi listkami nad Matką i Sercem Syna.

J. W. P.

UROCZYSTA AKADEMIA.

Niezwykła Akademia. Możnaby ją nazwać wizją. Ale wizją utkaną ze sprzecznych elementów. Tragizmem wiało ze sceny, z dekoracji i ze słów, które stamtąd padały. A na sali była młodość, prześwietlona uśmiechem wiosennej nadziei. Uśmiech zastygał na jej ustach. Młodzi też stawali się tragiczni — bo spojrzeli w wielkość trudną do zniesienia.

Piękna ta akademia, urządzona dla młodzieży szkolnej, składała się z recytacji poematów Kazimierza Wierzyńskiego p. t. „Wolność tragiczna" w wykonaniu artysty Teatru Krakowskiego p. Tadeusza Białkowskiego z ilustracją muzyczną Kazimierza Meyerholda.

Gdy na salę padł mrok, a tylko jarzyła się scena od symbolicznych pochodni otaczających podobiznę Marszałka, przemówił do młodzieży Pan Kurator M. B. Godecki ze zwykłą sobie prostotą. Wytłumaczył obecnym na sali, że i poeta i artysta i muzyk przychodzą tu do młodych, aby wspólnie z nimi przeżyć chwilę żałobną. Należy więc czuć wspólnie i to będzie największą dla wykonawców nagrodą. Oklasków tu nie trzeba.

Młodzież była dziwnie skupiona. Wejście Pana Kuratora powitała porwaniem się z miejsca i tak samo powitała wykonawców programu.

Artysta, p. Tadeusz Białkowski, naprawdę przeżywał, a nie mówił te wiersze. Ten gest, kiedy sobie ocierał czoło z wyrazem bolesnego zmęczenia, świadczył, że poeta zadawał mu ciosy treścią dźwięcznych słów. Każdy z utworów — a było ich dwanaście — był ciemnym płomieniem, który osmalał serce. W tym płomieniu paliła się duma, iskrzyła się radość bolesna i dymił smutek żałoby i samotności. Ten płomień był i na ustach wykonawcy — artysty p. Białkowskiego. Kto kochał Marszałka wie, że nigdy nikogo już tak kochać nie potrafi, i dlatego ci kochający i żałobni lepiej czują się, gdy są razem. W Teatrze wszyscy czuli się razem, — ci na scenie i ci na widowni. Pochodnie ze sceny oświetlały żałobną Miłość, te słowa kamienne —płomienne i krwawe, które padały na serca słuchaczy, i łzy skrywane lub otwarcie płynące po twarzy.

Trumno, trumno wysoka, płakał głos ze sceny,
Chcesz zamknąć bożą chmurę?
On wyszedł z parnej ziemi, jak obłok z nad wody
i niósł się ponad krajem, jak chmura ognista.

O jakże ciężko być taką samotną chmurą! Jak ciężko być górą ognistą. Żadna miłość takiej samotności nie pomoże i żadna czułość nie pocieszy. Lecz gdy taką chmurę zamyka się w trumnie, wtedy na cały naród spada przez chwilę ciężar samotności. Straszna to chwila.

...Bębniła śmierć koścista, werbel jeszcze warczy,
na armacie ostatnie usłano Mu łoże.
...Czy Ty w trumnie odjeżdżasz, czy ległeś na tarczy?
. . . .
I płakali żołnierze. I szeptali: Boże!

W Teatrze była cichość. Spełniło się życzenie Pana Kuratora, który dał młodzieży tę chwilę do przeżycia. Przeżywano. I wielkość tragiczną i wolność tragiczną. Niefrasobliwa młodość spoważniała w przeczuciu ciężaru, który będzie musiała wziąć na barki. Czekał na nich testament Marszałka:

Daję wam, co się we mnie do bólu natęża
i co zostanie potem dla was do zdobycia;
moje góry ogniste, gdziem błyskał z oręża
i rozcinał nim przyszłość. Góry mego życia.

Odchodzi ten, co włożył pałki do ręki doboszom. Biją grzmotem kopyt czarne rumaki śmierci. On staje wyprostowany w rydwanie historii. Woła:

Konie moje, zarżyjcie ! Wysoki i mściwy
Skazuję was na wielkość. Bez niej zewsząd zguba.

Młodzież, która była obecnia w Teatrze, dziękuje swemu Kuratorowi, poecie Wierzyńskiemu, artyście T. Białkowskiemu i K. Meyerholdowi za to dziwne uczestnictwo w „wolności tragicznej“, za możność obcowania z wielkością, zaklętą w słowa poety.

E. K. M.

NA ROSSIE WIECZOREM.

Idziemy, aby wziąć tego dnia udział w ostatnim akcie uroczystości żałobnych. Ku Rossie ściągają zewsząd ludzie: pojedyńczo, grupami i w zwartych szeregach. Sztandary kirem spowite.

Rojno dookoła cmentarza wojskowego. Pomruk tłumionych rozmów unosi się nad szarzejącą w zmroku stłoczoną masą ludzką. Minuty oczekiwania wloką się w nieskończoność.

Do ustawionych wzdłuż północnej ściany cmentarza pocztów coraz dołącza się jakiś nowy sztandar. Wytężam wzrok — liczę — mylę się — liczę znowu: dziewięćdziesiąt kilka. Na ulicy, u wylotu furty cmentarnej, kompania honorowa piechoty, sztandary pułków wileńskich z pocztami chorągwianymi, korpus oficerski i podoficerski garnizonu, sztandary szkolne. W lewo i prawo przedstawiciele władz, senat uniwersytetu, Rada Miejska, organizacje ideowe i społeczne, korporacje akademickie, stowarzyszenia. Zbocza tarasowatych wzgórz zajęła ławą młodzież szkolna; wśród niej Kurator. I wszędzie jak okiem sięgnąć tłumy niezrzeszonych. Jest prawie ciemno. Cmentarz tonie w mroku wieczora, wynurzają się zeń zamazane kontury rzeczy i ludzi.

Jest godz. 19.30. Powódź świetlna reflektorów zalewa nagle cały cmentarz. Wzdłuż północnego muru zapalają się jednocześnie żywe ognie kilkudziesięciu pochodni, a narożniki płyty Mauzoleum buchają płomieniami zniczy.

Ucisza się, zamieniamy się wszyscy we wzrok. Sto sztandarów mieni się bogatą gamą barw i odcieni. Krwawe ognie czołgają się po płycie grobowca, pełgają po bielejących nagrob-

kach Obrońców Wilna, rzucają niespokojne nerwowe blaski w twarze żołnierzom stojącym na warcie.

Werble żałobne zwiastują zbliżającą się chwilę bolesnej rocznicy. Monotonny warkot przerywa odgłos strzału armatniego. Pada komenda: „Baczność! Prezentuj broń!“ Pochylają się sztandary. Gasną reflektory. Zaczyna się straszna trzyminutowa cisza. Cisza dławiąca, bezkresna. Jest godz. 20.45. Trzy lata temu w tej samej chwili, tam w Belwederze... Jest nam źle. Stoimy w ciemności nocy wstrzymując oddech. Wzrok nasz uparcie przykuwa rozedrgany czerwienią granit, pod którym Matka i Serce Syna. Męczącą ciszę mąci oddalony, samotny, zabłąkany głos dzwonu kościelnego. Ponurym jękiem wdziera się w uszy, mózgi, serca. Coś w nas łka, rwie się jakiś protest przeciwko nieubłaganemu prawu śmierci. Tłuką się bezładne, szarpiące wspomnienia tamtej nocy majowe...

Wyrywa nas z zasłuchania w ciszy strzał armatni. Po nim drugi, trzeci, dziesiąty... dwudziesty pierwszy. W huk dział wpada piskliwy ryk syren i muzyka dzwonów. Jest coś z grozy, coś z wołania na alarm w tym niezwykłym koncercie.

Budzą się znowu reflektory, smugi świetlne rozłażą się po wszystkich zakątkach cmentarza. Komendant garnizonu odczytuje fragmenty z rozkazu Józefa Piłsudskiego na zakończenie wojny. Dolatują nas urywane słowa:

„Żołnierze... w ciężkiej pracy i krwawym znoju... wspaniałe zwycięstwa... wasz trud... olbrzymi wysiłek... liczna i silna armia... tysiące mogił i krzyżów... Za pracę i wytrwałość, za ofiarę i krew, za odwagę i śmiałość dziękuję wam, żołnierze... Polska mocna, pewną siebie i swobodna...“

I w imieniu tych żołnierzy, dla których Pierwszy Marszałek nie miał dość słów uznania składa oto wieniec Inspektor Armii. Po nim Wojewoda Wileński, Prezydent Miasta, Rektor Uniwersytetu.

Jeszcze kilka minut wyczekiwania. Teraz wojsko, najmilsze marzenie Wodza, najbliższe Jego serca i myśli, odda Mu hołd pośmiertny. Jak wtedy na Mokotowie...

Głuchy łoskot werbli zapowiada zbliżanie się defilady. Stalowym krokiem w stalowych hełmach maszerują ósemkami kompanie, bataliony, pułki. Piechota. Chylą się kornie sztandary zwycięskich dywizji, oficerowie prezentują broń, żołnierze prężą się na baczność. A wszystkich oczy skierowane w jeden, jedyny punkt. Mijają całe kwadranse. Dudni artyleria. Z powagą i pewnością siebie suną odkapturzone armaty. Turkoczą motocykle i tankietki. Sprężyście kroczy przysposobienie wojskowe młodzieży szkolnej, kolejarzy, policji. Godzinę ciągnie się ten długi, ciemny wąż rozmaitych broni. Po lśniących hełmach, obnażonych szablach, założonych na broń bagnetach, lufach armatnich ślizgają się światła. Pomiędzy kroczącymi szeregami a Duchem Wielkiego Marszałka zadzierzgają się coraz ciaśniej więzy tajemne; magnetycznym urokiem wieje od miejsca, gdzie Jego Serce snem odpoczywa wiecznym.

Wzrok mój raz po raz opada poniżej Mauzoleum i zatrzymuje się coraz częściej na czuwającym u cmentarnego wejścia wizerunku Panny Świętej, co w Ostrej świeci Bramie...

S.

Zułów — zarys fundamentów — miejsce, w którym stała kolebka Marszałka

88

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

KLASOWE PRACE PIŚMIENNE Z JĘZYKÓW OBCYCH NOWOŻYTNYCH *)

Poprawianie klasówek uważają nauczyciele za ciężką pracę, do której zabierają się z pewną niechęcią i którą uważają często za beznadziejną, bo wyniki jej nie są współmierne z włożonym w nią wysiłkiem. To też powodem niechęci nauczycieli jest w tym wypadku nie tyle wielka ilość zeszytów, ile raczej ta okoliczność, że wypracowania uczniów nie zadawalają ich najczęściej i zmuszają do stawiania wielkiej ilości ocen niedostatecznych.

Ten wielokrotnie stwierdzany niski poziom wypracowań piśmiennych skłania nas do zastanowienia się nad przyczynami takiego stanu rzeczy.

Są one jasne i proste: jeżeli w danej klasie przeważają w pracach piśmiennych oceny niedostateczne, to należy przypuszczać, że zadawane prace nie były przystosowane do poziomu i możliwości klasy. Ażeby więc wyniki prac piśmiennych nie były dla nas niemiłą niespodzianką, muszą prace te być celowo i planowo przygotowane. Sprawie tej chcę na wstępie poświęcić kilka uwag.

Po ćwiczeniach wdrażających zarówno ustnych jak piśmiennych, następuje praca sprawdzająca (klasówka), która powinna mieć wyraźny cel, a więc powinna zawierać należycie sprecyzowane zadanie, jakie uczniowie mają wykonać.Wobec tego nauczyciel powinien skierować uwagę uczniów na zagadnienie, o które mu specjalnie chodzi. Jeżeli więc ćwiczono ostatnio np. odmianę przymiotników, a nauczyciel jest tego zdania, że ćwiczenia te dojrzały do pracy sprawdzającej, to w zadanym temacie zwróci uwagę uczniów przede wszystkim na to zjawisko językowe, ew. w razie potrzeby na parę innych jeszcze, i sprawę tę postawi zupełnie wyraźnie. Na przykład: „W dzisiejszym temacie pracy klasowej (objaśnia się sposób wykonania całości) macie główną uwagę zwrócić 1) na ścisłe uwzględnienie tego, czego wymaga dzisiejszy temat wogóle, 2) na zastosowanie prawideł odmiany przymiotników, 3) na składnię po poznanych przyimkach“. Dobrze jest wskazówki te zapisać wraz z tematem na tablicy. Podobnie, jeżeli uczniowie zaznajomiali się ostatnio z mową zależną, albo też jeśli zachodzi potrzeba powtórzenia tego dawniej już poznanego zjawiska językowego, poleci nauczyciel zwrócić na nie szczególniejszą uwagę w wypracowaniu piśmiennym.

Nawet na wyższym stopniu, gdy chodzi o tematy wolne, można uczniom wskazywać kierunek, jaki mają obrać przy wykonywaniu wypracowania i zwrócić ich uwagę na trudności językowe. Każda więc praca piśmienna będzie miała oprócz zagadnienia ogólnego jeszcze jakieś specjalne zadanie do spełnienia. Główną zaś zasadą postępowania będzie zawsze ta, że praca piśmienna nie powinna przekraczać możliwości, jakimi rozporządza uczeń. Dlatego też nie należy zadawać takich prac piśmiennych, jakich znaczna część klasy nie zdoła wykonać zadowalająco ze względu na to, że nie opanowała jeszcze potrzebnych do tego elementów języka obcego, albo też takich, w których sam temat zawiera trudności, przekraczające poziom wiedzy uczniów.

Z tego, co powiedziano wyżej, wynika prosty wniosek, że należy raczej wdrażać uczniów do unikania błędów przy odrabianiu ćwiczeń piśmiennych, aniżeli wykorzeniać je przez późniejsze poprawianie. O takim zapobieganiu błędom mówi w swej dydaktyce Bohlen, zestawiając je obrazowo z tablicami ostrzegawczymi, umieszczanymi na grożących niebezpieczeństwem miejscach dróg i dochodzi do wniosku, że lepiej zapobiegać narażaniu się na niebezpieczeństwo, niż później korzystać z ambulansów sanitarnych.

Wiemy, że uczniowie popełniają wciąż jedne i te same błędy, które powstają przeważnie przy stosowaniu takich zjawisk językowych, które nie są jeszcze zmechanizowane i do których uczeń dochodzi drogą okólną tj. przez język ojczysty. Ułatwieniem więc sprawy i wdrożeniem ucznia do bezpośredniego używania zwrotów języka obcego jest danie mu spisu tych tak często powtarzających się trudności. Ze spisu może podczas prac piśmiennych korzystać tak, jak wolno mu korzystać ze słownika. Podaję tu jako przykład kilka takich zwrotów z języka francuskiego i niemieckiego, powtarzających się często w pracach piśmiennych, a których wszy-

*) Dalszy ciąg art. w Dz. Urz. Kurat. O. S. Wil. 1938 r., Nr 2 p. t.: „Zagadnienie osiągania wyników w nauczaniu szkolnym obcych języków nowożytnych“.

scy uczniowie nie opanowali jeszcze jako czynnego zasobu swej wiedzy językowej. Spis taki może zawierać więcej czy też mniej zwrotów, albo też zupełnie inne, zależnie od potrzeby i od tego, jakie błędy językowe nauczyciel najczęściej spotyka w odpowiedziach ustnych i w pracach piśmiennych uczniów.

'Evite des fautes dans expressions suivantes:

1. s'approcher de — Il s'approche de la ville, de moi...
2. penser à — Je pense à ma bonne mère, a ma jeunesse,...
3. commencer, finir — La leçon commence, finit.
4. se laver — Je veux me laver.
5. se promener — Nous pouvons aller nous promener.
6. mon, ton, son — Les soldats défendent sa patrie, il prennent leurs fusils.
7. nos, vos, leurs — Nous écrivons dans nos cahiers.
8. ne — personne — Personne ne voulait rien dire.
9. ne. rien — Personne n'est arrivé ce matin.
10. chacun et chaque — Chacun voudrait que chaque voeu s'accomplisse.

Vermeide Fehler in folgenden Ausdrücken:

1. Zu Hause. Nach Hause. Bei Tisch. Zu Tisch. — Er ist zu Hause. Er geht nach Hause. Wir sitzen bei Tisch. Sie gingen zu Tisch.
2. Der 3. oder der 4. Fall nach: an, auf, hinter, neben, in, über, unter, vor, zwischen. — Wo? Die Schüler sitzen in der Klasse [3. Fall].
   Wohin? Die Schüler gehen in die Klasse [4. Fall].
3. Damit. — Er arbeitet fleissig, damit er seine Prüfung bestehe, [um die Prüfung zu bestehen].
4. Infinitiv mit zu. — Der Junge fängt an zu arbeiten. Er hat Lust zu lernen.
5. Infinitiv ohne zu. — Er will lernen. Er kann schon gut rodeln.
6. kennen lernen. — In Berlin lernte ich Herrn Müller kennen.
7. sich erinnern. — Eriennst du dich dieses frohen Tages?
8. begegnen. — Er begegnete dem Kameraden.
9. gehören. — Das Buch gehört dir nicht.
10. bitten. — Bitte ihn, dass er morgen komme. [morgen zu kommen].
    Er bat um ein Glas Wasser.
11. teilen. — Teile den Apfel in zwei Teile.
12. teilnehmen. — Ich nehme an der Vorstellung nicht teil.

Przez częste a prawidłowe stosowanie takich zjawisk językowych uczniowie muszą dojść do wprawy, skutkiem czego zasób bierny tych zjawisk językowych przemieni się w zasób czynny, tak że uczniowie stosować będą stopniowo wspomniane trudne zwroty, bez zaglądania do spisu tak, jak stosują opanowany materiał słownikowy, nie zaglądając do słownika.

Nie ulega jednak wątpliwości, że mimo tych zabiegów pojawią się w wypracowaniu błędy, których tą drogą nie da się uniknąć, a które można wykorzenić jedynie przez odpowiednio przeprowadzoną korektę.

Nie łatwo te rzeczy ujednostajnić; istnieje bowiem tyle różnych sposobów poprawiania, ilu jest nauczycieli języków obcych. Mimo to postaram się ująć w pewien system to, co się w praktyce najczęściej stosuje, a co na podstawie dotychczasowych obserwacyj uważam za najbardziej korzystne dla osiągnięcia koniecznych wyników. Muszę jednak przedtem zwrócić uwagę na pewien szczegół, dotyczący zewnętrznej formy wypracowań piśmiennych. Uważam więc za wskazane, by uczniowie pisali wypracowania klasowe tylko po lewej stronie zeszytu, prawą zaś zostawiali na poprawienie błędów oraz uwagi nauczyciela. Rozumie się, że zeszyty mają i w tym wypadku margines.

Sposoby poprawiania.

a. Jest rzeczą bardzo ważną, by słowo lub zdanie, błędnie napisane, było podkreślone w należytym miejscu tj. w ten sposób, by uczeń z podkreślenia już mógł się dowiedzieć, w jakiej części słowa lub zdania popełnił błąd. Byłoby więc niecelowe podkreślanie całego słowa, o ile tylko w końcówce jawi się nieprawidłowość. Jeżeli więc uczeń napisał np. zamiast kam—kamm, to podkreślamy tylko ostatnie m, (tj. tak: kamm), a nie całe słowo; albo jeśli napisał zamiast geschrieben — geschreiben, to podkreślamy tylko ei. t. j. geschreiben); albo jeśli napisał die reife Äpfel, to podkreślamy tak: die reife Äpfel. Całe słowo, cały zwrot lub zdanie podkreśla się tyl-

ko wówczas, gdy to słowo, zwrot lub zdanie jest błędne. Często wystarcza takie podkreślenie bez uwag na marginesie lub po prawej stronie zeszytu.

b. Gdy samo podkreślenie nie wystarcza, stosujemy drugi sposób, tj. podkreślamy błędy i umieszczamy na marginesie lewej strony zeszytu notatkę, określająca rodzaj błędu, lub zawierająca krótką wskazówkę. Jeżeli chodzi o uwagi nauczyciela na marginesie, nie jestem zwolennikiem raz na zawsze ustalonych sztywnych symboli, określających rodzaj błędu, jak to się często stosuje np. Gr. = grammatischer Fehler, T = Tempus, A =Ausdruck. Uważam takie ustalone symbole za niecelowe, a to dlatego, że na każdym stopniu nauczania określenia błędów powinny być inne, zależnie od opanowania przez uczniów materiału gramatycznego. I tak np., jeżeli w klasie pierwszej lub drugiej uczeń pomylił się w końcówce liczby mnogiej rzeczownika, to piszemy na marginesie Endung des Plurals, w klasie trzeciej w takim samym wypadku — Deklination, w czwartej zaś może już wystarczyć „gramatischer Fehler". Dla uczniów słabszych określenia takie muszą być oczywiście inne niż dla lepszych. Podałem tu tylko kilka przykładów stopniowania adnotacyj. Adnotacje mogą być różne, a najlepiej, gdy mają charakter indywidualny.

c. Nie zawsze jednak ten sposób notatek na marginesie wystarcza; możemy więc w tych wypadkach zastosować podkreślenie błędu, notatkę na marginesie i adnotacją po prawej stronie zeszytu. Prawa strona zeszytu służy na poprawę zdań, w których uczeń popełnił błąd oraz na adnotacje nauczyciela, które mają uświadomić uczniowi jego błędy, ułatwić mu ich zrozumienie i umożliwić poprawę. Nie jest to oczywiście możliwe wówczas, gdy ograniczamy się do określenia błędu jakimś utartym symbolem (A lub T na marginesi) albo co gorzej, gdy podkreślamy, (jak to się często praktykuje) każde słowo, w którym uczeń popełnił błąd, nierzadko nawet kreską podwójną, bez jakichkolwiek uwag, skutkiem czego wypracowanie „odrutowane" jest wielką ilością pojedyńczych i podwójnych czerwonych kresek, nie mówiących nic więcej, jak tylko, jedno: „źle"! Żeby to mogło zachęcać ucznia do systematycznej i sumiennej poprawy, tego nikt nie powie. Można natomiast do zagadnienia poprawy podejść zupełnie inaczej, a mianowicie od strony uczuciowej, z myślą o dopomożeniu uczniowi. O ile więc uczeń ze sposobu podkreślania oraz uwag nauczyciela przekona się, że jego słaba, a jednak kosztująca go wiele wysiłku praca, zasłużyła mimo wszystko na uwagę nauczyciela, który zadał sobie sporo trudu, by wypracowanie dokładnie przeczytać i zrozumieć, a następnie podał sposoby jak w przyszłości uniknąć tych lub innych błędów, jak pracować nad powiększeniem wiedzy, to w takich wypadkach uczeń na pewno chętnie przystąpi do koniecznego, a tak ważnego korektum, ufając nauczycielowi, i wierząc, że chce mu wskazać drogę do poprawy. Nie uda się więc osiągnąć pożądanego wyniku z korektum przez szablonowe stosowanie symbolów czy skrótów przy poprawianiu, a więc przez jakieś „A" lub „St.", lecz przez indywidualne, krótkie wskazówki, pytania, porównania, a nawet przez żart, jak to podaje Wilhelm Schneider w swojej bardzo cennej książce pt. „Deutscher Stil — und Aufsatzunterricht". Znajdujemy tam taki typowy przykład: uczeń pisze w wypracowaniu o kwitnących krzakach agrestu: „...von den Bienen, die aus den hängenden, grünlichen Blüten naschen". Gdyby nauczyciel podkreślił słowo naschen, to uczeń, który w jakimś wierszu wyczytał zapewne takie właśnie wyrażenie, niezadowolony i zawiedziony szukałby jakiegokolwiek synonimu do naschen, nie zastanawiając się wcale nad istotą błędu, nad tym, że „naschen" zawiera w sobie znaczenie „jedzenia czegoś po kryjomu". Jeżeli natomiast nauczyciel napisze: „Ist es ihnen denn verboten? Schlecken sie etwa für sich selber"? — to uczeń zrozumie, dlaczego nauczyciel zakwestionował użycie tego właśnie czasownika.

Adnotacje nauczyciela mogą mieć różny charakter; celem ich jest naprowadzenie ucznia przy poprawianiu na właściwe wyrażenie, prawidłową formę słowa lub zwrotu. Mogą one służyć także jako wskazówki, co uczeń ma powtórzyć z gramatyki, albo jakie ma odrobić ćwiczenia w związku z popełnionym błędem, mogą tu być również podane główne formy nieznanego jeszcze słowa itp. Nauczyciel ma pełną swobodę w stosowaniu notatek. Poniżej podaję kilka przykładów, wziętych z praktyki.

Margines	Wypracowanie ucznia	Strona dla korekty ucznia i adnotacji nauczyciela	Margines
Orthographischer Fehler	Er zeigte ihnen seine neue Fühlfeder	Merke: fühlen= czuć füllen= napełniać	
	... und er kamm nicht nach Hause	Ist das a lang oder kurz?	
Wenn oder als?	W e n n ich indasTheaterkam, suchte ich sofort meinen Platz auf	War es immer so, oder dieses eine Mal?	
		Warum auf einen f r e m d e n Platz und nicht auf d e i n e n?	
	Bevor das Stück begann, setzte ich mich auf s e i n e n Plutz		
Ablaut	... wir meideten die umliegenden Dörfer	meiden, mied, gemieden	
Konjugation	Ich befand s i c h in einer schlimmen Lage	Wiederhole die Konjugation der Reflexivverben Gram. Dewitz III Seite 99	
	Ich s a s s schnell auf meine Bank	Unterscheide: a) sitzen b) sich setzen	

d. Czwarty sposób to poprawianie błędów przez nauczyciela w tekście. Stosuje się go w tych wypadkach, gdy nauczyciel wie, że uczeń nie da sobie sam rady z poprawą. Do tej kategorii należą przeważnie błędy stylistyczne, słownikowe, albo powstałe z tego powodu, że uczeń nie spotkał się jeszcze z danym zjawiskiem językowym. Nie chcę jednak przez to powiedzieć, że błędów stylistycznych nie może uczeń w ogóle samodzielnie poprawić, o ile ma odpowiednie wskazówki nauczyciela. Tak więc np. znajdzie on bez trudu w niektórych wypadkach wyrażenie zastępcze, gdy kilkakrotnie powtórzył jedno i to samo słowo itd. Trzeba tu jednak zaznaczyć, że w takim wypadku nie wystarczy ta tak często stosowana notatka na marginesie „styl“. Gdy więc zajdzie potrzeba, nauczyciel napisze nad wyrażeniem lub całym zdaniem błędnym — wyrażenie prawidłowe lub zdanie poprawnie sformułowane.

W tym miejscu wypadnie wspomnieć o pracach bardzo słabych uczniów, tj. o pracach, „rojących się od błędów“. Jak poprawiać takie prace, by uczeń słaby, który je pisał, odniósł korzyść? Doświadczenie uczy, że autor takiej nieudolnej pracy, nie mogąc opanować tylu różnych zjawisk językowych, w ilu popełnił błędy, z niechęcią zabiera się do korekty, która staje się dla niego zawiłą zagadką, nie mogąc zaś wybrnąć z trudności, zbywa byle jak tę pracę, nie wie bowiem, że systematycznie przeprowadzona poprawa błędów daje dobre wyniki. Bywa i tak, że uczeń, który z prac piśmiennych otrzymuje wciąż oceny niedostateczne, nie widząc innego wyjścia, niszczy zeszyt, by pozbyć się tego przykrego i według jego przekonania niepotrzebnego przepisywania nieudanej pracy, a kupuje nowy, spodziewając się, że teraz zacznie lepiej pisać. Podkreślanie wszystkich błędów i robienie przy każdym z nich uwag na marginesie lub prawej stronie zeszytu, w tym wypadku jest bezcelowe, albowiem uczeń słaby nie odniesie z tego korzyści; mając do czynienia z tylu różnymi zagadnieniami językowymi, będzie się starał zbyć tę przykrą dla niego pracę prędko i powierzchownie, a materiału, który mu nasuwa samo poprawianie nawet nie tknie, ze względu na wielką jego mnogość i rozmaitość. Przy takich pracach omawiany powyżej sposób poprawiania daje wynik raczej ujemny, bo tworzy tylko większy chaos w głowie ucznia i zniechęca go do pracy, która wydaje mu się bezcelową i beznadziejną.

By jednak wykorzystać także i słabe prace dla osiągnięcia wyników, nauczyciel poprawia w sposób przedtem wskazany większą część pracy, nie podkreślając błędów, a podkreśla i zostawia do poprawienia przez samego ucznia tylko takie błędy, które wedle jego przekonania uczeń potrafi sam poprawić, (oczywiście korzystając przy tym z adnotacyj nauczyciela), i które obejmują jedynie taki materiał zjawisk językowych, jaki dany słaby uczeń może opanować.

e. W pewnych wypadkach będzie rzeczą wskazaną zaopatrzyć wypracowanie w krótką ocenę, zawierającą wskazówki, w jaki sposób może uczeń dojść do opanowania niektórych trudności, jakie działy gramatyki ma powtórzyć wzgl. ćwiczyć itp.

I jeszcze jedno: Nie należy w tej ocenie zapominać o uznaniu, o pochwale. Pochwała należy bowiem do bardzo skutecznych środków wychowawczych. Nawet w pracach, zawierających błędy, znajdzie się zawsze coś, co godne jest uznania, co zasługuje na pochwałę. Przytoczę tu zdanie Wilhelma Schneidra, który tak mówi: „Jeżeli uczeń wyraził szczególnie jasno swą myśl, albo też spostrzeżenia swe oddał do-

kładnie i wyraziście, to należy mu się uznanie. Ma on wtedy pochwałę „czarno na białym", raczej „czerwono na białym" i może pochwalić się przed rodzicami, a wywiera to często trwalszy skutek, niż poprawianie tuzinów błędów".

Stosowanie podanych tu sposobów zależy od uznania nauczyciela.

Niektórzy nauczyciele robią podczas poprawiania prac piśmiennych notatki na osobnym arkuszu i na podstawie zebranego w ten sposób materiału układają zagadnienia, które omawiają następnie na lekcji po oddaniu poprawionych wypracowań. Do takiego omówienia i związanego z tym ćwiczenia wybiera się zazwyczaj tylko kilka zagadnień, i to najważniejszych. Resztę pozostawia się do indywidualnego poprawiania przez ucznia. Arkusze z uwagami zanotowanymi w czasie poprawy zadań, nauczyciel przechowuje, by móc je potem porównać i stwierdzić, co jeszcze nie zostało opanowane.

Na czym polega praca ucznia przy korekcie.

Na prawej stronie zeszytu, gdzie znajdują się pewne uwagi nauczyciela, uczeń poprawia tylko te zdania, w których były błędy, przepisując całe zdania.

A więc: a) przepisuje zdania, poprawione przez nauczyciela,

b) przepisuje zdania, do których prawidłowego ujęcia naprowadzają go notatki i uwagi nauczyciela,

c) podkreśla w tych zdaniach miejsca, które stanowią istotną korektę,

d) powtarza według uwag nauczyciela prawidła gramatyczne, wzorce odmian, przykłady budowy zdań itp.,

e) opanowuje (wedle możności) pamięciowo zdania poprawione przez nauczyciela,

f) czasami recytuje całe korektum.

Wspomniane w punkcie c podkreślanie jest bardzo ważne tak dla ucznia, jak i dla nauczyciela; ucznia zmusza do większej uwagi przy poprawianiu (kreska świadczy, że zrozumiał, o co w danym wypadku chodzi), a nauczycielowi ułatwia kontrolę poprawionej pracy. Podaję tu dwa przykłady: przy wymienionych poprzednio błędnych zdaniach uczeń w punkcie 1. pisze na prawej stronie: Er zeigte ihnen seine Füllfeder, a w punkcie 4. Bevor das Stück begann setzte ich mich auf m e i n e n Platz.

Wielu nauczycieli jest tego zdania, że korektę należy przeprowadzić w klasie, i że uczeń nie powinien brać do domu zeszytów klasowych. Uzasadniają to tym, że podczas poprawiania w klasie nauczyciel może dawać uczniom wskazówki i pomóc im w wypadkach wątpliwych, ponadto..., że zeszyty klasowe po kilkakrotnym odnoszeniu do domu niszczą się, brudzą i tracą skutkiem tego na zewnętrznym wyglądzie. Ostatni argument nie może mieć, moim zdaniem żadnego znaczenia, a pierwszy nie ostoi się również wobec tego, co o korekcie poprzednio powiedziano. Adnotacje nauczyciela, o których była mowa powyżej, zmuszają ucznia do pracy samodzielnej przy poprawianiu, do korzystania ze słownika, podręcznika i innych źródeł, co w klasie nie jest możliwe, i na co w klasie nie starczy czasu, jeżeli nauczyciel omawia ponadto na tej lekcji z całą klasą wybrane przez siebie zagadnienia, które nasunęły mu się przy poprawianiu pracy piśmiennej.

Dlatego też korekta ma być zasadniczo przeprowadzona w domu, jeżeli chcemy osiągnąć przez nią dobre wyniki. Zresztą rodzice nie zobaczą nigdy zeszytu swego dziecka, jeżeli wprowadzi się zakaz zabierania zeszytu do domu.

Na zakończenie chcę wskazać na korzyści, jakie według mnie może przynieść systematycznie przeprowadzona korekta:

1. Uczeń z adnotacji na marginesie i innych uwag nauczyciela dowiaduje się, jakich zagadnień językowych jeszcze nie opanował.

2. Wskazówki nauczyciela zmuszają ucznia do wyszukiwania w gramatyce prawideł językowych, wzorców odmian itp., do powtarzania i utrwalania zapomnianych zjawisk językowych, znajdujących się jeszcze w stanie biernym i do zaznajomienia się z dotychczas mu nieznanymi zjawiskami językowymi.

3. Przy przepisywaniu i uczeniu się zdań poprawionych przez nauczyciela zdobywa uczeń wprawę językową.

4. Systematycznie przeprowadzana korekta ma wielkie znaczenie wychowawcze, zmusza bowiem ucznia do zdania sobie sprawy z tego, że bez sumiennego i dokładnego opanowania całego materiału naukowego nie ma postępów, że wszelkie braki, wynikające z zaniedbywania się w nauce muszą być uzupełniane, bo hamują dalszy postęp, że uczeń powinien pozbyć się tej wielkiej, a tak bardzo rozpowszechnionej wady lekkomyślnego twierdzenia „jakoś to będzie". Poważnie traktowana i z całą sumiennością przeprowadzona poprawa błędów przyczynia się

do osiągania tego, co Grecy tak bardzo cenili, jako czynnik wychowawczy: do poznania siebie samego (Gnothi seauton).

Mam wrażenie, że i dla nauczyciela, który potraktuje korektę w sposób zbliżony do powyżej opisanych, poprawianie zeszytów uczniowskich nie będzie czarną i beznadziejną pracą, bo nie stanie się mechanicznym podkreślaniem błędów czerwonym lub zielonym atramentem, lecz celową, pożyteczną, na osiąganie wyników skierowaną czynnością.

A. Waldman.

*

Z DZIAŁALNOŚCI OGNISK I GRUP METODYCZNYCH KURATORIUM O. S. WIL.

Konferencja nauczycieli wychowania fizycznego.

W dniach 7, 8 i 9 kwietnia rb. odbyła się w Wilnie okręgowa konferencja nauczycieli wychowania fizycznego, na którą przybyło 68 nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych z Wilna i Okręgu.

Program konferencji obejmował:

7 kwietnia:

Otwarcie konferencji;

hospitowanie lekcyj ćwiczeń cielesnych grup męskich;

omówienie przeprowadzonych lekcyj;

referat o rozplanowaniu ćwiczeń i o rodzaju zajęć na poszczególne miesięce roku szkolnego z uwzględnieniem stopniowej organizacji sekcyj sportowych;

podanie materiału ćwiczebnego z zakresu systematyki „zwisu" (przyścianek).

8 kwietnia:

Hospitowanie lekcji ćwiczeń cielesnych grupy żeńskiej;

omówienie przeprowadzonej lekcji;

ćwiczenia praktyczne uczestników konferencji;

podanie materiału ćwiczebnego z zakresu systematyki „zwisu" (tram i dwutram);

referaty o szczegółowym opracowaniu programu ćwiczeń cielesnych dla młodzieży szkół średnich ogólnokształcących (z uwzględnieniem poszczególnych klas gimnazjalnych i licealnych).

9 kwietnia:

d.c. referatów tyczących się szczegółowego opracowania programu ćwiczeń cielesnych dla młodzieży szkół średnich ogólnokształcących (z uwzględnieniem poszczególnych klas gimnazjum i liceum);

podanie materiału ćwiczebnego z zakresu systematyki „zwisu" (kraty);

zamknięcie konferencji;

pożegnanie Kierownika Okręgowego Urzędu W. F. i P. W. Grodno ppłk. Bobrowskiego.

Dzień I-szy.

Po otwarciu konferencji mgr. Wiro-Kiro (Wilno) poprowadził lekcję gimnastyki z młodzieżą I klasy Liceum Państw. Szkoły Technicznej. Przed omówieniem tej lekcji Instr. Czyżewski zapoznał zebranych z projektem toku lekcyjnego, dostosowanego do potrzeb i wymagań przysposobienia wojskowego. Składa się on z 4 osnów, z których każda zawiera, oprócz ćwiczeń gimnastyczno-higienicznych, specjalne ćwiczenia użytkowe.

Tok lekcyjny.

<table>
<tr><th>Osnowa I</th><th>Osnowa II</th><th>Osnowa III</th><th>Osnowa IV</th></tr>
<tr><td colspan="4">A. ĆWICZENIA WPROWADZAJĄCE</td></tr>
<tr><td colspan="4">1. Ćwiczenia w opanowaniu grupy i manewrowaniu grupą</td></tr>
<tr><td colspan="4">B. ĆWICZENIA GIMNASTYCZNO-HIGIENICZNE</td></tr>
<tr><td colspan="4">2. Ćwiczenia kończyn dolnych</td></tr>
<tr><td>3. Ćwiczenia szyi i tułowia w pł. strzałkowej</td><td colspan="3">Ćwiczenia tułowia</td></tr>
<tr><td colspan="4">4. Podpór (postawny)</td></tr>
<tr><td colspan="4">5. Ćwiczenia kończyn górnych</td></tr>
<tr><td>6. Ćwiczenia tułowia</td><td>Ćw. szyi i ćw. tułowia w pł. czołowej</td><td colspan="2">Ćwiczenia tułowia</td></tr>
</table>

	Osnowa I	Osnowa II	Osnowa III	Osnowa IV
7.	Z w i s			
8.	Ćwiczenia tułowia		Ćw. szyi i ćw. tułowia w pł. poprzecznej	Ćw. szyi i ćw. tułowia w pł. komb.
9.	S k o k i			
	C. ĆWICZENIA UŻYTKOWE			
10.	Ćwiczenia koordynacji nerwowej			
11.	Wspinanie	Dźwiganie	Pełzanie	Walka — obrona
12.	Rzut	Chód — bieg	Rzut	Chód — bieg
13.	S k o k			
14.	D. ĆWICZENIA USPOKAJAJĄCE			

Tok lekcyjny.

Po lekcji tej nastąpiła ożywiona dyskusja na temat bardzo ciekawych ćwiczeń i samego toku, który nosił charakter pokazowo-dyskusyjny.

Drugą lekcję gimnastyki poprowadził J. Lisowski (Wilno) z młodzieżą I klasy Państw. Liceum im. Z. Augusta. Była to lekcja według normalnego toku, jaką dzisiaj prowadzi każdy na swoim terenie, a której przyświecał cel główny: gimnastyczno-higieniczny, nie tak, jak w pierwszej lekcji cel specjalny — użytkowy. Po omówieniu lekcyj instr. Czyżewski podał zebranym rozplanowanie ćwiczeń i rodzaju zajęć na poszczególne miesiące roku szkolnego z uwzględnieniem stopniowej organizacji sekcyj sportowych szkolnych, objaśniając jednocześnie sposób realizowania go na swoim terenie.

Rozplanowanie ćwiczeń i rodzaju zajęć

w poszczególnych miesiącach roku szkolnego z uwzględnieniem stopniowej organizacji sekcyj sportowych.

WRZESIEŃ.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe.	
2. Pływanie	Zaprawa; organizacja i przeprowadzenie zawodów.
3. Wioślarstwo	
4. Żeglarstwo	
5. Ćwiczenia lekkoatletyczne	Zaprawa, organizacja zawodów
6. Gry drużynowe i tenis	Zaprawa
7. Kolarstwo	Nauka jazdy
8. Wycieczki i gry terenowe	Przeprowadzanie
9. Łucznictwo	Zaprawa
10. Przeprowadzanie prób o P. O. S.	

PAŹDZIERNIK.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe,	
2. Wioślarstwo	Zaprawa.
3. Ćw. lekkoatletyczne	Zaprawa i przeprowadzenie zawodów
4. Gry drużynowe i tenis	Zaprawa i organizacja sekcji gier drużynowych.
5. Kolarstwo	Nauka jazdy.
6. Wycieczki i gry terenowe	Przeprowadzenie.
7. Strzelectwo Łucznictwo	Zaprawa.
8. Szermierka	Zaprawa.
9. Pięściarstwo	Zaprawa (p. w)
10. Przeprowadzanie prób na P. O. S.	

LISTOPAD.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe	Ćwiczenia sekcji gier drużynowych.
2. Gry drużynowe	
3. Ćw. lekkoatletyczne	Zaprawa.
4. Strzelectwo	Zaprawa i organizacja sekcji strzeleckiej.
5. Szermierka	Zaprawa.
6. Pięściarstwo	Zaprawa.

GRUDZIEŃ.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe, tańce narodowe	
2. Łyżwiarstwo i saneczkarstwo	Organizacja i zaprawa.
3. Narciarstwo	Organizacja i zaprawa (sucha).
4. Wycieczki sportowe zimowe	Organizacja.
5. Strzelectwo	Ćwiczenia sekcji strzeleckiej.
6. Szermierka	Zaprawa i organizacja sekcji szermierczej.
7. Pięściarstwo	Zaprawa i organizacja sekcji pięściarskiej.

STYCZEŃ.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe, tańce narodowe	
2. Łyżwiarstwo i saneczkarstwo	Zaprawa, organizacja sekcji łyżwiarskiej; organizacja zawodów łyżwiarskich przez sekcję łyżwiarską.
3. Narciarstwo	Zaprawa i organizacja sekcji narciarskiej; organizacja zawodów narciarskich przez sekcję narciarską.
4. Wycieczki sportowe	Przeprowadzenie.
5. Strzelectwo	Ćwiczenia sekcji strzeleckiej.
6. Szermierka	Ćwiczenia sekcji szermierczej.
7. Pięściarstwo	Ćwiczenia sekcji pięściarskiej.

LUTY.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe, tańce narodowe	
2. Łyżwiarstwo	Zaprawa; ćwiczenia sekcji łyżwiarskiej; przeprowadzenie zawodów łyżw. przez sekcję łyżwiarską.
3. Narciarstwo	Zaprawa; ćwicz. sekcji narciarskiej; przeprowadzenie zawodów narciarskich przez sekcję narciarską.
4. Wycieczki sportowe	Przeprowadzenie.
5. Strzelectwo	Ćwiczenia sekcji strzeleckiej.
6. Szermierka	Ćwiczenia sekcji szermierczej; organizacja zawodów szermierczych przez sekcję szermierczą.
7. Pięściarstwo	Ćwicz. sekcji pięściarskiej; organizacja zawodów pięściarskich przez sekcję pięściarską.
8. Przeprowadzenie prób o P. O. S. (sporty zimowe)	

MARZEC.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe, tańce narodowe	
2. Strzelectwo	Zaprawa; ćw. sekcji strzeleckiej.
3. Szermierka	Ćw. sekcji szermierczej; przeprowadzenie zawodów szermierczych przez sekcję szermierczą.
4. Pięściarstwo	Ćw. sekcji pięściarskiej; przeprowadzenie zawodów pięściarskich przez sekcję pięściarską.

KWIECIEŃ.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe,	
2. Gry drużynowe	Zaprawa; ćw. sekcji gier drużynowych; organizacja zawodów w grach drużynowych przez sekcję gier drużynowych.
i tenis	Organizacja sekcji tenisowej; ćwiczenia sekcji tenisowej.
3. Ćw. lekkoatletyczne	Zaprawa; organizacja sekcji lekkoatletycznej.
4. Kolarstwo	Nauka jazdy.
5. Wycieczki i gry terenowe	Przeprowadzanie.
6. Wioślarstwo	Organizacja.
7. Pływanie	Organizacja.
8. Strzelectwo, Łucznictwo	Zaprawa; ćwiczenia sekcji strzeleckiej.
9. Organizacja Święta Sportowego	
10. Propaganda szybownictwa wśród młodzieży szkolnej	

M A J.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe,	
2. Gry drużynowe	Zaprawa; ćw. sekcji gier drużynowych; przeprowadzenie zawodów w grach drużynowych przez sekcję gier drużynowych ;
i tenis	Ćwiczenia sekcji tenisowej i organizacja zawodów tenisowych przez sekcję tenisową.
3. Ćw. lekkoatletyczne	Zaprawa; ćwiczenia sekcji lekkoatletycznej.
4. Kolarstwo	Nauka jazdy.
5. Wycieczki i gry terenowe	Przeprowadzanie.
6. Wioślarstwo	Nauka; zaprawa; organizacja sekcji wioślarskiej.
7. Pływanie	Nauka, zaprawa, organizacja sekcji pływackiej.

8. Żeglarstwo	Zaprawa; organizacja kursów.
9. Strzelectwo	Zaprawa; ćwicz. sekcji strzeleckiej; organizacja zawodów strzeleckich międzyszkolnych, okręgowych.
10. Przeprowadzenie Święta Sportowego.	
11. Sporządzenie listy kandydatów — uczniów(nic) na kursy szybownictwa i zgłoszenie ich do Kuratorium.	
12. Sporządzenie listy kandydatów — uczniów na kurs wakacyjny sportowo-lekkoatletyczny, organizowany przez Ministerstwo i zgłoszenie ich do Kuratorium.	

CZERWIEC.

1. Gimnastyka, zabawy i gry ruchowe,	
2. Gry drużynowe	Ćwiczenia sekcji gier drużynowych.
i tenis	Ćw. sekcji tenisowej; przeprowadzenie zawodów tenisowych przez sekcję tenisową.
3. Ćw. lekkoatletyczne	Zaprawa; ćwiczenia sekcji lekkoatletycznej.
4. Kolarstwo	Nauka jazdy.
5. Wycieczki i gry terenowe	Przeprowadzenie; organizacja sekcji wycieczkowej.
6. Pływanie	Nauka; zaprawa; ćwiczenia sekcji pływackiej.
7. Wioślarstwo	Nauka; zaprawa; ćwiczenia sekcji wioślarskiej.
8. Żeglarstwo	Zaprawa; przeprowadzenie kursów i organizacja sekcji żeglarskiej.
9. Strzelectwo — Łucznictwo.	Przeprowadzenie zawodów strzeleckich międzyszkolnych Okręgowych.

LIPIEC — SIERPIEŃ.

1. Pływanie	Ćwiczenia sekcji pływackiej.
2. Wioślarstwo	Ćwiczenia sekcji wioślarskiej.
3. Żeglarstwo	Ćwiczenia sekcji żeglarskiej.
4. Wycieczki sportowe	Przeprowadzenie przez sekcję wycieczkową.
5. Ćw. lekkoatletyczne	Ćwiczenia sekcji lekkoatletycznej.
6. Gry drużynowe	Ćwiczenia sekcji gier drużynowych.
i tenis.	Ćwiczenia sekcji tenisowej.

Następnie instr. Czyżewski podał i okazał pozycje wyjściowe do systematyki „zwisu" na przyścianku.

Dzień II-gi.

Lekcję gimnastyki z grupą żeńską poprowadziła H. Hołowniowa (Wilno) z młodzieżą klasy II i III (połączone) Państw. Gimnazjum Krawieckiego. Tok lekcyjny normalny, lekcja dla ćwiczących nowa, nieprzerabiana.

Po omówieniu tej lekcji uczestnicy przerobili duży zasób ćwiczeń na łękach, z piłkami, przy pomocy współćwiczących, i na ławeczkach. Drugą godzinę ćwiczyły panie z piłeczkami, z krążkami i z pomocą współćwiczących. Trzecią godzinę panowie przerabiali praktycznie ćwiczenia z zakresu systematyki „zwisu" na tramie i dwutramie.

Godziny popołudniowe zapełnione były referatami, tyczącymi się szczegółowo opracowanego programu ćwiczeń cielesnych dla młodzieży szkół średnich ogólnokształcących z uwzględnieniem poszczególnych klas gimnazjalnych i licealnych. Referaty te opracowane komisyjnie wygłosili: J. Lachowa — „Narciarstwo", dział żeński, J. Lisowski — „Łyżwiarstwo", W. Wiro-Kiro — „Hokej na lodzie", K. Puchalski — „Wioślarstwo", T. Korta — „L. atletyka", J. Truchanowicz — „Żeglarstwo", M. Tomaszewski — „Tańce".

Dzień III-ci.

W dalszym ciągu uczestnicy konferencji wypowiadali się na temat realizacji programu ćwiczeń cielesnych na terenie swej szkoły.

Następnie podano do wiadomości zebranym: komunikat Nr 1 o kursie narciarskim w Zakopanem, komunikat Nr 2 o kursie dla niewykwalifikowanych nauczycieli w szkołach zawodowych, komunikat Nr 3 o nadsyłaniu z poszczególnych ośrodków szkolnych stałych komunikatów z terenu do Dziennika Urzędowego K. O. S. Wil., komunikat Nr 4 o kursie informacyjnym w Trokach dla nauczycieli w liceach pedagogicznych i pedagogiach, komunikat Nr 5 o kursie żeglarskim T. N. S. W.

Uczestnicy konferencji przećwiczyli podany przez instr. Czyżewskiego zasób ćwiczeń z zakresu systematyki „zwisu" na kratach (wstępowanie, zstępowanie i przeploty pionowe, poziome, skośne; przeploty pojedyńczo, parami,

głową w górę i wdół, z pomocą i bez pomocy nóg).

Na zakończenie konferencji przybył Pan Kurator M. B. Godecki. Po powitaniu instr. Czyżewski złożył szczegółowe sprawozdanie z przebiegu konferencji.

Pan Kurator w przemówieniu swoim wskazał na wielką ewolucję jaka zaszła w pojęciach i osiągnięciach na szlaku od „nauczyciela gimnastyki“ do współczesnego wychowawcy fizycznego. Wskazał na rozszerzenie zadań wychowawcy fizycznego od ważnego zadania troski o zdrowie i sprawność fizyczną, do wpływu — przez wychowanie fizyczne — na wychowanie duchowe, na rozwój cech psychicznych — na kształtowanie uczuć i woli.

Na zakończenie Pan Kurator życzył dobrych osiągnięć w tej wyjątkowo ważnej pracy.

W odpowiedzi w imieniu uczestników konferencji p. Komar, nauczyciel Państw. Gimnazjum w Grodnie, podziękował Panu Kuratorowi za serdeczne życzenia. Zapewnił, że każdy po tej konferencji, bogatszy w doświadczenie, powróci z zapałem do pracy na swój teren.

Po południu uczestnicy konferencji brali udział w pożegnaniu Kierownika Okręgowego Urzędu W. F. i P. W. — Grodno ppłk. Ignacego Bobrowskiego w Urzędzie Wojewódzkim, a wieczorem w Kuratorium O. S. Wil.

*

PRZYCZYNEK DO REALIZACJI IDEI OCHRONY PRZYRODY W SZKOLE.

Począwszy od jesieni r. 1934 T-wo Przyjaciół Ogrodu Zoologicznego w Wilnie organizuje dla młodzieży szkolnej doroczne konkursy. Celem ich jest budzenie wśród młodzieży głębszego zainteresowania przyrodą i uczuciowego do niej stosunku, jak również zrozumienia konieczności jej ochrony.

W latach szkolnych 1934/35 do 1936/37 konkursy dotyczyły wypracowań, których tematy każdorazowo opracowywane były wraz ze sferami pedagogicznymi Wilna. W roku 1934/35 ogłoszony został pierwszy konkurs dla uczniów a) kl. II i III oraz b) kl. VII i VIII ówczesnych gimnazjów ogólnokształcących. W latach 1935/36 oraz 1936/37 ogłaszano konkursy dla uczniów klasy VI szkoły powszechnej. Tematów wypracowań podawano zawsze kilka do wyboru (4 — 5). Oto tytuły niektórych: „Jakie zwierzę i dlaczego najchętniej obserwuję w Zwierzyńcu“. „Co wiem o życiu na swobodzie zwierząt hodowanych w zwierzyńcu wileńskim“. „Moje obserwacje przyrodnicze“. „Znaczenie Ogrodu Zoologicznego przy nauczaniu przyrody“ (dla starszych). „Jaka książka o zwierzętach najwięcej mi się podoba i dlaczego“. „Artykulik do pisemka szkolnego, tłómaczący, dlaczego nie należy niszczyć gniazd i piskląt“. „Co może zrobić Kółko Przyrodnicze w Szkole dla ochrony przyrody“. „Osobiste wspomnienie o hodowanym zwierzęciu“. „Czy ocaliłeś jakie zwierzę przed śmiercią lub znęcaniem się?“, „Co chciałbyś zrobić dobrego dla zwierząt“. „Czy żywisz ptaszki w zimie i jakie poczyniłeś spostrzeżenia?“.

Konkursy na ogół miały powodzenie. Ogłaszano je zwykle przed feriami Bożego Narodzenia, a z końcem lutego zbierano prace — zazwyczaj w ilości znacznie przekraczającej setkę. Przechodziły one przez pierwszą instancję tj. komisję konkursową złożoną z nauczycieli przyrody należących do grona członków T-wa, a następnie prace celniejsze w ilości 40 — 50 były przedstawiane ściślejszemu sądowi konkursowemu na czele ze znanym literatem-przyrodnikiem Włodz. Korsakiem. Ze względów propagandowych wyznaczana była zwykle duża ilość nagród (około 25) w postaci odpowiednich książek o treści przyrodniczej. Poza tymi nagrodami wydawano jeszcze dużą ilość drukowanych dyplomów za prace czymkolwiek się wyróżniające, każdy zaś z odznaczonych czy to nagrodą, czy dyplomem, otrzymywał żetonik, legitymację uprawniającą do bezpłatnego zwiedzania Ogrodu Zoologicznego w przeciągu roku, oraz broszurę p. t. „Historia Ogrodu Zoologicznego w Wilnie“ (pióra członka T-wa Leopolda Pac - Pomarnackiego). W r. ub. jedną oddzielną nagrodę ufundował Wileński Oddział Ligi Ochrony Przyrody za wypracowanie specjalnie uwzględniające jej idee.

Jeśli chodzi o powodzenie poszczególnych tematów, to najchętniej pisano na tematy o treści emocjonalnej, dotyczące osobistych przeżyć. Pod tym względem największa liczba uczestników konkursu opracowała tematy: „Osobiste wspomnienia o hodowanym zwierzęciu“ oraz „Czy ocaliłeś jakie zwierzę przed śmiercią i znęcaniem się?“ Moment ten należy uznać za bardzo znamienny; organizacja Ochrony Przyrody w szkołach winnaby stąd wyciągnąć wnioski

przy układaniu zakresu i programów działalności.

W bieżącym roku szkolnym dla urozmaicenia swej działalności konkursowej Zarząd ogłosił znów konkurs dla uczniów szkół średnich— klasy I i II gimnazjów ogólnokształcących — tym razem jednak nie na wypracowanie, lecz na pracę ręczną, a mianowicie na własnoręcznie wykonany karmnik dla ptaszków (żerówkę), nadający się do zawieszania przy oknie lub na balkonie. Konkurs ogłoszony został w dniu 18 grudnia, zaś około 1 marca dyrekcje pięciu gimnazjów nadesłały do Szkolnej Pracowni Przyrodniczej (siedziby T-wa) zaaprobowane przez siebie prace uczniowskie, wykonane w myśl regulaminu konkursowego w gimnazjalnych pracowniach zajęć praktycznych.

Sąd konkursowy w osobach członków T-wa (pp. Dyr. Dmochowskiego, W. Sagałowskiego, M. Ciemnołońskiego, H. Obiezierskiej i M. Krassowskiego) odbył swe posiedzenie dn. 22 kwietnia 1938 r. i postanowił przyznać następujące wyróżnienia i nagrody uczniom szkół wileńskich:

nagrodę I-szą — duży komplet narzędzi stolarskich — Alejowi Jakubowskiemu, uczn. klasy I Pryw. Gimnazjum im. Ks. Piotra Skargi,

nagrodę II-gą — mniejszy komplet narzędzi stolarskich — Jerzemu Kurczynowi, uczn. kl. I Pryw. Gimn. im. Piotra Skargi,

4 nagrody III — większy komplet narzędzi laubzegowych:

1) Janowi Turkowi, uczn. kl. I Państw. Gimn. im. Ad. Mickiewicza,

2) Czesławowi Bezlapowiczowi, uczn. kl. II Państw. Gimnazjum im. A. Mickiewicza,

3) Mikołajowi Kozakiewiczowi uczn. kl. II Państw. Gimnazjum im. Kr. Zygmunta Augusta,

4) Jadwidze Kuźniarskiej i Bronisławie Laudównie (praca wspólna), uczennicom kl. II Państw. Gimnazjum im. J. A. Czartoryskiego,

nagrodę IV — mniejszy komplet narzędzi laubzegowych—Reginie Szewczykównie, uczennicy kl. I Pryw. Gimnazjum SS. Nazaretanek.

Dyplomem honorowym wyróżniono pracę zbiorową klas IIa i IIb Pryw. Gimnazjum im. ks. Piotra Skargi —składany, bardzo praktyczny i estetyczny karmnik dla sikor.

Ponadto dyplomy wyróżniające otrzymali za swe prace: z Państw. Gimnazjum im. kr. Zygmunta Augusta:

1. Andrzej Hrynkiewicz, ucz. kl. Ia ,
2. Kazimierz Małkowski, ucz. kl. I b,
3. Grzegorz Dowlasz, ucz. kl. II a,
4. Zbigniew Jasutowicz, ucz. kl. IIb,
5. Stanisław Kiełbowski, ucz. kl. IIb.

Z Państw. Gimnazjum im. Ad. Mickiewicza:

1. Kazimierz Dzisiewicz, ucz. kl. Ia,
2. Ryszard Rzeczycki, ucz. kl. Ia,
3. Czesław Miotkowski, ucz. kl. I a.

Z Pryw. Gimnazjum im. Ks. Piotra Skargi:

1. Leszek Zaleski, ucz. kl. Ia.

Z Pryw. Gimnazjum SS. Nazaretanek:

1. Halina Wańkowiczówna, ucz. kl. Ib.

Przy ocenie prac brano pod uwagę przede wszystkim praktyczność pomysłu, a więc zabezpieczenie karmnika przed zamakaniem pożywienia, zabezpieczenie przed rabunkiem pożywienia przez większe ptaki, dostosowanie karmnika do rodzaju pożywienia najstosowniejszego dla drobnych ptaszków (tłuszcz dla sikor); poza tym uwzględniono zarówno dokładność i solidność, jak i estetykę wykonania prac. Wszystkim wyżej wymienionym warunkom odpowiadały prace nadesłane z Pryw. Gimnazjum im. Ks. Piotra Skargi, w których celowość pod względem przyrodniczym harmonizowała z zaletami technicznego wykonania. Tym się też tłomaczy tak duża ilość wyróżnień przyznanych temu Gimnazjum.

Rozdanie nagród konkursowych nastąpiło w dn. 30 kwietnia 1938 r. na Walnym Zgromadzeniu Członków T-wa, w którego programie już od r. 1935 uroczystość ta co roku ma miejsce i jest niezmiernie miłym urozmaiceniem dorocznego Walnego Zgromadzenia. Po krótkim przemówieniu do młodzieży nagrody rozdał prezes T-wa p. Dyr. Dmochowski, a roziskrzone oczy i huczne oklaski wyróżnionych dały wyraz ich zadowoleniu. Przybyli członkowie i goście z zainteresowaniem oglądali zorganizowaną na miejscu przez Pracownię Przyrodniczą wystawę wszystkich nadesłanych na konkurs karmników.

Wystawa powyższa będzie przedłużona do końca b. roku szkolnego i jest wciąż licznie zwiedzana przez młodzież szkół średnich oraz przez szkoły powszechne i nauczycielstwo. (Klasy pod opieką nauczycieli korzystają ze wstępu bezpłatnego).

Zamiarem T-wa jest zorganizowanie w roku przyszłym podobnego konkursu dla młodzieży starszych klas szkół powszechnych.

H. Obiezierska.

*

V (JUBILEUSZOWY) TYDZIEŃ SZKOŁY POWSZECHNEJ.

W ostatnim Dzienniku Urzędowym K. O. S. W. Zarząd Wileńskiego Komitetu Okręgowego Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych zamieścił sprawozdanie ze swej działalności w roku 1937 oraz podał wytyczne dla Obwodów i Kół do pracy w okresie najbliższym. Szczególną uwagę zwrócono tam na przygotowania do V Tygodnia Szkoły Powszechnej, podreślając, iż jeszcze w bieżącym roku szkolnym (do 1 czerwca b. r.) wszelkie prace przygotowawcze winny być zakończone. W związku z tym zwracamy się z prośbą do Zarządów Komitetów Obwodowych, by zechciały sprawdzić, czy wytyczne wysunięte przez Zarząd Okręgu zostały należycie zrealizowane.

Zarządy Obwodów i Kół winny zainteresować się, czy zostały powołane odpowiednie Komitety Tygodnia Szkoły (gminne, szkolne itp) oraz jaki ustaliły plan pracy.

W szczególności chodzi tu o:

a) wyzyskanie obu niedziel (2 i 9.X.38) dla uroczystego poświęcenia nowowybudowanych szkół;

b) zorganizowanie odpowiednich propagandowych pogadanek wśród młodzieży szkolnej, rodziców, członków organizacyj społecznych itp.;

c) wciągnięcie do współpracy w okresie Tygodnia wszelkich organizacyj społecznych, znajdujących się na danym terenie;

d) zorganizowanie odpowiednich pochodów z transparentami;

e) zorganizowanie odpowiednich wystaw propagandowych, przedstawiających dorobek Towarzystwa w okresie pięcioletnim z uwzględnieniem działalności Okręgu Wileńskiego i danego Obwodu (odpowiednie wykresy należy sporządzić jeszcze w bieżącym roku szkolnym);

f) dobranie odpowiednich osób do kwesty ulicznej oraz rozmieszczenie punktów w obie niedziele;

g) ustalenie komu wręczone zostaną listy ofiar, do przeprowadzenia zbiórki;

h) organizowanie odpowiednich imprez dochodowych (zabawy taneczne, czarne kawy, loterie, zawody sportowe, przedstawienia);

i) jednanie członków dożywotnich;

j) jednanie członków zwyczajnych (odpowiednie wyzyskanie deklaracyj dołączonych do ulotek);

k) wciągnięcie do żywego współudziału w akcji V Tygodnia Szkoły młodzieży wszystkich szkół (nie tylko powszechnych) oraz rodziców tejże;

l) opracowywanie miejscowych uczniowskich „Gazetek Ściennych", ilustrujących dorobek Towarzystwa i informujących o celach Tygodnia.

Sprawdzenie, czy w przygotowaniach zostały uwzględnione wyżej wymienione momenty być może bardzo cenne, gdyż umożliwi ewentualne uzupełnienie planu pracy i takie zorganizowanie całości, iż nie będzie ona przypadkową. Warto tu również zaznaczyć, iż wrzesień, (nawał roboty w związku z początkiem roku szkolnego) nie sprzyja montowaniu akcji, wobec czego obecne niedopatrzenia musiały by ujemnie się odbić na wynikach V Tygodnia.

Koła mieszczące się w większych ośrodkach (miasta, miasteczka, siedziby gmin) winny ze szczególną starannością przygotować materiały do odpowiedniej wystawy.

Mogą tu być wyzyskane:

a) wykresy graficzne (ruch członków Towarzystwa jako całości w okresie 5-lecia; ruch członków Towarzystwa na terenie Okręgu, Obwodu lub Koła; ruch członków w Kołach uczestników; dochody Towarzystwa, Komitetu Okręgowego, Komitetu Obwodowego i Koła; wyniki akcji budowlanej (mapa plastyczna Okręgu lub Obwodu z zaznaczeniem szkół budowanych przy pomocy Towarzystwa); wyniki Tygodni Szkoły Powszechnej;

b) fotografie szkół nie nadających się do użytku i fotografie szkół wybudowanych przy pomocy Towarzystwa;

c) plakaty, ulotki, jednodniówki itp.;

d) projekty plakatów propagandowych wykonanych przez uczniów;

e) plastyczne modele wzorowo budowanych szkół;

f) biblioteki zaofiarowane szkołom przez Towarzystwo;

g) pomoce naukowe zakupione przez Towarzystwo.

Ściany wystawy winny być zaopatrzone w hasła propagandowe względnie odpowiednie aforyzmy. Pożądane, by otwarcie wystawy było możliwie uroczyste i odbyło się już w dniu 1 października przy udziale przedstawicieli władz, instytucyj społecznych i przedstawicieli społeczeństwa.

Przypominamy wreszcie, że całość akcji winna być przeprowadzona w ten sposób, by delegaci Zarządów Komitetów Obwodowych mogli poinformować Zarząd Komitetu Okręgowego o wszelkich zrealizowanych przygotowaniach w dniu 18.IX b. r. W dniu tym odbędzie się w Wilnie w Kuratorium O. S. Wil. odpowiednia konferencja sprawozdawcza.

W uzupełnieniu powyższych uwag podajemy niżej charakterystykę pracy Wileńskiego Komitetu Okręgowego T. P. B. P. S. P. gdyż może być ona wyzyskana jako odpowiedni materiał propagandowy w okresie V Tygodnia Szkoły Powszechnej.

*

Praca Towarzystwa na terenie Okręgu Wileńskiego w ubiegłym okresie pięcioletnim przedstawiała się dość różnie. W okresie początkowym napotykało się na znaczne trudności, spowodowane głównie zubożeniem ludności wiejskiej oraz brakiem należytego zrozumienia celów działalności organizacji u ludności miejskiej. W okresie późniejszym propaganda, szerzona przez pierwszych członków Towarzystwa (głównie nauczycielstwo i więcej uświadomione warstwy społeczeństwa) zrobiła wyłom w uprzedzeniach i wywołała dość żywe zainteresowanie szerszych mas. Zainteresowanie to w swej pierwszej fazie wyrażało się przede wszystkim w ten sposób, iż Koła i miejscowe Komitety Budowy Szkół pragnęły bezpośrednio korzystać z własnego dorobku. Zjawisko to było dość naturalne, gdyż większość szkół mieściła się w lokalach wynajętych, nieprzystosowanych do celów szkolnych. Stan ten w roku 1933/34 przedstawiał się następująco:

Ogólna liczba izb szkolnych	w tym izb własnych	Izb wynajętych	Izb o powierzchni do 30 m²	Izb o powierzchni do 40 m²
5.485	1.735	3.750	1.007	2.452
	(31%)	(69%)	(20%)	(40%)

Olbrzymie braki w zakresie pomieszczeń szkolnych zmusiły Zarząd Okręgu do zwrócenia całej uwagi w tym okresie na budowę nowych izb szkolnych, by w ten sposób przez osiągnięte rezultaty zdobyć zrozumienie dla swych celów. Przyjęta taktyka okazała się w pełni słuszną i pozwoliła w stosunkowo krótkim czasie przełamać ową nieufność społeczeństwa, z którą w pierwszym etapie działalności zetknął się Zarząd Okręgu. Zrozumienie wagi budowy własnych izb szkolnych stało się prawie powszechne, nie udało się jednak w pełni zwalczyć tendencji do budowy szkół we własnych rejonach czy obwodach, co wywoływało pewną decentralizację i zmniejszenie się wpływów osiąganych przez Okrąg. Wpłynęło to nawet w pewnej mierze na zmniejszenie się ilości Kół i członków zwyczajnych. Poprawę w tym zakresie wykazał 1936 rok i to dzięki ofiarnej, pełnej zrozumienia współpracy nauczycielstwa szkół powszechnych. Skutki tego dały się zauważyć już w roku następnym. Wpływy Okręgu, zaczęły wzrastać, a ilość członków zwyczajnych powiększyła się, podobnie jak ilość uczestników i członków dożywotnich. Całość uwag pozwala stwierdzić, że praca organizacyjna Towarzystwa na terenie tutejszego Okręgu stanęła na mocnych podstawach i pozwala na wyprowadzenie najlepszych wniosków w odniesieniu do przyszłości.

Rok bieżący szczególnie jest ważny dla całości akcji, gdyż daje się zauważyć nie tylko ożywienie w zakresie budownictwa szkolnego popieranego przez Towarzystwo, ale i w budowaniu szkół w znacznie szerszym zakresie. Dowodem tego nie tylko zamieszczone poniżej zestawienia, lecz i akcja budowy szkół Marszałka Piłsudskiego (100 w roku 1937 na Wileńszczyźnie, 100 w roku 1938 w województwie nowogródzkim) oraz szkół budowanych bez pomocy Towarzystwa, a więc w wykazie nieuwzględnionych.

Wyniki akcji Komitetu T.P.B.P.S.P. w Wilnie w zakresie budownictwa: (tab. str. 227).

Z zestawienia poniższego widzimy, że dzięki wydanym pożyczkom na kwotę zł 1.339.300 i zasiłkom w sumie zł 31.413 udało się w omawianym okresie ulokować kapitał w wysokości zł 5.600.000 w budownictwie szkolnym, uzyskując 770 odpowiednich izb lekcyjnych i 118 mieszkań nauczycielskich. Warto tu równocześnie podkreślić, iż, jak już wspomniano wyżej, akcja Towarzystwa pobudziła inicjatywę prywatną i dała w efekcie wyniki znacznie większe niż te, które zamknięto w przytoczonym zestawieniu.

Rezultaty duże, lecz potrzeby w dalszym ciągu olbrzymie zarówno w zakresie budownictwa szkolnego jak i zaopatrywania szkół w pomoce naukowe. Finansowa jak i propagandowa pomoc szerokich sfer społeczeństwa winna w najbliższym pięcioletnim okresie zwiększyć

Rok	Liczba budynków			Liczba izb lekcyjnych			Liczba mieszkań nauczycielskich			Przyznane sumy:			Ogólny koszt budowy w przybliżeniu
	murow.	drewn	razem	murow.	drewn.	razem	murow.	drewn.	razem	Pożyczki na budowę szkół i mieszkań	Zasiłki na budowę	Zasiłki na pomoce naukowe	
33—34	6	35	41	25	96	121	—	—	46	224.000	28.369	3 000	1.000.000
1935	3	21	24	24	84	108	—	10	10	244.800	12.600	700	1.000.000
1936	5	34	39	55	126	181	2	22	24	252.700	6.000	—	1.000.000
1937	8	28	36	79	117	196	7	20	27	287.800	16.000	3.213	1.200.000
1938 *)	18	34	52	68	96	164	2	9	11	330.000	5.500	**) 24.500	1.300 000
Razem w okresie 5-letnim	40	152	192	251	519	770	—	—	118	1.339.300	68.469	31.413	5.600 000

*) Dane według planu pracy na rok 1938.

**) W tej sumie dwieście bibliotek dla szkół powszechnych I stopnia.

się i dać takie wyniki, by Towarzystwo na terenie Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego mogło się zdobyć na coroczną pomoc w budowaniu przynajmniej 250 izb lekcyjnych i asygnowaniu kilkudziesięciu tysięcy złotych na pomoce naukowe. Zamierzenia te uda się osiągnąć przez zapoznanie całego społeczeństwa z akcją już dokonaną i zamierzoną Towarzystwa oraz podkreślenie, iż każdy grosz złożony na nasze cele przyciąga dalsze grosze, płynące nie tylko z kas samorządowych, ale i z kasy Zarządu Głównego T.P.B.P.S.P.

Warto tu wyzyskać podany niżej materiał liczbowy, mówiący o rodzajach i wysokości wpływów Komitetu Okręgowego. Przedstawia się on następująco:

Rok	Wpływy od Kół za mat. wart.	Znaczki na świadectwa szkolne	Ofiary i imprezy bez Tygodn.	Tydzień Szkoły	Inne	Zwroty udzielonych pożyczek	Odsetki za nietermin. spłacan. rat	Subwencje Zarządu Głównego	Razem
1933	43.996	*)	*)	*)	28	—	—	—	44.024
1934	118.702	*)	*)	*)	260	—	—	150.000	268.962
1935	104.276	*)	*)	39 813	2.078	410	—	200.000	346.577
1936	36.703	26.323	3.818	24.661	21.577	12.560	22	150.000	275.664
1937	39.195	29.844	10.033	35.082	5.721	33.430	85	220.000	373.390
1938**)	40.000	30.000	10.000	36.000	3.860	78.650	100	225.000	423.610

Uwagi: Z wpływów uzyskanych przez Okrąg 25% dochodu przekazuje się Zarządowi Głównemu.

Zestawienie powyższe informuje o rodzajach wpływów oraz ich faktycznym stanie w szczególnych latach. Dokładna analiza tegoż wskazać może Obwodom i Kołom dalsze możliwości finansowe, istniejące poza Tygodniem Szkoły. Mówi ono również, że wpływy Okręgu są niższe od subwencji płynących z Zarządu Głównego. Jeśli na tym tle zważy się, iż każda pożyczka (zasiłek) udzielona przez Towarzystwo stanowi przeciętnie czwartą część ogólnego kosztu budowy, wystąpi plastycznie realność wzmianki uczynionej wyżej, a mówiącej, iż każdy grosz płynący do kasy Okręgu pociąga za sobą szereg dalszych, pomnażając w ten sposób ofiarę.

W zakończeniu tej krótkiej jubileuszowej wzmianki o działalności Towarzystwa w Okręgu należy wyrazić uzasadnioną nadzieję, iż najbliższy okres wzmoże jeszcze wyniki akcji. Można mówić o tym nie tylko na podstawie przesłanek ogólnych, ale i materiałów liczbowych zawartych w przytoczonych tablicach, które stwierdzają, iż Towarzystwo na naszym terenie staje na

*) Wpływy za znaczki na świadectwa szkolne, z ofiar i Tygodnia Szkoły Powsz. podano w rubryce „Wpływy od Kół".

**) Wpływy preliminowane.

coraz mocniejszych podstawach zarówno pod względem swych dochodów jak i wydatkowanych sum.

Wierzymy, że najbliższy okres kampanii, który mamy przed sobą w postaci V Tygodnia Szkoły Powszechnej, przeprowadzimy zwycięsko i zdobędziemy w ten sposób dla naszego terenu szereg nowych, odpowiednich izb lekcyjnych oraz niezbędne pomoce naukowe.

Zarząd Wileńskiego Komitetu Okręgowego T-wa Popierania Budowy Publ. Szkół Powsz.

*

KRONIKA.

Pan Kurator na inspekcji szkół w powiecie stołpeckim.

Pan Kurator M. B. Godecki razem z Wizytatorem Szkół p. W. Gryglewskim przeprowadził w dniach 19 i 20 maja r. b. inspekcję szkół w powiecie stołpeckim. Pan Kurator w towarzystwie Pana Wizytatora W. Gryglewskiego, Pana Starosty Powiatowego, Pana Inspektora Szkolnego i Pana Inżyniera Powiatowego, zwiedzili nowowznoszone szkoły Marszałka Józefa Piłsudskiego w następujących miejscowościach: Świrynowo (2 kl.), Ćwirki (1 kl.), Kościuki (4 kl.), Chomicze (2 kl.) i Wielka Słoboda (4 kl.). Nadto zwiedził Pan Kurator budujące się szkoły powsz. w St. Świerzniu i Turcu, oraz był obecny na zajęciach szkolnych w Państwowym Gimnazjum i w Szkole powszechnej Nr 1 w Stołpcach i w Szkole Powszechnej w Mirze.

W czasie pobytu w Stołpcach Pan Knurator M. B. Godecki zwiedził przystań wioślarską, wznoszoną przez Powiatowy Komitet W. F. i P. W.

*

Szkolnictwo powszechne.

W trzecim okresie bieżącego roku szkolnego przepracowano w Wydziale projekt organizacji szkół powszechnych na rok 1938/39.

Wedle tego projektu przewiduje się podniesienie stopnia szkoły z I na II i z II na III w około 120 przypadkach. Przy projektowaniu zwiększenia liczby etatów w szkołach poświęcono wiele uwagi szkołom zbiorczym, gromadzącym starszą dziatwę z okolicznych szkół niższego stopnia.

W kwietniu opracowano program tegorocznych 6-dniowych kursów wakacyjnych z zakresu zajęć praktycznych, wyrobu pomocy naukowych, oraz 10-dniowych kursów wychowania fizycznego — dla nauczycielstwa szkół powszechnych z terenu Okręgu.

W kwietniu i maju dokończono ustalenia rejonów szkolnych i stopni organizacyjnych, oraz dokonano w 95 proc. zatwierdzenia projektów budowy — 100 szkół Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nowogródczyźnie.

W maju dokonano wyboru kandydatów na Państwowe Wyższe Kursy Nauczycielskie w r. 1938/39.

W trzecim okresie roku szkolnego przeprowadzili wizytatorowie szkół, wizytacje obwodów szkolnych: wołkowyskiego, suwalskiego, mołodeckiego i baranowickiego.

W wizytacji obwodu baranowickiego wziął udział Pan Kurator Okrągu Szkolnego Wileńskiego M. B. Godecki.

*

Szkolnictwo zawodowe.

W dniu 5-go maja odbyła się w Kuratorium konferencja przy udziale ministerialnego wizytatora szkół p. inż. Korolca, w związku z nowowprowadzonymi przepisami rachunkowo-kasowymi dla warsztatów szkolnych przy państwowych męskich szkołach zawodowych.

Poza tym przepracowano plany finansowo-gospodarcze prywatnych szkół i kursów zawodowych okręgu na r. szk. 1938/39.

*

Muzyka i śpiew.

Dzieci Wilna na Polski Biały Krzyż.

W dniu 15-go maja b. r. w obecności Pana Wojewody L. Bociańskiego i Pana Kuratora M. B. Godeckiego odbył się zbiorowy koncert szkolnych zespołów śpiewaczych, orkiestrowych i tanecznych pod tytułem: „Cała Polska w pieśni". Dochód z koncertu był przeznaczony na Polski Biały Krzyż. Wykonanie programu poprzedziło przemówienie Pana Kuratora Godeckiego; mówca podkreślił, iż pieśń jest czynnikiem najbardziej sprzyjającym zjednoczeniu wszystkich serc, ze wszystkich regionów Państwa, w jedno brzmiącą moc, w całość, którą jest Polska. Nawiązując do celu, na który był przeznaczony dochód z koncertu, Pan Kurator podkreślił miłość, jaką młodzież darzy żołnierza polskiego, wyrażającą się w gotowości ofiarowania żołnierzowi tego, na co ich młode siły pozwalają.

Produkcje koncertowe poświęcone były twórczości ludowej z całej Polski, były więc wykonane pieśni wileńskie, wołyńskie, podolskie, góralskie, śląskie, krakowskie, kujawskie, poznańskie, świętokrzyskie, kaszubskie, kurpiowskie, mazowieckie, lubelskie, podlaskie i poleskie. Wykonano tańce: Lawonichę, Krakowiaka, taniec góralski i Mazura. Ogółem udział wzięły 24 zespoły szkolne.

Licznie zebrana publiczność (około 1500 osób) entuzjastycznie oklaskiwała młodocianych wykonawców.

Koncert Chóru Studentów Węgierskich z Szeged.

W dniu 10-go maja b. r. chór studentów węgierskich z Szeged pod dyrekcją p. Töröka dał koncert dla młodzieży szkolnej w Wilnie.

Koncert zaszczycił swoją obecnością Pan Kurator M. B. Godecki.

Chór, stojący na wysokim poziomie artystycznym, wykonał czysto, pełno brzmiącymi jak organ akordami szereg pieśni węgierskich, podkreślając ich piękno wysoce artystyczną, urozmaiconą ekspresją.

Młodzież szkolna ujęta wykonaniem chóru oraz serdeczną postawą studentów węgierskich, którzy pięknie wykonali Polski Hymn Państwowy i kilka naszych pieśni legionowych, zgotowała chórowi gorącą owację wyrażoną licznymi oklaskami oraz wspólnym, przez całą salę wykonanym śpiewem „Sto lat!"

*

Oświata Pozaszkolna.

Wycieczka Polaków z Zagranicy na Wileńszczyźnie.

W dniach od 10 do 15 maja b.r. bawiła w Wilnie i na terenie Wileńszczyzny wycieczka Polaków z Zagranicy, którzy od października roku ubiegłego są na Kursie Wiedzy o Polsce. Kurs ten zorganizowany został przez Światowy Związek Polaków z Zagranicy i prowadzony jest w Warszawie przez Instytut Oświaty Dorosłych. Uczestnikami kursu są wybrane osoby spośród naszej Polonii, które po powrocie z Polski będą prowadziły prace społeczno-oświatowe na swoim terenie.

Celem wycieczki było zwiedzenie Wilna oraz zapoznanie się z pracą oświatowo-społeczną, prowadzoną na naszych ziemiach.

Po przyjeździe do Wilna uczestnicy złożyli hołd Sercu Wielkiego Marszałka, a w następnych dniach zwiedzali miasto, Troki oraz wsie Łyntupy, Redutę i Niemenczyn.

W dniu 11 maja w sali im. A. Czartoryskiego w gmachu Kuratorium wszyscy uczestnicy wycieczki byli obecni na podwieczorku towarzyskim, który pod protektoratem Pana Kuratora zorganizował Wileński Klub Młodzieży Polskiej z Zagranicy. Na podwieczorku byli obecni delegaci organizacji społecznych, zarządów wojewódzkich i okręgowych, oraz znani działacze społeczni.

Następnego dnia w czasie wizyty, którą złożyli nasi rodacy Panu Kuratorowi, długoletniemu prezesowi i kierownikowi Instytutu Oświaty Dorosłych w Warszawie, Pan Kurator poinformował gości o stanie szkolnictwa powszechnego, średniego oraz o pracach oświatowo-społecznych na terenie Okręgu Szkolnego.

Wielkie wrażenia, jakie pozostaną w umysłach i sercach rodaków po zwiedzeniu miasta, spotęgowały się przeżyciami doznanymi podczas wieczoru w dniu 12 maja, kiedy to byli wszyscy obecni na Rossie, biorąc udział w uroczystościach związanych z rocznicą śmierci Wielkiego Marszałka.

Nic nie zdoła, jak opowiadali, zatrzeć ani osłabić tych przeżyć, jakich doznali, patrząc przy warkocie werbli i huku strzałów na płytę, pod którą spoczywa Serce Matki i Syna.

Po zwiedzeniu miasta i Trok nastąpiło zwiedzanie wsi wileńskiej, której rozwojem kulturalnym, oświatowym i gospodarczym, przyszli pracownicy na obczyźnie bardzo się interesowali.

W dniu 14 maja byli uczestnicy w Łyntupach na zjeździe sąsiedzkim Związku Młodej Wsi. Ze sprawozdań, złożonych przez prezesów poszczególnych Kół, dowiedzieli się nasi rodacy o pracy oświatowej i gospodarczej, jaką młodzież podejmuje w trosce o silne i potężne Państwo. Dodatnie wrażenie, jakie odnieśli zwiedzający stykając się bezpośrednio z młodzieżą, podkreśliła jedna z uczestniczek, którą w krótkich lecz serdecznych słowach podziękowała za poinformowanie o stanie pracy oświatowej wśród młodzieży oraz zapewniła, że i oni po powrocie do swych rodzin za Oceanem będą budować Mocarną Polskę.

Wrażenia dnia spotęgowały się z chwilą przyjazdu do wsi Reduta, gdzie na terenie pracy rolnika w bezpośrednim z nim kontakcie podczas wspólnej zabawy i indywidualnych odwiedzin w mieszkaniach, zadzierzgnęły się węzły serdeczności dotychczas, według oświadczeń gości, nigdzie niespotykanej.

W Niemenczynie uczestnicy byli obecni na „Poranku Ludowym", którą to formę pracy zapoczątkował i prowadzi miejscowy Batalion K.O.P.

Wieczorem dnia 14 maja wychowankowie bursy Tow. Opieki nad Zdolną a Niezamożną Młodzieżą „TOM" zorganizowali wspólnie z Kołem Gosp. Wiejsk. z Filipan, pow. wileńskiego, wieczornicę pod tytułem „Chata Tomu na antenie", odegrano także fragmenty z Wesela Wileńskiego „Wesele Maruli".

Odjeżdżając z Wileńszczyzny, rodacy nasi związali się z nią serdeczniej niż z innymi dzielnicami, co wyraziło się utworzeniem funduszu stypendialnego „Tomu" dla jednego niezamożnego a zdolnego ucznia ze wsi Reduta, który na koszt Polonii Zagranicznej będzie miał zapewnioną możność dalszego kształcenia się.

*

KOMUNIKATY NIEURZĘDOWE.

Kurs wiedzy o Gdańsku w lecie roku bieżącego w Gdyni.

Kolegium Międzynarodowych Wykładów Akademickich im. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Gdyni i Towarzystwo Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku urządzają w Gdyni w czasie od 26 czerwca do dnia 8 lipca b. r. kurs wiedzy o Gdańsku pod kierownictwem Rektora Kolegium Prof. Dra Tadeusza Hilarowicza, obejmujący całokształt wiadomości, dotyczących Gdańska. Program kursu obejmuje następujące przedmioty: Teren W. M. Gdańska. Rozmieszczenie nazwisk polskich na terenie W.

M. Gdańska. Pomorze Gdańskie do roku 1308. Dzieje Gdańska w XIV i XV wieku. Gdańsk w wieku XVI. Gdańsk w wieku XVII. Dzieje Gdańska w wieku XVIII (do rozbiorów). Gdańsk podczas rozbiorów i kongresu wiedeńskiego. Gdańsk w XIX wieku. Polskość w dawnym Gdańsku. Dzieje floty polskiej w XVI i XVII wieku. Wojsko polskie nad Bałtykiem w epoce Napoleońskiej. Prawne położenie Gdańska w dawnej Polsce. Handel Gdańska w historycznym rozwoju. Utworzenie W. M. Gdańska. Przemysł artystyczny, sztuka i zabytki w Gdańsku (z wycieczką). Gdańsk w literaturze polskiej. Życie kulturalne ludności polskiej w W. M. Gdańsku. Życie gospodarcze W. M. Gdańska. Szkolnictwo polskie na terenie W. M. Gdańska. Organizacja społeczeństwa polskiego na terenie W. M. Gdańska. Prawna sytuacja W. M. Gdańska. Sprawy celne na terenie W. M. Gdańska. Port Gdański. Wyniki współpracy portów Gdańskiego i Gdyńskiego.

Kurs przeznaczony jest dla młodzieży szkół wyższych, urzędników państwowych i samorządowych, nauczycielstwa i działaczów społecznych. Kierownictwo kursu zapewni uczestnikom kursu na ich życzenie mieszkanie z utrzymaniem w Gdyni w cenie około 4 zł dziennie. Opłata za cały kurs wynosi 10 zł, dla młodzieży szkół wyższych zł 5. Zgłoszenia uczestników kursu należy nadsyłać na ręce sekretarki kursu p. Haliny Szymańskiej, Warszawa 12 ul. Fałata 2 m. 32, przy czym w zgłoszeniu, oprócz dokładnych danych osobistych, należy podać, czy zgłaszający się życzy sobie zarezerwowania dla niego w Gdyni pomieszczenia wraz z utrzymaniem, względnie samego pomieszczenia.

*

Księgarnia Józefa Zawadzkiego wydała barwną **mapę województwa wileńskiego,** w podziałce 1:300.000. Cena za egzemplarz — 3 zł.

*

Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych — Lwów.

Wacław Sieroszewski: Józef Piłsudski. Wydanie drugie. Lwów 1938 r. Str. 51. Z portretem J. Piłsudskiego. Cena zł 0.50.

Krótki życiorys Marszałka Piłsudskiego skreślony przez wiernego jego współpracownika, znakomitego pisarza i bojownika o wolność Wacława Sieroszewskiego należy niewątpliwie do najlepszych biografij Budowniczego Polski Odrodzonej.

Stefan Papèe: Ignacy Mościcki. Lwów 1938 r. Str. 54 + 2 nlb. Cena zł 0.50.

Książka przeznaczona dla najszerszych kół czytelniczych, w pierwszym rzędzie dla młodzieży szkolnej, pisana jest popularnie, żywo i zajmująco.

S. Barbara Żulińska C. R.: Dla ciebie Polsko. Obrazki z życia Tadeusza Żulińskiego (Romana Barskiego). Str. 82 + 1 nlb., 7 ilustracji. Cena zł 1.50.

Książeczka ta, skreślona przez siostrę porucznika Tadeusza Żulińskiego, opowiada nam dzieje jego pięknego żywota od lat dziecinnych do bohaterskiej śmierci na polach pod Kamieniuchą.

Syn i bratanek powstańców z r. 1863 miał Żuliński już we krwi to gorące umiłowanie Ojczyzny, które przez młodzieńcze manifestacje patriotyczne, działalność konspiracyjną w P. P. S., Związku Strzeleckim i P. O. W. oraz służbę w Legionach Piłsudskiego kazało mu ofiarować młode życie w walce o wolną i niepodległą Polskę.

Kazimierz Czachowski: Wacław Sieroszewski. Życie i twórczość. Lwów 1938. Str. 152 + 2 nlb. Z portretem W. Sieroszewskiego. Cena zł 2.50.

Artur Górski: Ku czemu Polska szła. Wydanie czwarte. Lwów 1938. Str. 280. Cena zł 5.—.

Zuzanna Rabska: Młodość w niewoli. Kartki z pamiętnika uczennicy tajnej pensji. Wydanie nowe. Str. 134 + 1 nlb, 10 ilustracji. Cena zł 2.80.

W szeregu barwnych obrazków oglądanych oczyma uczennicy tajnej pensji zapoznaje nas autorka z atmosferą ucisku i prowokacji, w których pracować musiały tajne szkoły polskie.

Pieśni historyczne w opracowaniu fortepianowym Korneliusza Brzozowskiego. Lwów 1938 r. Str. 33 + 1 nlb. Cena zł 0.80.

W zbiorku tym zebrał autor pieśni narodowe i wojenne od Bogarodzicy poczynając, a na Rocie i Pierwszej Brygadzie kończąc.

Pieśni zaopatrzone są w krótkie komentarze dotyczące autorów tekstu i melodii oraz czasu powstania poszczególnych utworów.

Kazimierz Hartleb: Kultura Polski od zarania dziejów po dni ostatnie. Wypisy źródłowe opatrzone rycinami. Str. 349 + 6 nlb. Cena zł. 8.

*

Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.

A. Bedyński: Licea Zawodowe. (Współpraca Domu i Szkoły. Z. 17). Str. 44. Zł 1.20.

Książeczka A. Bedyńskiego ma na celu poinformować zwłaszcza rodziców i młodzież w wieku szkolnym o rodzajach i zadaniach liceów zawodowych.

Mjr. Mieczysław Lepecki: „Maurycy August hr. Beniowski".

Sięgnąwszy po informacje do odpowiednich źródeł w Paryżu, Londynie i Waszyngtonie, a ponadto zwiedziwszy teren działalności (Madagaskar) tego niezwykłego człowieka, jakim był Beniowski, napisał Lepecki książkę, utrzymaną w charakterze popularnych bardzo powieści biograficznych, ale jednocześnie opartą na materiale rzeczowym, poważnym. Przeciwstawia się w niej niepochlebnym o Beniowskim opiniom i przeprowadza próbę **rehabilitacji tej niewątpliwie ciekawej,**

a wobec zainteresowania się obecnie Madagaskarem rządu polskiego, nawet aktualnej postaci historycznej.

*

Ukazało się obszerne dzieło pióra mgr. Stanisława Kryczyńskiego p. t. **„Tatarzy Litewscy"**. Jest to III tom „Rocznika Tatarskiego", wydawanego przez Radę Centralną Związku Kulturalno-Oświatowego Tatarów R.P. (Gdynia, ul. Świętojańska 44 m. 33).

Książka ta, napisana barwnie i przystępnie, stanowi pierwsze naukowe ujęcie dziejów, kultury i obyczajowości Tatarów R. P.

Treść książki ujęta została w 12 rozdziałów: I. Dzieje osadnictwa. II. Tradycje plemienne i rodowe. III. Nazwy miejscowe i osobowe. IV. Cechy fizyczne i psychiczne. V. Zawody tradycyjne. VI. Kultura materialna. VII. Życie religijne. VIII. Szkoły i księgi. IX. Mowa i pismo. X. Zwyczaje obrzędowe. XI. Cmentarze. XII. Magia i lecznictwo. Dzieło ozdobione jest ilustracjami, przedstawiającymi typy Tatarów (żołnierzy z dawnych wojsk Rzeczypospolitej, rolników, rzemieślników, dzieci), meczety, cmentarze, pomniki, zabytki, tamgi (herby), talizmany, sceny ze zwyczajów obrzędowych itd.

Tom obejmuje stron 318 + XVI oraz 28 ilustracji na kredowym papierze.

Cena oksiążki w sprzedaży księgarskiej — 8 zł, w redakcji — 6 zł z przesyłką. W razie konieczności cena ta może być uiszczona w dowolnych ratach.

*

SPIS KSIĄŻEK

nabytych przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną przy K. O. S. Wil. w Wilnie. w styczniu — marcu — maju 1938 r.

Książki dla dzieci i młodzieży.

Ammers-Küller, J. Karin i Lila. Kraków 1938.
Auf Guter Fahrt — ein Janrbuch für unsere Jugend, III. München.
Buyno-Arctowa M. Wieś Szczęśliwa. Warszawa 1936.
Dąbrowska, M. Dzieci ojczyzny. Warszawa 1927.
Gadomska M. Wyprawa na „Komecie". W-wa 1938.
Gliński, A. J. Bajarz polski. Warszawa 1938.
Gombrich, E. Godziny wieków — historia świata dla ciebie. Lwów 1938.
Hawthorne N. Mity greckie. W-wa 1937.
Hartl, K. Świat rzeczy wielkich i małych. Lwów 1938.
Januszewska H. Jak polska pyza wędrowała. Warszawa 1937.
Kaden-Bandrowski, J. Droga wolności. Warszawa 1936.
Kempa J. Chłopcy z K. S. „Orion". W-wa 1938.
Krzemieniecka, L. O Jasiu Kapeluszniku. Warszawa 1938.
Las, J. Wieści płyną w świat. Kraków 1938.
Majewski E. W otchłaniach czasu. W-wa 1938.
Piach B. Dzwonnik Roczdelski. W-wa 1938.
Piach B. Klub młodych. W-wa 1938.
Piach B. Zielony zeszyt. W-wa 1938.
Piach B. Zwycięzca. W-wa 1938.
Rosinkiewicz, K. Ihak, mądry osioł. Poznań 1938.
Rychliński, J. Skarby Bałtyku. Poznań 1938.
Rychliński, J. Żagle na oceanie. W-wa 1938.
Sanówna, H. Pierwsza nagroda. W-wa 1938.
Schrenzel, E. Bracia z całego świata — mała etnografia. Lwów 1938.
Tuwim, J. Lokomotywa i inne wesołe wierszyki. Warszawa 1938.
Urbański T. Na dworze Zygmunta Starego. Lwów 1937.

Literatura piękna.

Brunngraber, R. Radium — powieść o pierwiastku. Poznań 1937.
Corti. Cesarzowa Elżbieta. W-wa 1938.
Dąbrowska, M. Znaki życia — pięć opowiadań. W-wa 1938.
Dębczyński, A. Haszysz Czarnego Lądu. Warszawa 1937.
Fabry, W. Moniuszko — powieść biograficzna. W-wa 1938.
Gojawiczyńska, P. Dwoje ludzi. Warszawa 1937.
Iwaszkiewicz, J. Wiersze wybrane. W-wa 1938.
„Jotka" Wielki czyn — księga pamiątkowa ku uczczeniu... J. Piłsudskiego. W-wa 1938.
Kossak, Z. Bez oręża — powieść historyczna. I—II Poznań 1937.
Kesten H. Ferdynand i Izabela. T. I—III. Poznań 1937.
Lam, J. Pisma T. I—V. Warszawa 1937.
Leśmian, B. Łąka. W-wa 1937.
Martin du Gard, R. Piękne czasy. W-wa 1938.
Meissner, J. Hańbiący czyn porucznika Herberta. Warszawa 1937.
Nałkowska, Z. Charaktery. Lwów 1938.
Nexö-Andersen, M. Lata nauki Pellego. Warszawa 1938.
Norwid, C. Pisma wszystkie, T. III, IV, VIII, IX. W-wa 1937.
Parnicki, T. Aecjusz, ostatni Rzymianin. Warszawa 1937.
Piętak, S. Młodość Jasia Kunefała. W-wa 1938.
Uniłowski, Z. 20 lat życia. Warszawa 1937.
Werbel żałobny — zbiór utworów ku czci J. Piłsudskiego. Katowice.

Podróże, Krajoznawstwo.

Arentowicz, Z. Włocławek. W-wa 1937.
Brenk, S. Balonem „L.O.P.P." nad Morze Białe. Warszawa 1937.
Centkiewicz, C. Biała foka. Warszawa 1938.
Giertych, J. Kajakiem po Niemczech. Pelplin 1936.
Grzymała-Przybytko, A. Krótki przewodnik po powiatach Lidzkim i Szczuczyńskim. Lida 1936.
Iciek, S. Samochodem przez Stany Południowe. Ware 1937.
Jesteśmy w Warszawie — przewodnik literacki po stolicy. W-wa 1938.
La Varre, W. Złoto, diamenty, orchidee. Warszawa 1937.
Paris—285 photographies. Paris 1931.
Słowacja i Słowacy — praca zbiorowa. Tom. I. Kraków 1837.
Symonolewicz, K. Moi Chińczycy — (18 lat w Chinach). W-wa 1938.

Tambs, E. „Teddy" płynie przez 2 oceany. Lwów 1938.
Wojtusiak, B. W sercu Kaukazu. Lwów 1937.
Zimowski, K. Ilustrowany przewodnik po Krakowie i okolicy. Kraków 1937.

Historia, pamiętniki.

Becker, Fr. Historya powszechna T. I—XII. W-wa 1887.
Boy (Żeleński, T.) Marysieńka Sobieska. Lwów 1938.
Chętnik, A. Z przeszłości i zabytków Łomży. Łomża 1937.
Fass, J. Jakie wykuł miecz polski granice. Warszawa 1937.
Feldman, J. Bismarck a Polska. Katowice 1938.
Filar, W. Kardynał Richelieu i jego dzieło. Lwów 1938.
Gautherot, G. Histoire de France illustrée de 88 tableaux. T. I—II Paris.
Garść wspomnień spod Rarańczy. 1918—1938. W-wa 1938.
Glover, T. Świat starożytny. Warszawa 1937.
Havle, R. Od Piasta do Sobieskiego. Lwów 1934.
Horoszkiewicz R. Powiat Stoliński. Brześć 1930.
Kryczyński, S. Tatarzy litewscy. W-wa 1938.
Lachowski, J. Polska w okresie walk o niepodległość. Lwów 1934.
Lewicki, K. Uniwersytet Lwowski a Powstanie Listopadowe. W-wa 1937.
Magryś, F. Żywot chłopa-działacza. Lwów 1932.
Paszkiewicz, H. O genezie i wartości Krewa. W-wa 1938.
Retinger, J. Polacy w cywilizacjach świata do końca XIX w., Warszawa 1937.
Rayski, S. Polska w dobie upadku. Lwów 1934.
Schilling, H. Weltgeschichte. Berlin 1933.
Strachey, L. Ludzie epoki Wiktorii. Warszawa 1938.
Tauroginski, B. Nieśwież. Warszawa 1937.
Trzciński W. Z minionych dni Polski podziemnej. 1905—18. Warszawa 1937.
Waligóra B. Zajęcie Wilna przez Gen. Żeligowskiego. Warszawa 1930.
Wells H. Próba autobiografii. Tom I. Warszaaw 1938.
Wojstomski, S. Sprzymierzeńcy Czesi na Syberii 1918—20. Warszawa 1938.

Dział ogólny.

Aret, M. A—Z — nowoczesna encyklopedia ilustrowana. Warszawa 1938.
Bykowski, L. Ogólna polityka biblioteczna. Warszawa 1938.
Kalendarz „Iskier" na rok 1938 — rok XIV. Warszawa 1938.
Kollman, F. Das kleine Lexikon der Technik. Stuttgart.
Księga adresowa m. Wilna na r. 1938 i Wileński Kalendarz Informacyjny. Wilno 1938.
Leksikon encikłopediczeskij. Tom I—XV. Peterburg. 1835-38.
Rocznik Ziem Wschodnich. 1938. — Rok IV. Warszawa 1938.
Solikow, W. Opyt Rossijskoj bibliografii... do 1813, cz. 3 — E-K. Peterburg 1815.

*

Pedagogika i dydaktyka.

Bedyński A. Licea zawodowe. Lwów 1938.
Bok T. Stan narządów krążenia młodzieży szkolnej. Warszawa 1938.
Daszkiewicz B. i **Flisak J.** Zasady nauczania sportu. Warszawa 1938.
Golias M. Neofilologiczne metody w nauczaniu języka łacińskiego. Lwów 1937.
Hirschberg A. Powieść historyczna i biograficzna w nauce historii. Wilno 1938.
Informator szkolny Polski. Rok III. Wilno 1938.
Koller E. Der Neue Weg im ersten Rechenunterricht. Ausbach 1935.
Kossak Z. Laska Jakóbowa — wrażenia z V Jamboree. Warszawa 1938.
Kurdybacha Ł. Staropolski ideał wychowawczy. Lwów 1938.
Kwiatkowski Z. i **Eckert L.** Prawo szkół prywatnych. Lwów 1937.
Łopuszański T. Rydzyna — gimnazjum im. Sułkowskich 1928—36. Rydzyna 1937.
Łukaszewicz S. Wychowankowie szkół rolniczych... w O. Szk. Wileńskim. W-wa 1937.
Męczkowska T. Z dziejów szkolnictwa żeńskiego w Warszawie. W-wa 1938.
Mittek F. Zarys organizacji nauczania w szkołach powszechnych. Chorzów 1937.
Młodzież o sobie — kartki z działalności czerwonokrzyskiej. W-wa 1937.
Moszczeńska W. Memoriał w sprawie reformy studiów historycznych. Lwów 1937.
Pieter J. Karność w szkole. Lwów 1937.
Piramowicz G. Nauka obyczajowa. Chyrów 1938.
Reicug Z. i **Sikorski W.** Prawda o szkole Wawelberga. Warszawa 1938.
Rydzyna — 10 lat działalności Fundacji Sułkowskich. Rydzyna 1937.
Schächterówna R. Na pograniczu metod pośrednich... w języku łacińskim. Lwów 1937.
Schreiber J. Ściąga w praktyce szkolnej. Kraków 1938.
Sokołowski J. Ochrona ptaków w szkole. Poznań 1938.
Stańczyk K. Próby stosowania obserwacyj w nauczaniu zagadnień życia współczesnego. Lwów 1937.
Strojowski F. Jak korzystać z Encyklopedii „Świat i życie" w szkole. Lwów 1937.
Suchan E. Histor. zarys organizacji szkolnictwa element. w Polsce. Brześć 1937.
Wiśniewski S. Nauczanie rolnictwa wobec nowej ustawy... Poznań 1938.
Wspomnienia z życia Haliny Kaczyńskiej. Wilno 1938.
Wśród problemów szkoły i wychowania. Poznań 1937.
Wymagania egzaminacyjne... nauczycieli szkół średnich. Warszawa 1938.

(d. c. n.)

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 zł, kwartalnie 1 zł 50 gr. Cena numeru pojedyńczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe P. K. O. nr 703004.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego
w Drukarni Artystycznej GRAFIKA, Wilno, Tatarska 22, telefon 13-69.